

Simreet Singh

Barnevernsansattes muligheter og utfordringer i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet

Child welfare workers opportunities and challenges in meetings with minority families who have limited trust in Norwegian child welfare services

Masteroppgave i Sosialt arbeid

Veileder: Bente Heggem Kojan

Juni 2020

Simreet Singh

Barnevernsansattes muligheter og utfordringer i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet

Child welfare workers opportunities and challenges in meetings with minority families who have limited trust in Norwegian child welfare services

Masteroppgave i Sosialt arbeid
Veileder: Bente Heggem Kojan
Juni 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Dette har vært en utfordrende, men svært interessant og lærerik prosess som har gitt meg faglig styrke jeg kan ta med meg videre. Det er mange som fortjener en takk!

Først og fremst vil jeg begynne med å takke de barnevernsansatte som deltok i intervjuene. Jeg er evig takknemlig for at dere stilte opp, og tok dere tid til å delta! Med deres bidrag har masteroppgaven blitt en realitet. Jeg vil også rette en stor takk til dere som hjalp meg med å komme i kontakt med deltakerne.

Veilederen min, Bente Heggem Kojan, har spilt en helt sentral rolle gjennom disse 10 månedene. Jeg vil rette en stor takk til deg. Tusen takk for verdifulle bidrag, tett oppfølging og konstruktive tilbakemeldinger! Din kunnskap og raushet har vært uvurderlig, og jeg har lært så utrolig mye. Ditt engasjement for masteroppgaven kan ikke tas for gitt!

Tusen takk til Arielle Svanstrøm og Marit Huuse for deres gode faglige innspill – og ubeskrivelig støtte underveis. Jeg setter pris på at vi fikk muligheten til å bli medstudenter, og utvikle et vennskap for livet. Videre vil jeg spesielt takke Arielle Svanstrøm for korrekturlesing. Og tusen takk til mine gode venninner som har vært gode støttespillere!

Jeg vil rette en stor takk til mine foreldre Baljinderjit Kaur og Kamaljit Singh. Hvordan i all verden skulle dette gått uten dere? Tusen, tusen takk for deres ubetingede kjærighet og rause tilbakemeldinger! Tusen takk for at dere minnet meg på mitt potensiale de gangene jeg tvilte på meg selv. Dere har spilt en veldig viktig rolle for meg gjennom det hele. Mine søsken, Loveleen og Karan skal ha en stor takk for at dere alltid er her for meg.

Gurwant Singh, min bedre halvdel. Du har tatt betydningen av tålmodighet til et nytt nivå! Jeg er evig takknemlig og heldig som har deg i livet mitt. Du ga meg mot og styrke til å fullføre masteroppgaven. Uten deg hadde jeg ikke blitt ferdig med dette prosjektet! Tusen, tusen takk for alt!

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord.....	1
Sammendrag.....	5
Abstract.....	6
1. INNLEDNING.....	8
1.1 Presentasjon av problemstilling og avgrensning.....	9
1.2 Bakgrunn for valg av tema.....	10
1.3 Avklaring av sentrale begreper.....	10
2. TIDLIGERE FORSKNING OG ERFARINGER FRA FELTET.....	13
2.1 Tillit til bosettingslandet.....	13
2.2 Levekårsfaktorer og fattigdomsproblematikk.....	15
2.3 Kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer.....	18
2.4 Økt medvirkning og deltakelse.....	19
2.5 Barnevernets innsats og fleksibilitet.....	20
2.6 Oppsummering av tidligere forskning og erfaringer fra feltet.....	22
3. METODOLOGISK FREMGANGSMÅTE.....	24
3.1 Generaliserbarhet.....	24
3.2 Vitenskapsteoretiske posisjon.....	25
3.3 Forforståelse.....	26
3.4 Vurderinger av prosjektets pålitelighet og gyldighet.....	27
3.5 Rekruttering og utvalg.....	28
3.6 Intervjuguide.....	30
3.7 Forskningsetiske overveielser.....	32
3.8 Transkribering.....	34
3.9 Kunnskapsproduksjon.....	35
3.10 Hovedtendenser i materialet.....	36
4. BARNEVERNANSATTES FORSTÅELSE AV MINORITETSFAMILIER MED LAV TILLIT.....	38
4.1 Dyptliggende og strukturell mistillit.....	38
4.1.1 Familienes uttrykte redsel.....	38

4.1.2	<i>Kultur og religion</i>	39
4.1.3	<i>Fremmedgjøring gjennom hudfarge</i>	40
4.1.4	<i>Skjult frykt</i>	41
4.2	Forståelse av den lave tilliten.....	42
4.2.1	<i>Felles forståelsesplattform</i>	42
4.2.2	<i>Mistillit i minoritetsmiljøene</i>	43
4.2.3	<i>Mistillit til samfunnet</i>	45
4.3	Avsluttende betraktninger.....	48
4.3.1	<i>Barnevernsansattes antydninger av lav tillit</i>	48
5.	TEORETISK PERSPEKTIV	50
5.1	Rettferdighetsteori.....	50
6.	ANERKJENNELSE SOM ET VIKTIG PERSPEKTIV	54
6.1	Anerkjennelse gjennom respektfull holdning.....	54
6.2	Anerkjennelsens betydning i direkte samhandling.....	57
6.3	Barnevernsansattes maktposisjon.....	59
7.	ØKONOMISK OMFORDELING	62
7.1	Praktisk anerkjennelse.....	62
8.	GI ROM FOR REPRESENTASJON	66
8.1	Minoritetsfamilienes representasjon i barneverntjenesten.....	66
8.2	Representasjon ved at barnevernet formidler kunnskap om egen tjeneste.....	69
8.3	Tiltak på gruppenivå.....	71
8.4	Tiltak i forhold til uformelle nettverk rundt minoritetsgrupper.....	71
8.5	Tiltak i forhold til formelle samarbeidspartnere.....	73
9.	OPPSUMMERENDE DRØFTING AV HOVEDFUNN	76
9.1	ANERKJENNELSE.....	77
9.1.1	<i>Dialogiske metoden</i>	77
9.1.2	<i>Anerkjennelse av kulturelle verdier og normer</i>	79

9.1.3 Kan alt anerkjennes?.....	81
9.2 RETTFERDIG OMFORDELING.....	83
9.2.1 Gir hjelpetiltak gjennom samtaler økt tillit?.....	84
9.2.2 Forskjell på gode og dårlige levekår.....	85
9.2.3 Hva er ekte hjelp?.....	87
9.3 REPRESENTASJON.....	89
9.3.1 Innføring av minoritetsrådgivere.....	89
9.3.2 Representasjon sett i lys av økt samarbeid mellom samarbeidspartnere.....	92
9.3.3 Representasjon sett i lys av nettverkstilnærming.....	95
9.4 Avsluttende betraktninger av hovedfunn.....	97
REFERANSER.....	98
Vedlegg	
Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD.....	104
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	107
Vedlegg 3: Intervjuguide.....	111

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om hvordan barnevernsansatte erfarer og håndterer møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet. Formålet med prosjektet er å belyse hvilke muligheter barnevernsansatte har for å forebygge mistillit blant minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. I tillegg belyser prosjektet hva som kan fremme et godt samarbeidsklima mellom barnevernet og minoritetsfamilier med lav tillit til det norske barnevernet. Dette er hensiktsmessig da tillit har betydning for samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier, og kan virke inn på hvor virksom hjelp barnevernet får gitt barn og familier som har behov for det.

Prosjektets empiriske materiale er kvalitative forskningsintervju. Det er gjennomført ni dybdeintervjuer med barnevernsansatte fra fire forskjellige barneverntjenester. For å utforske mening i dybden har det blitt analysert hvordan minoritetsfamiliene forstår den lave tilliten til barnevernet, hvilke strategier barnevernsansatte anvender i disse situasjonene og hva barnevernsansatte savner i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Masteroppgaven bygger på elementer fra fenomenologien og hermeneutikken, og fokus i analysene har vært de barnevernsansattes opplevelser og erfaringer i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Funnene har blitt drøftet i lys av rettferdighetsteorien til Nancy Fraser.

Masteroppgaven utforsker hvordan barnevernets arbeid med å øke tillit hos minoritetsfamilier kan støttes av et fokus på sosial rettferdighet. Lav tillit til barnevernet kan være sterkt knyttet til minoritetsfamilienes opplevelser av om barnevernet møter de og behandler de på en rettferdig måte eller ikke. Et rettferdighetsperspektiv kan videre styrke legitimiteten til barnevernet blant minoritetsfamilier. Resultatene viser at barnevernsansatte tror at minoritetsfamiliers lave tillit til barnevernet kan håndteres ved å bli anerkjent kulturelt når det gjelder verdier og levesett knyttet til omsorg og oppdragelse av barn, og ved å hjelpe familiene med utfordrende levekår. Opplevelse av å være representert som gruppe i barnevernsystemet, er også et viktig element. Her er det snakk om representasjon på ulike måter, ved å styrke samarbeid mellom barnevernet og formelle samarbeidspartnere, ved innføring av minoritetsrådgivere og arbeide forebyggende i uformelle og formelle arenaer hvor minoritetsgrupper har tilhørighet, som f.eks. i trossamfunn.

Abstract

This master thesis focus on how employees in the child welfare service experience and handle meetings with minority families that have limited trust in the Norwegian child welfare service. The purpose is to highlight child welfare workers perceptions on how they can handle distrust among the minority families with limited trust in the child welfare service. In addition, this project highlights what might promote good collaboration between child welfare service and minority families with limited trust to the Norwegian child welfare service. Mutual trust between child welfare workers and families in child welfare is often crucial when it comes to whether child welfare services succeed in establishing effective helping processes that benefits the children and their families.

The empirical basis of the study is gathered through qualitative interviews. Nine in-depth interviews with child welfare workers from four different child welfare services were conducted. The analysis explore how minority families understands the limited trust to child welfare service; which strategies child welfare workers apply in these situations; and what child welfare workers miss in meetings with minority families. The analytical framework is inspired by elements and ideas from phenomenology and hermeneutics, focusing on child welfare workers experiences in their meetings with minority families with limited trust to the child welfare services. The findings have been discussed in light of Nancy Frasers theory of justice.

In the last section, the master thesis discusses the usefulness of a social justice perspective when it comes to building mutual trust between child welfare and minority groups. Previous research suggest that distrust to the child welfare service is often associated with collective distrust in certain minority groups, and stories about whether the child welfare services have met and treated minority groups in a just way or not. A social justice perspective can further strength the legitimacy to the child welfare services among minority families. The results indicate that child welfare workers believe that minority families with limited trust to the children welfare service should be met by cultural recognizing, when it comes to values and way of living related to care and upbringing of children, and by helping these families with challenging living conditions. The experience of being represented as a group in the child welfare service is also an important element. In this regard, it is about representation in

different ways, by strengthening the collaboration between the child welfare services and formal collaborators, by introducing minority advisors and preventive work in informal and formal arenas where minority groups have belonging, such as religious communities.

1. INNLEDNING

Landets befolkning har passert fem millioner, og innvandrere i Norge utgjør en stor andel av den økte befolkningen (Andreassen, Dzamarija, & Slaastad, 2013, s. 11). Dette har medført at det etniske og kulturelle mangfoldet i Norge også har økt. Ifølge Nystad (2017) kan en kombinasjon av høy innvandring, økende ulikheter og kulturelle forskjeller utgjøre en trussel mot tilliten og solidariteten som samfunnsmodellen i Norge bygger på (Nystad, 2017).

Utfordringer knyttet til barnevernets arbeid med personer som har innvandrerbakgrunn har allerede fått en økende aktualitet (Eide og Rugkåsa, 2015, s. 78). Ifølge Bufdir (2020, s. 1) er barn og unge med innvandrerbakgrunn overrepresentert med hjelpetiltak fra barneverntjenesten i hjemmet sammenlignet med barn uten innvandrerbakgrunn. Statistikken viser at 26% av barna med barnevernstiltak er innvandrere eller har foreldre som har innvandret (Bufdir, 2020). En utfordring er at personer med innvandrerbakgrunn har større frykt for barnevernet sammenlignet med majoriteten i det norske samfunnet.

Ali (2015, s. 149) hevder at mange minoritetsfamilier frykter barnevernet mer enn det som ellers er vanlig i det norske samfunnet. I studiene til Fylkesnes (2018, s. 64) ble «frykt» satt i sammenheng med at foreldre med minoritetsbakgrunn vegrer seg for å kontakte barnevernet og andre offentlige etater, som kan medføre at utsatte barn og familier ikke får tilgang til velferdstjenestene de har krav på. Forskningen til Fylkesnes (2018, s. 58) understreker at frykten for barnevernet blant minoritetspersoner kan forstås som frykt for krenkelser i møte med barnevernet; for å bli fratatt barna, ikke bli tatt på alvor og lyttet til, samt å bli diskriminert. Frykten minoritetsbefolkningen har for barnevernet kan ha sammenheng med manglende tillit til barnevernet. For at samarbeidet mellom barnevernet og personer med minoritetsbakgrunn skal styrkes og være gjennomførbart antas det at barnevernmyndighetene må ha tilstrekkelig tillit (Ipsos, 2018). Å bygge tillit til barnevernet blant befolkningen er en viktig del av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets rolle (Ipsos, 2018). Manglende tillit kan være en barriere i barnevernets arbeid med barn og familier som sårt kan trenge barnevernets hjelp. En ontologi er at økende tillit kan være et av de viktigste faktorene for at det norske barnevernet kan gi barn og familier med minoritetsbakgrunn best mulig virksom hjelp i deres vanskelige og sårbare livssituasjon.

Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik, & Tøssebro (2017, s. 5) hevder at møter mellom minoritetsfamilier og barnevernet må forstås som noe relasjonelt. Det innebærer at

forklaringer på mistillit, konflikt eller misforståelser ikke bare må søkes hos den ene parten, men at barnevernets organisering og arbeidsformer kan ha betydning for hvordan relasjonen utvikler seg (Berg et al., 2017, s. 5). Det er sentralt å få mer kunnskap om hvordan ansatte i barnevernet håndterer møter med familier som de oppfatter har mistillit til barnevernet for å styrke samarbeidet. Denne masteroppgaven vil belyse hvordan barnevernet kan bygge tillit blant minoritetsbefolkningen gjennom et sosialt rettferdighetsperspektiv. Målet er å bidra med praksisnær kunnskap som kan gi innsikt i hva som kan være virksomt sosialt arbeid i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. I forskningen til Berg et al. (2017, s. xi) har det blitt presentert anbefalinger, hvorav den ene anbefalingen er behov for forskning og kunnskapsutvikling, som dreier seg om at det er behov for mer systematisk bruk av registerdata om innvandring og barnevernet, og følgestudier av tiltak rettet mot minoritetsfamilier. Ifølge Berg et al. (2017, s. 3) er behovet for en bred fortolkningsramme sentralt i utkast av ny barnevernlov. Med henhold til dette blir det i neste avsnitt presentert masteroppgavens problemstilling.

1.1 Presentasjon av problemstilling og avgrensning

Problemstillingen for denne masteroppgaven er som følger:

Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?

I tillegg til problemstillingen, utviklet jeg følgende underproblemstillinger som grunnlag for utarbeidelse av intervjuguiden:

- *Hvordan forstår barnevernsansatte minoritetsfamiliene som har lav tillit til barnevernet?*
- *Hvilke strategier anvender barnevernsansatte i møter med disse familiene?*
- *Hva savner barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*
- *Kan et sosialt rettferdighetsperspektiv fremme minoritetsgruppers tillit til barnevernet?*

Problemstillingens omfang avgrenses til å omhandle minoritetsfamilier som blir omtalt under betegnelsen personer med innvandrerbakgrunn og flyktninger. For å skille informantenes utsagn, benevnes barnevernsansatte som har deltatt på intervjuet med tall fra en til ni (1-9).

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Haugen, Paulsen og Caspersen (2018, s. 5) påpeker at den mistilliten som kommer til syne kan gjøre samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier vanskeligere. Jeg ønsker å bidra med økt kunnskap om hvordan tillit til det norske barnevernet kan repareres, slik at barn og unge får virksom hjelp til rett tid, og at den hjelpen som tilbys av barnevernet er forsvarlig og til barnets beste. Min personlige interesse for dette temaet er tett sammenvevd med min faglige og private bakgrunn. Jeg er norskfødt med to innvandrerforeldre, og har møtt mye skepsis og mistillit til barneverntjenesten fra miljøer med minoritetsbakgrunn. Selv har jeg en barnevernfaglig utdanningsbakgrunn, og har yrkeserfaring som barnevernsansatt.

1.3 Avklaring av sentrale begreper

Tillitsbegrepet

Begrepet tillit har forskjellige definisjoner og kan forstås mangetydig. Ifølge Grimen (2009, s. 24) er definisjoner viktige, men de kan også lede til villspor og bli definisjonsspørsmål. Derfor blir tillitsbegrepet avgrenset i masteroppgaven, og forståelsen av tillit som legges til grunn er definisjonen til Korzeniewska, Erdal, Kosakowska-Berezecka & Zadkowska (2019). Denne definisjonen ansees å være aktuell for å belyse problemstillingen «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet?*». Definisjonen til Korzeniewska et al. (2019) beskriver tillit som et fenomen til mennesker, men også tillit til systemer og land. Korzeniewska et al. (2019, s. 09) hevder at man kan skille mellom ulike typer tillit. Det kan være personlig tillit som man har til bestemte mennesker, tillit til posisjoner som bestemte sosiale roller, yrker, stillinger, og det kan være institusjonell tillit som er tilliten til organisasjoner, banker, sykehus eller universiteter, og sist men ikke minst kan det være systemisk tillit eller samfunnstillit som er tilliten til hele samfunnssystemet og dets deltakere, for eksempel sivilisasjonen (Korzeniewska et al., 2019, s. 09). Når personer med innvandrerbakgrunn ikke har tillit til barnevernet, kan det dreie seg om tilliten til et system i det landet de er bosatt i, og det kan dreie seg om tillit til barnevernsansatte som jobber innenfor dette systemet. Tillit er ikke en sannhet, men dynamisk som både kan overføres, og endres over tid.

Mistillit er det motsatte av tillit, og vil si at man ikke har tiltro til noen. Betegnelsen mistillit og lav tillit blir brukt om hverandre i masteroppgaven.

Barnevernsansatte

I masteroppgaven er det barnevernsansattes opplevelser av muligheter og utfordringer som blir forsket på, derfor er det nødvendig å definere hva profesjonen innebærer, og den rollen barnevernsansatte har i møtet med personer med minoritetsbakgrunn. Ifølge Molander og Terum (2008, s. 18) vil en profesjon si en person med bestemte arbeidsoppgaver innenfor et bestemt fagområde. Videre hevder Molander og Terum (2008, s. 18) at en profesjon består av bestemte arbeidsoppgaver som er et middel for kontinuerlig forsørgelse og som kjennetegner profesjoner som et yrke. For å ivareta arbeidsoppgaver er profesjonen i det bestemte yrke organisert etter bestemte lovverk (Molander og Terum 2008, s. 18). Profesjonen til barnevernsansatte fagområde er ifølge Lov om barneverntjenester og FN's barnekonvensjonen å ivareta barnets beste. Barnevernloven gjelder alle barn som oppholder seg i Norge uavhengig av bakgrunn, oppholdsstatus eller statsborgerskap (Bufdir, 2020). Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse, og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven – bvl., 2019). Barnevernfaglig arbeid i kontekst handler om å undersøke helheten i menneskers erfaringsverden, og sosialarbeidere kan erfare barnevernfaglig arbeid som komplisert, komplekst og vanskelig å avgrense (Rugkåsa, Ylvisaker og Eide, 2017, s. 14).

Frykt

Innledningsvis ble det presentert at minoritetsfamilier kan ha frykt for barnevernet, og at frykten er knyttet til manglende tillit til barnevernet. Ifølge Fylkesnes et al. (2015, s. 82) er begrepet frykt mangetydig og tillegges ulik betydning individuelt og kontekstuell. I vid forstand forstås begrepet om det å omfavne negative følelser som frustrasjon og avmakt (Fylkesnes et al., 2015, s. 82).

Makt og avmakt

Begrepet avmakt blir knyttet til definisjonen av begrepet frykt. Sosiologen Max Weber definerer begrepet makt som enhver sjans til å gjennomføre sin vilje innenfor en sosial relasjon, også på tross av motstand uansett hva denne sjansen beror på (Engelstad, 2016). Makt omfatter ikke bare at A påvirker B's handling, men også at A kan hindre B i å gjøre bestemte ting (Engelstad, 2016). Bråten (2004, s. 114) hevder at grunnlaget for modellmakt blir lagt når et saksområde blir avgrenset eller forutfastsatt slik at bare den ene parten fremstår som rik på relevante begreper og forestillinger, mens de andre finner seg fattige på relevante modellressurser. Modellmakt kan bidra til at barnevernsarbeideren fremstår modellsterke, og

personer med minoritetsbakgrunn som modellsvake deltakere.

Minoriteter

En måte å definere fenomenet minoriteter på er slik Eriksen og Sajjad (2015) definerer det; minoriteter er en gruppe som er i mindretall i et storsamfunn, og er det motsatte av majoriteten som vil si flertallet i et storsamfunn. I denne masteroppgaven blir det tatt utgangspunkt i urbane minoriteter som omtales som personer med innvandrerbakgrunn i Norge og flyktninger.

Ifølge Statistisk sentralbyrå (2019) defineres innvandrere som personer som selv har innvandret til Norge, som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og fire utlandsfødte besteforeldre. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre, og som har fire utenlandsfødte besteforeldre (Statistisk sentralbyrå, 2019). Derfor bruker Statistisk sentralbyrå (2019) aldri samlebetegnelsen innvandrerbefolkningen, men personer med innvandrerbakgrunn, som en samlebetegnelse for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) betraktes personer som flyktninger når deres hjemland ikke kan eller vil gi de beskyttelse, og de risikerer å bli utsatt for forfølgelse i strid med menneskerettighetene (FN-sambandet, 2019).

Etnosentrisme og kulturrelativisme

Minoritetsfamiliene kan ha tilegnet seg andre kulturelle verdier og normer enn de norske, derfor ansees det relevant for denne masteroppgaven å anvende begrepene etnosentrisme og kulturrelativisme. Etnosentrisme stammer fra det oldgreske ethnos som betyr folk/folkeslag, og det latinske centrum som betyr midtpunkt. Ifølge Erik og Sajjad (2015 s. 47) vil etnosentrismen se på sitt eget folkeslag som midtpunktet og vurdere fremmede skikker og verdier ut fra ens egen kultur. Det påpekes at kulturrelativisme er det motsatte av etnosentrisme. Ifølge et kulturrelativistisk syn vil det være umulig å rangere kulturer etter kvalitet, moral eller utviklingsnivå (Eriksen & Sajjad, 2015, s. 47). Cultural relativism affirms that one culture has no absolute criteria for judging the activities of another culture as "low" (Hofstede 2001, s. 15, siterer til Lévi-Strauss og Éribon 1988). Denne definisjonen av kulturrelativisme påpeker at man ikke skal bedømme en annen kultur som «lav»

2. TIDLIGERE FORSKNING OG ERFARINGER FRA FELTET

Barnevernsansattes perspektiv er ett av flere perspektiver som kan belyse problemstillingen som forskes på, og det ansees nødvendig å ha med ulike kilder til kunnskap. Derfor har det blitt valgt et bredt kunnskapsbegrep som utgangspunktet for tidligere forskning og erfaring. Selv om det i utgangspunktet er forskningsbasert kunnskap som står sentralt, og fagfolks arbeid som bygger på forskning der brukernes erfaringer er systematisert, er brukernes uttalte meninger og synspunkter viktige. Det kan gi en bredere forståelse av problemstillingen «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet?*».

Rapporten *Tillit over grensene* har til hensikt å forebygge mistilliten blant minoritetsfamilier i bosettingslandet. Rapporten bygger på en gjennomgang av eksisterende litteratur og innspill fra eksperter på feltene barnevern og familievelferd (Korzeniewska et al., 2019, s. 5). Rapporten har også presentert en omfattende bibliografi, som kan brukes som et verktøy for framtidig forskning, og i prosjekter for å bygge tillit både innad, - men også utenfor barnevernfeltet mellom offentlige institusjoner og innvandrerfamilier (Korzeniewska et al., 2019, s. 5). Kunnskap fra ulike aktører, forskning og brukerorganisasjoner blir presentert i tråd med rapporten *Tillit over grensene*, og det blir presentert hvordan fagfolks arbeid har tematisert samhandlingen mellom minoriteter og barnevernet.

2.1 Tillit til bosettingslandet

Ifølge forfatterne, er målet med rapporten *Tillit over grensene* å bidra til bedre forståelse av barneverntjenester, institusjonenes oppbygning og utfordringer med å bygge tillit, ikke minst blant innvandrere, over språkbarrierer og mellom nasjonale kontekster (Korzeniewska et al., 2019, s. 07). Kunnskapsstatusen i denne rapporten kan være nyttig for barnevernsansatte når de skal møte minoriteter som har lav tillit til barnevernet, og gir en bred forståelse av tillitsbegrepet.

Rapporten tar først og fremst utgangspunkt i ett sett av faktorer, hvorav det ene er hvordan tillit kan avhenge av levekår i bosettingslandet. Det andre rapporten tar utgangspunkt i, er at barna av innvandrerforeldre tilpasser seg til lokale tillitsnivåer bedre enn foreldrene. Det tredje er at både opprinnelseslandet og bosettingslandet har sterk innvirkning på den sosiale tilliten, og her kan tillit til institusjonene i landet ha avgjørende betydning for den sosiale

tilliten – tillit til institusjonene kan være av større betydning enn deres egen kulturelle tilhørighet (Korzeniewska et al., 2019, s. 10, refererer til Dinesen 2012). Det fjerde omhandler å bli inkludert i bosettingslandet som kan påvirke tilliten til bosettingslandet. Når innvandrere opplever seg ekskludert eller føler at politikken undergraver deres gruppeidentitet, er det mer sannsynlig at de utvikler negative holdninger, identifikasjonsmønstre og lav tillit til institusjoner i bosettingslandet (Korzeniewska et al., 2019, s. 10). Det femte er opplevd diskriminering, som vil påvirke minoritetenes holdninger til majoriteten negativt. Det sjette kan være informasjonskanaler og kvaliteten og tilgjengeligheten til disse kanalene som påvirker hvilke institusjoner innvandrere velger å oppsøke eller unngå. Sist, men ikke minst hevder Korzeniewska et al. (2019, s. 10-11) at å bygge tillit mellom innvandrere, offentlige institusjoner og bosettingssamfunnet er en forutsetning for integrering.

Ifølge Korzeniewska et al. (2019, s. 11) gir forskningen støtte for å si at vellykket integrering gjør at innvandrere kan bevare og utvikle bånd til mennesker, steder og kulturer. Herved vises det til *Berrys modell* som forklarer det som har blitt påpekt i rapporten (Korzeniewska et al. 2019, s. 09):

Berrys modell (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) hevder at multikulturalisme bygger på antakelsen om at kulturen i opprinnelseslandet bør verdsettes like høyt som kulturen i bosettingslandet som kan føre til mangfold. Ifølge *Berrys modell* dreier assimilering seg om en smeltedigelstrategi der det forventes at innvandrere tilegner seg bosettingslandets verdier og etterlever disse i dagliglivet. Segregering forekommer når for eksempel Norge ikke ønsker overføring av verdier fra innvandrerbefolkningen. Det sistnevnte, ekskludering dreier seg om

en holdning som nekter innvandrere kontakt med både bosettingslandet og opprinnelseslandet (Korzeniewska et al. 2019, s. 09). Alle disse faktorene som er nevnt i rapporten kan være forhold som kan minske eller øke tilliten til institusjoner i bosettingslandet. Hvilke holdninger de profesjonelle har i møte med minoritetsfamiliene kan blant annet påvirke hvordan innvandrere opplever multikulturalismen, assimileringen, segregering og ekskludering som igjen kan påvirke tilliten til barneverntjenesten og institusjoner forøvrig. Rapporten påpeker at hvis tilliten ikke er etablert eller opprettholdt i bosettingslandet, skal man ikke se bort ifra at det også kan påvirke tilliten minoriteter har til barnevernet, og ikke minst påvirke tilliten i de mellommenneskelige relasjonene mellom majoriteten og minoriteter. Denne forskningen kan brukes som et verktøy for å belyse hvordan man kan få til et bedre samarbeid mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet.

2.2 Levekårsfaktorer og fattigdomsproblematikk

Berg et al. (2017, s iii) har gjennomført et forskningsprosjekt som heter «Myter og realiteter - innvandreres møter med barnevernet», som ble gjennomført på oppdrag av Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet (Bufdir). Berg et al. (2017) hevder at selv om utfordringene mellom barnevernet og minoritetsfamilier ofte har blitt omtalt som kulturelle og svaret har vært økt kultursensitivitet, betyr ikke det at alt kan forklares med bakgrunn i kultur. Ifølge Berg et al. (2017) bør barnevernet og minoritetsbefolkningen forstås ut ifra et sett av faktorer. De ulike faktorene vil bli presentert i de påfølgende avsnittene. I samsvar med rapporten *Tillit over grensene* (Korzeniewska et al. 2019) som ble presentert i forrige avsnitt, påpeker forskningen til Berg et al. (2017) også at ene faktoren er levekårsfaktor. Levekårsfaktorer dreier seg om at innvandrerbefolkningen kan representere en sosial og økonomisk underklasse i Norge, og ofte omfattes av barneverntiltak (Berg et al., 2017, s. 5, referer til Andenæs 2004, Kojan 2011, Sandbæk 2002).

Forskningen til Andenæs (2004) samsvarer med både rapporten *Tillit over grensene* (Korzeniewska et al. 2019) og forskningsprosjektet til Berg et al. (2017). Forskningen til Andenæs (2017) tar utgangspunkt i fattigdomsproblematikk som kan virke inn i familienes liv. I undersøkelsen til Andenæs (2004) vises det til hvordan dårlige levekår henger sammen med omsorgssituasjonen til et barn. Andenæs (2004, s. 31) hevder at levekår kan fremstå som relevant for barnevernet, ved at økonomi, arbeid og bolig ikke bare reduseres til ytre faktorer som påvirker barns utvikling- og som andre instanser har ansvaret for, men inngår i en komposisjon som er barnets liv. Vurderingene barnevernet gjør bør fokuseres mer på

utviklingspsykologiske modeller som er egnet til å knytte forbindelser mellom levekår, dagliglivets praksiser og utvikling. Andenæs (2004, s. 31) hevder at tilgang til slike beskrivelser og slike modeller øker sjansen for at kunnskaper om barnevernfamiliens levekår kan bli ikke bare et politisk, men også faglig anliggende, og dermed komme både barna og foreldrene deres til gode. Ifølge Andenæs (2004, s. 29) er det interessante at barnevernet har gått over fra det forrige århundre fra moralske vurderinger av foreldre og barn til vurderinger basert på psykologi og andre samfunns- vitenskapelige disipliner (Andenæs, 2004, s. 29).

Barneverntjenestens oppmerksomhet rettes ofte direkte mot relasjoner, samspill og generelt omsorgssituasjonen, men det økonomiske kan være underpriviligert (Andenæs, 2004). Ifølge Andenæs (2004, s. 26) vurderer barnevernet en familie særlig ut ifra hvordan foreldrene ivaretar omsorgsoppgaven. Andenæs (2004, s. 29) hevder at utviklingspsykologien har inntatt en dominerende plass. I undersøkelsen til Andenæs (2004) hevdes det at i praksis er barnevernsansattes fokus mindre rettet mot levekår og andre faktorer, og mer mot utviklingspsykologien som gjerne omhandler blant annet tilknytning og samspill mellom foreldre og barn. Som nevnt i forrige avsnitt viser forskningen at de fleste familier befinner seg nederst i rangstigen, og det ofte er de ressursvake som blir presentert under tiltakene i barnevernet. Andenæs (2004) sin forskning påpeker at det er flere forhold som bør bli tatt i betraktning. Andenæs (2004, s. 29) gir eksemplet om at hvis nærhet til en sensitiv omsorgsperson kan trygge barnets utvikling, vil fokuset rettes mot mor-barn-samspill og egenskaper ved mor, mens andre forhold blir liggende i skyggen.

Det kan antas at levekårsfaktorer og fattigdomsproblematikken sett i lys av Berg et al. (2017) og Andenæs (2004) medfører det *Berrys modell* omtaler som ekskludering (Korzeniewska et al. 2019, s. 09). I forskningen til Berg et al. (2017, s. 68) hevdes det også at den lave tilliten til barnevernet kan forårsakes av negative erfaringer med offentlige myndigheter i hjemlandet som kan bidra til engstelse og frykt for systemer i Norge. Dette er sammenfallende med rapporten *Tillit over grensene*, som påpeker at tilliten til et helt system er avgjørende for tilliten til deler av systemet (Korzeniewska et al. 2019). I dette tilfelle er barnevernet en del av det hele systemet, og tilliten til et system kan forebygge tilliten til både barnevernet og barnevernsansatte som jobber innenfor disse systemene.

Ifølge Berg et al. (2017) sitt forskningsprosjekt er flyktningrelaterte faktorer også blant de faktorene som bør tas hensyn til i samarbeidet med minoritetsfamilier. Flyktningrelaterte

faktorer handler om konsekvenser av krig, flukt, lange opphold i asylmottak, eksilsituasjonen og eventuell repatriering og hvordan dette påvirker psykisk helse, foreldrekompetanse og barns omsorgssituasjon (Berg et al., 2017, s. 5, referer til Dyregrov 2000, Valenta og Berg 2003, Varvin 2003, Berg og Valenta 2008, Berg 2010). Studien til Berg et al. (2017, s xi) hevder blant annet at det er behov for økt oppmerksomhet rettet mot familier med flyktningbakgrunn for å identifisere utfordringer og oppfølgingsbehov. Det kan være avgjørende om barnevernsansatte møter utsatte personer med flyktningbakgrunn med de holdninger som gir oppfølgingen de har behov for, slik at man unngår ekskludering og segregering av personer med flyktningbakgrunn på vegne av at de ikke har fått den hjelpen de hadde behov for. Blant annet vil det å kartlegge disse familienes psykiske helse hvis behovet tilser det, være betydningsfullt. Berg et al. (2017) sin anbefaling dreier seg blant annet om at den tverrfaglige innsatsen overfor familier med flyktningbakgrunn må intensiveres, det er behov for særskilte tiltak rettet mot minoritetsungdom, generelle kunnskapen om minoritetsrelaterte problemstillinger må økes i alle deler av barneverntjenesten, og det er behov for mer systematisk erfaringsutvikling mellom barneverntjenester (Berg et al., 2017, s xi).

En ny studie viser et positivt funn om at det er en økning i tilliten til barnevernssystemet og beslutningstakerne fra målingen i 2014 til målingen i 2020 (Skivenes, 2020). Skivenes (2020) hevder at i 2014 ga rundt 50% av befolkningen uttrykk for at de hadde stor eller ganske stor tillit til barnevernet og dets beslutningstakere. I 2020 uttalte mer enn 60% av befolkningen det samme (Skivenes, 2020). Videre vises det analysen til denne forskningen at unge og personer med høyere utdanning har mer tillit til systemet, og den samme statistiske sammenhengen ble funnet i undersøkelsesdataene fra 2014 (Skivenes 2011, referer til Juhasz & Skivenes 2016). Sist, men ikke minst viser en skotsk studie at utdanningsnivå påvirker tillit til det offentlige (Skivenes, 2020). Det interessante i denne forskningen er at levekårsfaktorer og fattigdomsproblematikken, som kan sees i sammenheng sosial og økonomisk underklasse i Norge – kan ha betydning for den tilliten minoritetsfamiliene til til barnevernet, og andre offentlige tjenester forøvrig. Ifølge Berg et al. (2017, s. 67, referer til Marthinsen, Clifford, Fauske, Lichtwarck og Kojan, 2013) viser flere studier at foreldrene som er i direkte kontakt med barnevernet vurderer barnevernet mer positivt enn de som ikke har noen kontakt. Det vises også i forskningen at de som aldri har vært i kontakt med barnevernet før har størst mistillit til barnevernet (Berg et al., 2017, s. 68). Det påpekes at denne frykten gjerne kommer

fra minoritetsfamilienes egne miljøer, og fra kritikken mot barnevernet på medier (Berg et al., 2017, s. 68-69).

2.3 Kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer

Den tredje faktoren i forskningsprosjektet til Berg et al. (2017) er kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer. Ifølge Berg et al. (2017, s. 4, referer til Berg, 2010, Østby 2011, Paulsen, Thorsvik og Berg 2014) omhandler kulturelle og minoritetsrelaterte faktorer om blant annet forholdet mellom majoriteten og minoriteten, og hvordan distinksjonen «oss – de andre» påvirker relasjonen mellom ansatte i barnevernet og minoritetsfamiliene. Ifølge Korzeniewska et al. (2019) dreier assimilering seg om en smeltedigelstrategi der det forventes at innvandrere tilegner seg bosettingslandets verdier og etterlever disse i dagliglivet. Sett fra *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) kan dette påvirke relasjonen mellom den profesjonelle og aktøren. Det samme gjelder hvis fokuset mellom barnevernet og minoritetsfamiliene baserer seg på «oss – de andre» som kan øke sjansen for segregering, som kan dreie seg om at majoriteten ikke ønsker overføring av verdier fra minoritetenes kulturelle verdier. Både assimilering og segregering kan være uheldig og påvirke tilliten. Videre kan det medføre ekskludering i motsetning til inkludering. Slik det ble nevnt i *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) ser man at multikulturalisme kan føre til økt mangfold der man unngår assimilering, segregering og ekskludering ved at majoriteten verdsetter personer med innvandrerbakgrunn sine kulturelle verdier, normer og tradisjoner like høyt. Nordby (2013, s. 262) hevder at kulturelle verdier kan forstås som aktiviteter og livssyn som er forankret i et sosialt fellesskap individer i større eller mindre grad identifiserer seg med.

Eide og Rugkåsa (2015, s. 78) hevder at foreldre og innvandrerorganisasjoner har tatt til orde for at barnevernet ikke forstår eller tar hensyn til deres kultur og oppdragelsesstrategier, og derfor fatter barnevernet beslutninger på feilaktig grunnlag. Dette kan samsvare med *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) ved at holdninger til bosettingslandet kan være basert på assimilering og segregering. Studiene til Fylkesnes (Universitetet i Bergen, 2018) hevder at det som kan være forskjellig fra barnevernets oppfatninger og referanserammer om det å være «gode foreldre» og hvordan «en god barndom» ser ut, gjør at det blir vanskelig for foreldre å formidle sine erfaringer, bli tatt på alvor og få innflytelse. «Norsk Innvandrerforum» er en brukerorganisasjon som ble opprettet i 1993 (Norsk Innvandrerforum, 2014). Organisasjonen arbeider for et flerkulturelt, antirasistisk samfunn basert på likestilling og gjensidig respekt mellom ulike etniske grupper, og målet til

organisasjonen er å utvikle et samfunn hvor alle kulturer, språk, religioner aksepteres og anerkjennes som likeverdige (Norsk Innvandrforum, 2014). Organisasjonen arbeider mot å kjempe enhver form for assimilering av etniske minoriteter, men organisasjonen hevder at de har ingenting imot integrering (Norsk Innvandrforum, 2014). Integrering er i dagligforståelsen en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet (Brochmann, 2017). Brochmann (2017) hevder at integrasjon blir brukt både om en prosess, der deltakerne blir gjort og gjør seg selv til deler av helheten, og om den samfunnsmessige tilstanden der deltakerne inngår i et sluttet hele.

Ali (2015) referer til «Norsk Innvandrforum» som i 2013 gjennomførte dialogmøter mellom etniske minoriteter og barnevernet. Prosjektet fikk økonomisk støtte fra Integrerings- og mangfolddirektoratet. Det har på bakgrunn av dialogmøtene mellom barnevernet og minoritetsfamiliene blitt utarbeidet «Norsk Innvandrforum» sine konkrete anbefalinger til hvordan samarbeidet mellom barnevernet og etniske minoriteter kan styrkes (Ali, 2015, s. 149). En av anbefalingene i Norske Innvandrforum er å styrke barnevernets flerkulturelle kompetanse i barnevernet. Det trengs opplæring i flerkulturelle perspektiver i grunnopplæringen, og i etterutdanning av alle barnevernsansatte. Det bør også lages en handlingsplan for å rekruttere flere ansatte med ulike typer etnisk bakgrunn (Ali, 2015, s. 150). Dette sammenfaller med *Berrys modell* som omhandler multikulturalisme. Dette bygger på antakelsen om at kulturen i opprinnelseslandet bør verdsettes like høyt som kulturen i bosettingslandet som kan føre til mangfold (Korzeniewska et al. 2019, s. 09). Videreutdanningen Barnevern i et minoritetsperspektiv er blant annet et tiltak som har blitt iverksatt av offentlige myndigheter. For å kunne minske mistilliten til barnevernet, og øke tilliten ansees det at barnevernsansatte har relevant fagkunnskap om, og forståelse for etniske minoriteters situasjon i majoritetssamfunnet og deres anerkjennelse av ulike verdier og praksiser (Eide og Rugkåsa, 2015, s. 79).

2.4 Økt medvirkning og deltakelse

Ali (2015) ønsker et større mangfold av tiltak, herunder tiltak som støtter foreldrerollen og som kan styrke foreldrene i å forstå de verdiene som er viktige for foreldrerollen i Norge. Noen av anbefalingene til det «Norske Innvandrforum», kan likne på prosjektet barnevernet sitt arbeid med vold i minoritetsfamilier (Haugen et al., 2018). Selv om fokuset i dette prosjektet har vært mot problematikken rundt vold, kan prosjektet deres belyse økt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Det fremkommer i prosjektet til Haugen et al.

(2018) at for å arbeide forebyggende rettet mot minoritetsfamilier, bør man se på målgrupper som kan innebære alle (universell), grupper i risiko (selektiv) og enkeltindivider i risiko eller klare tegn på problemer/vansker (indisert). Haugen et al. (2018, s. 6) hevder at barnevernet kan gjøre en innsats på indisert nivå med tiltak som går direkte på enkeltindivider, som foreldreveiledning, støttekontakt og liknende.

Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet (Bufdir) har utarbeidet i handlingsplanen for å bedre tillit mellom etniske minoritetsmiljøer og barnevernet (Bufdir, 2017). Det har blitt lagt vekt på 3 innsatsområder A, B og C i handlingsplanen. I det første innsatsområde som er A, er fokuset på barns individuelle og kulturelle behov. Her inngår det blant annet barn og foreldres medvirkning, utvikling av flerkulturelle fosterhjem og institusjoner, øke kunnskap om etniske minoritetsbarn og – familier i møte med barnevern (Bufdir, 2017, s. 10-13). En annen anbefaling som ble forslått av «Norsk Innvanderforum» er i likhet med innsatsområde i handlingsplanen til Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet; å ha flere fosterhjem med etnisitet. Ali (2015, s. 150) hevder at hovedregelen bør være at beredskapshjem, fosterhjem og ungdomshjem gjenspeiler barnets kulturelle og språklige bakgrunn. Det andre (B) innsatsområde i handlingsplanen som Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet har utarbeidet (Bufdir, 2017, s. 14-17) dreier seg også om å støtte foreldrene i foreldrerollen. Fokuset er på forebyggende arbeid, tidlig hjelp og tilbud om foreldreveiledning, rettighetene til foreldre er ivaretatt i barnevernets saksbehandling og at foreldre følges opp etter omsorgsovertakelse. Berg et al. (2017, s. xi) hevder at i kommunikasjonen er det behov for fokus på tillitsskapende relasjon, og det innebærer økt medvirkning og deltakelse – dette sammenfaller med handlingsplanen som er utarbeidet av Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet om verdier som skal fremme deltakelse og arbeidsform (Bufdir, 2017).

2.5 Barnevernets innsats og fleksibilitet

Det blir foreslått av «Norske Innvanderforum» at man bør gjøre barnevernet mer forståelig. Dette innebærer blant annet at informasjon om barnevernloven og barnevernets arbeid blir tilgjengelig på flere språk. Dette samsvarer med forskningsprosjektet til Berg et al. (2017) som har presentert fem anbefalinger i møtet mellom barnevernet og minoritetsfamilie hvorav den ene er at språk og kommunikasjon. Modellen som Haugen et al. (2018, s. 6) presenterer, blir det blant annet foreslått at barnevernet kan gjøre en innsats på et universelt nivå ved å informere om barnevernet generelt, rettet mot alle i samfunnet. Berg et al. (2017, s. 69) punkterer at mistillit kommer av manglende kunnskap om barnevernet. Videre påpeker

forskningsprosjektet til Berg et al. (2017, s. 72-73) at en av de viktigste forebyggende tiltakene for å bygge tillit er å bruke tid gjennom et informasjons- og tryggingarbeid. Det tredje (C) og siste innsatsområde i handlingsplanen som Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet har utarbeidet (Bufdir, 2017, s. 18-22) er videreutvikling av kvalitet og åpenhet i barnevernets arbeid. Her inngår det også blant annet informasjon og kommunikasjon og at undersøkelsesarbeidet er standardisert og utføres med høy kvalitet. I forskningen til Haugen et al. (2018) beskrives det at det kan gjøres en innsats rundt informasjonsarbeid rettet mot spesifikke grupper (for eksempel asylmottak, dialoggrupper osv). Ifølge Berg et al. (2017, s. xi) bør det også benyttes mer nettverkstiltak i minoritetsfamilier. Ifølge «Norsk Innvanderforum» bør barnevernet bli flinkere til å samarbeide med organisasjoner, trossamfunn, ressurspersoner i minoritetsmiljøene og liknende (Ali, 2015, s. 149).

En god fremgangsmåte for tryggingarbeid påpekes å være hyppigere hjemmebesøk og mer fleksibilitet rundt minoritetsfamilier med lav tillit. Når barneverntjenesten får bruke tid på relasjonsbygging, erfarer de i stor grad at de greier å etablere tillit som skaper grunnlag for samarbeid med foreldrene (Berg et al., 2017, s. 73). Barnevernets innsats blir vektlagt i forskningen til Berg et al. (2017). Dette kan være noe av det samme mønsteret som man ser i prosjektet til Haugen et al. (2018), om nødvendigheten av det å informere familiene igjennom universelt nivå, selektivt nivå og indisert nivå der det kreves at barnevernet gjør en ekstra innsats. Det krever tid og fleksibilitet. Det andre er forebyggende arbeid, som dreier seg om forebygging både i og utenfor barnevernet. Ifølge «Norsk Innvanderforum» sine konkrete anbefalinger til hvordan samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamiliene kan styrkes, er løsningen ikke nødvendigvis en omsorgsovertakelse, men i samsvar med det overnevnte; å jobbe mer forebyggende med familiene (Ali, 2015). Det andre (B) innsatsområde i handlingsplanen som Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet har utarbeidet (Bufdir, 2017) dreier seg også blant annet om å ha fokus på forebyggende arbeid og tidlig hjelp.

I avsnittet over ble det presentert at «Norsk Innvanderforum» sine konkrete anbefalinger til hvordan samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier kan styrkes, vil løsningen ikke nødvendigvis være en omsorgsovertakelse (Ali, 2015). Dette kan tolkes som at omsorgsovertagelser har vært overrepresentert. Berg et al. (2017, s x) hevder at overrepresentasjonen i barnevernstiltak i innvanderbefolkningen gjelder lite inngripende hjelpetiltak, og ikke omsorgsovertakelser. Berg et al. (2017) sitt forskningsprosjekt

understreker at myter om at innvandrerbefolkningen er overrepresentert i omsorgsovertakelser må avlives (Berg et al., 2017, s x).

Dialog som metode har også fått stor oppmerksomhet innen forskning. Haugen et al. (2018, s. 13-14) hevder at når det gjelder forebygging rettet mot familier med minoritetsbakgrunn har det vært mye fokus på bruk av dialog som metode for både opplæring, veiledning og støtte. Haugen et al. (2018, s. 14, referer til Haugen og Berg, 2016; Berg et al., 2017; norsk innvandrersforum, 2013) påpeker at dialog som metode er spesielt nyttig i møtet mellom barnevern og minoritetsfamilier. Det kan ut ifra medias kritikk av barnevernet påpekes at både minoritetsforeldre og barnevernet ber om dialog. Blant annet skriver aftenposten at det somaliske miljøet i Norge ønsker bedre dialog med det norske barnevernet (Stokke og Olsen, 2018). Forskningen til Berg et al. (2017) hevder også at bedre dialog i samhandlingen bør være et viktig fokus. Ifølge Berg et al. (2017, s xi) bør informasjons- og dialogarbeid fokusere bredt på innvandrerbefolkningen som målgruppe, og bør skje nært i samarbeid med innvandrermiljøene. Det bør arbeides med videreutvikling og spre kompetanse om dialogbasert foreldreveiledning (Berg et al., 2017, s. xi).

2.6 Oppsummering av tidligere forskning og erfaringer fra feltet

Funnene fra tidligere forskning og erfaringer fra feltet belyser at det er mye fokus på å styrke samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Blant annet har tidligere forskning og erfaringer fra feltet vektlagt ulike faktorer som kan forbedre samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamiliene. Det blir for eksempel nevnt faktorer som dialog som metode, kompetanseheving av den flerkulturelle kompetansen og rekruttere flere med minoritetsspråklig bakgrunn i barnevernet, arbeide forebyggende, styrke foreldrenes medvirkning, bruke tid, gi nok informasjon om barnevernet til minoritetsfamiliene, og deres miljøer. Mange av anbefalingene kan implisitt omhandle minoritetsfamilienes opplevelser av assimilering, ekskludering, segregering eller multikulturalisme i samhandlingene. Studier har foreslått ulike anbefalinger og innfallsvinkler til metoder og tilnæringsmåter, men ifølge forskningen til Andenæs (2004) kan man imidlertid undre seg over om forskningen har gått lenger bort fra fattigdomsproblematikken som også kan ha avgjørende betydning for familienes mistillit til barnevernet. Bufdir (2017, s. 5) hevder at de enkelte formidler at barnevernet ikke klarer å sette seg inn i minoritetsbarn og -familienes situasjon, og på denne måten kan for eksempel problemer som skyldes sosioøkonomiske forhold tolkes som tegn på mangelfull omsorg - noe som kan føre til tiltak som ikke samsvarer med de primære behovene

(Bufdir, 2017, s. 5). En siste avsluttende betraktning er at det sjeldent kommer fram hvilken forståelse barnevernsansatte selv har av sin egen praksis i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet.

3. METODOLOGISK FREMGANGSMÅTE

I dette kapittelet blir det redegjort for hvilke forskningsmetoder jeg har benyttet i innsamlingen av data til mitt forskningsprosjekt.

Formålet med masteroppgaven har vært å produsere kunnskap om barnevernsansattes opplevelser og erfaringer med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Det ble derfor hensiktsmessig å bruke kvalitativt forskningsintervju som metode med dybdeintervjuer. Gjennom kvalitative intervjuer tilegner man seg kunnskap om menneskers meninger, holdninger og opplevelser (Brinkmann og Tanggaard, 2010, s. 17). Dybdeintervjuer er en form for åpen samtale mellom intervjuer og informanten. Tjora (2017, s. 113) hevder at målet med dybdeintervjuer er i hovedsak å skape en situasjon for en relativt fri samtale som kretser rundt noen spesifikke temaer som forskeren har bestemt på forhånd. Samtalen er en grunnleggende form for menneskelig samspill, og gjennom kvalitative forskningsintervju kan man lære noe nytt om barnevernsansattes arbeidssituasjon og praksis i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet (Kvale og Brinkmann, 2018). I tillegg får informantene på denne måten rom til å reflektere over egne erfaringer og meninger knyttet til det aktuelle temaet (Tjora, 2017, s. 113). Barnevernsansatte kan gjennom dybdeintervjuer også få muligheten til å utforske nyansene i samarbeidet mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilier med lav tillit.

3.1 Generaliserbarhet

Denne masteroppgaven har ikke som formål å være representativt for hele barnevernet. Jeg er inspirert av fenomenologi og hermeneutikk med vekt på å forstå informantenes erfaringer i lys av konteksten de fremgår i. Dette kan forklares ved hjelp av metoden til Storhaug, Kojan & Fjellvikås (2019, s. 167): Although these cases do not provide a general picture of Norwegian child welfare, we think it is important to illuminate how these processes are perceived by child welfare workers.

Det har blitt brukt intersubjektivitet i lys av metodene jeg har valgt. Det vil si at det som er felles og som to eller flere av informantene er enige om, har blitt betraktet som gyldig. Intersubjektiv enighet blant kompetente personer regnes ofte som en nødvendig betingelse for objektivitet i vitenskapelige sammenhenger (Tranøy, 2015).

3.2 Vitenskapsteoretiske posisjon

Fenomenologien og hermeneutikken er to vitenskapssyn som vurderes gunstige å anvende, siden perspektivene fanger opp barnevernsansattes opplevelser og erfaringer i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Både fenomenologien og hermeneutikken er eksempler på subjektivistisk perspektiv. Et subjektivt perspektiv er det motsatte av naturvitenskapelige metoder og tankegang med objektivt syn som kan måle eller veie innhentede data, slik man gjerne gjør i kvantitative metoder. Christensen, Jørgensen, Olesen, & Rasmussen (2015, s. 31) hevder at det nye er at forskjellige vitenskapelige strømninger har blitt utviklet i løpet av de siste århundrene, som søker å undersøke betydningen av samfunnets subjektive natur, og som tar på seg inkludering av menneskelige følelser, handlinger og meninger i analyser av samfunnet og sosialt arbeid. Fenomenologien og hermeneutikken egner seg godt til denne masteroppgaven som baserer seg på kvalitative metoder. På den ene siden har undersøkelsen fokus på barnevernsansattes følelser, handlinger og meninger som ikke kan måles eller veies - de blir kilden til ny eller eksisterende kunnskap gjennom at deres synspunkter blir til en sannhet. På den andre siden kan jeg som forsker ha et kritisk blikk i fortolkningen til barnevernsansatte følelser, handlinger og meninger.

Fenomenologien er mer bestemt et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskriver verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter (Brinkmann og Kvale, 2018, s. 45). Hermeneutikk betyr tolkningslære og stammer opprinnelig fra tolkning av religiøse skrifter (Christensen et al., 2015, s. 31). Hans Georg Gadamer er en tysk filosof, som har gitt hermeneutikken en ny vending. Gadamer hevder at hermeneutikken er ikke kun noe man anvender når man skal tolke en roman, men hermeneutikken er et eksistensielt grunnvilkår, som vil si at når mennesker retter sin oppmerksomhet mot noe, fortolker man det alltid (Christensen et al., 2015, s. 31). Videre hevder Christensen et al. (2015, s. 33) at hermeneutiske hovedoppgave i vitenskapen er å studere hvilken mening eller intensjoner subjekter besitter, og forsøke å nå frem til forforståelser eller fortolkninger av disse, for å gi troverdige tolkninger av den sosiale verden. Hermeneutikkens hensikt er å nå fram til en dypere forståelse av sosiale fenomener, og er godt egnet til å få subjektene, i denne undersøkelsen barnevernsansatte, sine opplevelser og meninger fram i lyset (Christensen et al., 2015). Det å bruke fenomenologien og hermeneutikken om hverandre i analyseprosessen, ga meg muligheten til å forstå

barnevernsansattes opplevelser og meninger som en sannhet på den ene siden – og fortolke deres følelser, handlinger, meninger med et dypere og kritisk blikk på den andre siden.

3.3 Forforståelse

De data som kommer fram uttrykker individenes fortolkninger, og min oppgave i analyseprosessen var å fortolke disse fortolkningene (Johannessen, Tufte og Veiden, 2011). Ifølge Johannessen et al. (2011, s. 73-74) er alle konklusjoner basert på empiriske undersøkelser til syvende og sist forskernes fortolkninger av de empiriske funnene. Johannessen et al. (2011, s. 74) siterer til Anthony Giddens (1976) som kaller dette for dobbelt hermeneutikk, som vil si fortollkningslære. Før mente hermeneutikken at man kunne nå fram til menneskets intensjoner bak en roman ved å analysere teksten, eller en persons intensjoner ved å analysere hans handlinger (Christensen et al., 2015, s. 33). I senere tid har det vært mer vanlig å forstå analyseprosessen som det Gadamer påstår om at det alltid vil være et samspill mellom personen som analyseres og den som tolker (Christensen et al., 2015, s. 33). Tjora (2017, s. 235) hevder at det både kan være fordeler og ulemper ved å ha med seg mye kunnskap om det aktuelle teamet. Fordelen kan være at jeg selv er født i en minoritetsfamilie, og har personlig yrkeserfaring som barnevernsansatt. Det at jeg selv har sittet i samme stol som barnevernsansatte, kan føre til jeg får en bedre forståelse for hva barnevernsansatte svarer på intervjuet. Ulempen kan være at jeg overser det som er annerledes av egne erfaringer, og det barnevernsansatte formidler. Tjora (2017, s. 235) referer til (Respstad 1993) som hevder at det viktigste er ikke å gå ut i feltet uten faglig eller hverdagslig forutforståelse, men å være åpen om denne og være forberedt på å justere forståelsen underveis.

For å ikke la min forforståelse prege studien i stor grad, har jeg gjennom hele prosessen vært bevisst posisjonen min som innvandrer, barnevernspedagog og tidligere barnevernsansatt. Fremgangsmåte har derfor gjennom hele analyseprosessen vært å stille seg selv nysgjerrige spørsmål, og ha et distansert forhold til fortolkningen. Det hjalp meg veldig å bruke fremgangsmåten til Brinkmann og Kvale (2018, s. 239-240) om perspektivisk subjektivitet. En perspektivisk subjektivitet oppstår når forskere som velger ulike perspektiver og stiller ulike spørsmål til den samme teksten, gjennom stringent fortolkningsarbeid også kommer til ulike konklusjoner eller fortolkninger (Brinkmann og Kvale, 2018, s. 239-240). En annen fremgangsmåte som hjalp slik at jeg forholdt meg korrigerende, var at teorien som ble anvendt i masteroppgaven var basert på analysens funn, og ikke styrt av en bestemt teori.

3.4 Vurderinger av prosjektets pålitelighet og gyldighet

For å vurdere studiens kvalitet og overføringsverdi, skal jeg se nærmere på reliabilitet og validitet som er mye brukt innen forskning. Validitet vil si gyldighet, og reliabilitet vil si pålitelighet.

Kvale og Brinkmann (2018, s. 276) hevder at reliabilitet behandles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere. Nødvendigheten av å være kritisk til sine egne vurderinger av analysen var derfor viktig for at resultatene ikke skulle bli unøyaktige og inneholde tilfeldige feil. For å undersøke dataens pålitelighet benyttet jeg meg av det Johannessen et al. (2011, s. 69) beskriver som test-retest-reliabilitet, som vil si at jeg undersøkte samme fenomen flere ganger. Man kan også benytte interreliabilitet, som vil si at forskere undersøker det samme fenomenet uavhengig av hverandre (Johannessen et al., 2011, s. 69). Siden dette ikke lot seg gjøre, diskuterte jeg istedenfor noen av fenomenene med veilederen min, studenter, kollegaer og andre i fagmiljøet. Dette har bidratt til å påvirke analyseprosessen og resultatene på den måten at dataene ble mindre unøyaktige og tilfeldige.

Validitet blir også kalt for gyldighet, og dreier seg om en logisk sammenheng mellom prosjektets utforming og funn, og de spørsmål man søker å finne svar på (Tjora, 2017, s. 231). Kvale og Brinkmann (2018, s. 278) hevder at valideringen avhenger av den håndverksmessige kvaliteten på undersøkelsen, hvor funnene kontinuerlig må sjekkes, utspørres og fortolkes teoretisk. Johannessen et al. (2011, s. 68) hevder at validitetsproblemer i samfunnsforskning består oftest i at dataene representerer et begrenset område eller et lite utsnitt av virkeligheten som undersøkes, og er ufullstendige. Et forhold som kan forstås som en svakhet er at regler, rammer og taushetsplikten kan ha begrenset innhenting av viktig informasjon. Blant annet kan det hende informantene ikke gikk nok i detaljer. Detaljer kan gi større og helhetlige beskrivelser av barnevernsansattes muligheter og utfordringer i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. For eksempel sa en av informantene følgende:

Jeg har en familie som jeg tenker på da. Vet ikke hvor mye i detaljer jeg kan gå her. (9)

Det begrenset et totalt innsyn i hva som faktisk skjedde i situasjoner. Det er vanskelig å si om beskrivelsene til barnevernsansatte var idealiserte eller ikke. En annen innvendig er at det var

informantenes antydninger om at minoritetsfamiliene hadde lav tillit som ble fremhevet. Om minoritetsfamiliene i virkeligheten hadde lav tillit vet man ikke. Siden problemstillingen spesifikt var rettet mot barnevernsansattes opplevelser av muligheter og utfordringer, og jeg fikk en god blanding av barnevernsansatte som ble intervjuet, anså jeg ikke dette som et problem.

3.5 Rekruttering og utvalg

Det første steget i prosessen med innhenting av data, var å melde prosjektet til NSD (Norsk senter for forskningsdata). Meldeskjema ble ikke godkjent ved første innsending på grunn av små endringer som måtte til; blant annet var det et krav om å bruke behandlings institusjonens enheter for gjennomføring av intervjuer. Meldeskjema ble godkjent av NSD kort tid etter innsendelsen på nytt. Rekrutteringsprosessen og intervjuer ble gjennomført fortløpende, og innen planlagt tid som var to måneder.

Jeg valgte et strategisk utvalg for å best mulig belyse problemstillingen. Et strategisk utvalg er sammensatt ut fra en målsetting om at materialet best mulig kan belyse problemstillingen (Malterud 2017, s. 58 referer til Kuzel 1999, Patton 2015). For å belyse problemstillingen var det relevant å innhente informasjon fra ansatte som jobber i barneverntjenester, da fokuset var på barnevernsansattes opplevelser og erfaringer i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Jeg hadde ingen forutsetninger for alder, kjønn og bakgrunn så lenge de som ble intervjuet jobbet i barneverntjenester og kunne dele sine opplevelser og erfaringer fra møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Det andre som var viktig var å velge deltakere som ønsket å prate fritt og trygt om temaet. Det er slik Kvale og Brinkmann (2018, s. 156) påpeker at et forskningsintervju er en interpersonlig situasjon, en samtale mellom to parter om et emne av felles interesse. Når temaet var av interesse, og deltakerne kunne prate fritt og trygt, fikk jeg innhentet viktig og innholdsrik datamaterialet som lærte meg noe nytt. Derfor la jeg vekt på å bruke god tid på å informere deltakerne grundig om hva det innebærer å delta på forskningsprosjektet, og om temaet i forkant av intervjuprosessen.

Målet var å innhente tolv deltakere. Det første som ble gjort i rekrutteringsprosessen var å ta kontakt med en barneverntjeneste der jeg allerede kjente noen. Gjennom mine kontakter på denne arbeidsplassen fikk jeg rekruttert fire barnevernsansatte. Det positive var at denne barneverntjenesten hadde nylig slått sammen med to andre tjenester, som bidro til at jeg fikk rekruttert flere deltakere. Videre ble jeg anbefalt av en av kontaktpersonene i denne tjenesten

om å ta kontakt med en annen barneverntjeneste, der hun kjente den ene ansatte. En av hennes tidligere medarbeidere jobbet også i samme barneverntjeneste. Jeg tok direkte kontakt med de jeg ble anbefalt, samtidig sendte jeg e-post til lederen i denne barneverntjenesten der jeg presenterte forskningsprosjektet og la ved kopi av informasjonsskriv. De to barnevernsansatte som jeg ble anbefalt, deltok i forskningsprosjektet. De andre i denne tjenesten hadde verken tid eller mulighet til å delta. Etter en kort tid anbefalte min leder fra tidligere arbeidsplass, en annen barneverntjeneste. Jeg fikk rekruttert to barnevernsansatte fra denne tjenesten.

Til slutt tok jeg kontakt med min veileder for hjelp til rekruttering av flere deltakere. Veileder tok kontakt med en barneverntjeneste via e-post. Her presenterte veilederen forskningsprosjektet for barneverntjenesten, og la meg til som kopi i e-posten. Jeg fikk tilbakemelding om at de ikke hadde mulighet til å delta på grunn av arbeidspress, men barneverntjenesten ga forslag til fem andre barneverntjenester jeg kunne forhøre meg med. Jeg sendte derved ut e-post til fem barneverntjenester. Jeg fikk svar fra to av barneverntjenestene, og resten hørte jeg ikke fra. Svaret deres var at de ikke hadde tid eller kapasitet til å delta. Min veileder sendte ny e-post til en annen kommune om invitasjon til deltakelse i forskningsprosjektet, og her fikk jeg rekruttert én informant.

Som nevnt i avsnittet over var målet å innhente tolv informanter fra forskjellige barneverntjenester. Etter flere forsøk ble det for tidskrevende å innhente flere informanter, og jeg fikk totalt ni informanter. Det at jeg ikke fikk rekruttert tolv informanter, kan handle om den hektiske hverdagen barnevernsansatte har. Dette bekreftes også av de barneverntjenestene som svarte at de ikke har tid på grunn av arbeidspress, og de barneverntjenestene jeg aldri fikk svar fra. Noen av barneverntjenestene besvarte at de har fått flere forespørsler fra masterstudenter, og derfor har de ikke tid til å delta på mitt forskningsintervju. Det var tydelig at barneverntjenester gjorde prioriteringer med tanke på hvilken prosjekter de hadde kapasitet til å delta på. Noen av intervjuene ble gjennomført etter arbeidstiden til deltakerne, som også kunne indikere på den travle hverdagen til barnevernsansatte. Det kan hende jeg hadde fått inn mer informasjon hvis jeg hadde brukt mer tid på å rekruttere totalt tolv informanter, men jeg anså at ni informanter var tilstrekkelig for dette prosjektet.

De ni intervjuene som ble gjennomført hadde en god variasjon av deltakere som jeg ikke hadde forutsett i forkant av intervjuene. Barnevernsansatte som ble intervjuet hadde ulike

stillinger innen barneverntjenester. Det var flertall av kvinner, men jeg fikk rekruttert et fåtall av menn. Det var en god blanding av aldersgrupper; alt fra 25 år – 50 år. Noen hadde lang erfaring fra barneverntjenester og andre hadde vært ansatt i to år eller mindre. Sist, men ikke minst var det en god blanding av barnevernsansatte med minoritetsbakgrunn og nordmenn. Denne prosessen viste meg hvor positivt det var å ha en god variasjon av deltakere fordi det kvalitetssikret den innhentende data – flere av informantene vektla mange av de samme fenomenene, som så ut til å ha sammenfallende forståelser.

3.6 Intervjuguide

Brinkmann og Tanggaard (2010, s. 18) hevder at det i realiteten er mye vanskeligere enn som så å lage gode intervjuer som kan gi nye innsikter i et forskningsfelt. Det kreves god tid til å lage spørsmål, og det krever kompetent planlegging for gjennomføring av intervjuer for å få fram interessante funn.

Tjora (2017, s. 145) hevder at dybdeintervjuer kan formes på mange ulike måter, men i grove trekk går det igjennom tre faser – oppvarming, refleksjon og avrunding. Intervjuguiden ble delt inn i fire fokusområder; den første var informantens bakgrunn. Dette kunne ansees som typiske oppvarmingsspørsmål (Tjora, 2017). Disse spørsmålene omhandlet alder, kjønn, innvandrerbakgrunn eller ei, spesialiserte fagområder og hvor lenge vedkommende har jobbet i barneverntjenesten. Det ga samtidig en oversikt over at jeg hadde innhentet en god blanding og variasjon av informanter. Denne variasjonen mener jeg kvalitetssikret innhenting av kunnskap. Det andre fokusområdet i intervjuguiden var informantenes erfaringer fra å møte minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Her gikk jeg over til å stille spørsmål om informantenes erfaringer fra å møte minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, som både gikk ut på erfaringer generelt, erfaringer der de har lyktes i å gi virksom hjelp og erfaringer der de har mislyktes i å gi virksom hjelp, og hvilket utbytte det har hatt hvis de har oppsøkt medarbeidere eller ledelsen de gangene de opplevde at de ikke klarte å gi virksom hjelp. Her ble det spesielt tematisert hvordan samarbeidet med andre instanser hadde påvirket tilliten til minoritetsfamilier positivt, og hvordan informantene kunne klart å gi virksom hjelp til familier som de har mislyktes med. Et annet sentralt tema var hvor viktig første møte og kommunikasjonen kunne være for å bygge tilliten. Det ble delt mange reelle og gode eksempler fra situasjoner barnevernsansatte har fra møter med minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet.

Det tredje fokuset i intervjuguiden var informantenes oppfatninger av barn og foreldre med minoritetsbakgrunn. Her ble det stilt spørsmål om hvilken kompetanse og informasjon deltakeren har om minoritetsfamilier, og om han/hun hadde noen tanker rundt tematikken om at minoritetsfamilier kan komme fra land der den norske lovgivningen kan virke fremmed. Det fjerde og siste var tilleggsspørsmål som innebar om informanten hadde gjort refleksjoner om hvordan de i sitt videre arbeid som barnevernsansatt kan lykkes i å gi virksomhet hjelp til minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, og om det er noe annet de ville fortelle eller tilføye om kontakten/møtene med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Det kom flere forslag til hvordan tilliten til minoritetsfamilier kan økes. Tilleggsspørsmålene skulle dekke det som ikke hadde blitt sagt eller nevnt gjennom intervjuet, og som deltakeren hadde lyst til å dele. For å ivareta informantens integritet ble det avslutningsvis spurt om hvordan informanten opplevde det kvalitative forskningsintervjuet.

Kvale og Brinkmann (2018, s. 170) hevder at det er en kunst å stille oppfølgendespørsmål. Jeg stilte oppfølgingsspørsmål ettersom hva deltakerne hadde fokus på i svarene. På den måten fikk jeg innhentet mer informasjon enn hvis jeg hadde fulgt intervjuguiden slavisk. På begynnelsen opplevde jeg at fokuset mitt var veldig på å lese opp spørsmålene slik de står på arket slavisk. Etter de første to intervjuene erfarte jeg at intervjuguiden satt mer under huden. Selv om jeg hadde intervjuguide, var det i noen tilfeller at spørsmålsformuleringene ikke ble lest opp fra arket slik de står (Tjora, 2017). Selv om spørsmålsformuleringene ikke nødvendigvis ble lest opp slik de stod på intervjuguiden, fikk jeg bedre flyt i intervjuene for hver gang jeg gjennomførte ett intervju. På denne måten fikk jeg bedre fram barnevernsansattes erfaringer, meninger og oppfatninger, og jeg følte at jeg ikke forstyrret deltakerne i deres besvarelser. Noen av informantene sa selv ifra hvis de falt utenfor tema, og ba meg som intervjuer om å gjenta spørsmålet. Hvis det falt seg naturlig, spurte jeg oppfølgingsspørsmål ettersom hva deltakerne hadde fokus på. Hvis jeg så at informantene var ferdig med å informere om det de ønsket og hadde fokus på – valgte jeg å gå over til det neste spørsmålet på intervjuguiden. Tjora (2017, s. 155) hevder at et intervju som veksler mellom fullstendig formulerte startspørsmål på hvert tema og mer formelt samtalerettede oppfølgingsstikkord og – spørsmål, kan skape god flyt i intervjuet og samtidig opprettholde forventningen om intervjuet som en intervjustyrt, asymmetrisk interaksjon.

Oppsummert var det en flyt i intervjuene med gode overganger, og alle informantene holdt seg som regel innenfor tematikken. Jeg fikk virkelig testet meg selv på å være en aktiv lytter.

Kvale og Brinkmann (2018, s. 170) hevder at lytting er like viktig som spesifikk beherskelse av spørreteknikker. Ved å lytte kan man lære noe nytt om temaet, og det kan påvirke forforståelsen, samtidig som det ivaretar informanten.

3.7 Forskningsetiske overveielser

Tjora (2017, s. 175) hevder at i selve gjennomføringen av intervjuet er forskningsetikken først og fremst knyttet til kravet om at informanten ikke skal komme til skade. Tjora (2017, s. 178) hevder at all forskning hviler på tillit mellom forsker og «den det forskes på». Som intervjuer er det viktig å ivareta hensyn til informanter. Tjora (2017, s. 178-179) hevder at det må tas etiske hensyn når det gjelder anonymitet, men på en slik måte at forskningsresultatene lar seg formidle. Datamaskiner analyserer ikke data; det gjør mennesker (Kvale og Brinkmann, 2018, s. 225, referer til (Weitzman og Miles, 1995, s. 3). Tjora (2017, s. 195) hevder at forskeren virkelig må bruke sin intellektuelle kapasitet og kreativitet. Kvalitativ analyse krever mye intenst tankearbeid, sensitivitet for hva som finnes i empirien utover problemstillinger og forventninger, og evne til å arbeide systematisk.

Slik det ble nevnt i tidligere avsnitt var jeg opptatt av å innhente informanter som hadde interesse for tema, og utvalget var strategisk. Fremgangsmåten var at jeg brukte de første minuttene av intervjuet på å gå igjennom informasjonsskrivet sammen med barnevernsansatte på nytt, selv om de fleste hadde fått tilsendt informasjonsskrivet i forveien av intervjuet. På denne måten ønsket jeg å forsikre meg om at dette er et tema som interesserte deltakerne. Intervjuene hadde en varighet på 60 – 90 minutter. Tjora (2017, s. 114) anbefaler at ved bruk av dybdeintervjuer, bør det benyttes bruk av lydopptak og fullstendig transkribering av materialet i etterkant. Jeg intervjuet med en lydopptaker lånt fra behandlingsansvarlig institusjon, og valgte å ikke ta notater underveis da jeg ikke ønsket at informanten skulle bli distraheret av at jeg tar notater underveis. Deltakerne ble minnet om at all data blir aidentifisert, og opplysningene som blir gitt direkte og indirekte blir bevart slik at de ikke er gjenkjennelige. Siden noen av spørsmålene i intervjuguiden kunne omhandle barnevernsansattes erfaringer i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, var det nødvendig å minne deltakerne på at de ikke kunne dele opplysninger som identifiserte barn, unge og familier eller avsløre taushetsbelagt informasjon. De ble trygget på at hvis de holdte på å forsne seg, ble dette ikke transkribert. Videre ble informantene minnet på taushetsplikten underveis, som så ut til å fungere godt. For meg som intervjuer var det nødvendig å stoppe lydopptaker/sette den på pause der det fremkom sensitive opplysninger,

og det var viktig for meg som intervjuer å minne meg selv på at jeg ikke skulle presse informantene til å prate om noe sensitivt som kunne gi negative konsekvenser i ettertid for informanten (Tjora, 2017).

Det var positivt å få tilbakemeldinger fra noen av deltakerne om hvorfor de ønsket å delta i forskningsintervjuet. Det var positivt å høre hvorfor dette temaet interesserte deltakerne – jeg innså i ettertid at jeg også kunne brukt dette spørsmålet i min intervjuguide. Det at deltakerne sa noe om deres motivasjon for å delta, førte til at deltakernes syn og perspektiver om temaet kom tydeligere fram. Tjora (2017, s. 130) hevder at informanten kan i intervjuet stå som representant for et syn eller en posisjon. En av informantene hevdet at de allerede er i gang med et prosjekt der de jobber for å øke samarbeid med andre hjelpeinstanser rundt minoritetsfamilier:

Jeg er i gang med et forebyggende prosjekt som handler om kontakt og kommunikasjon med ulike instanser i kommunen, og blant annet flyktningtjenesten og andre instanser som har tettere kontakt med familier med barn som tilhører minoritetsgrupper. Det håper jeg jo på at vil gjøre noe med forståelsen av tjenesten vår over tid. (5)

Noen anså deltakelse i det kvalitative forskningsintervjuet som en mulighet for å fremheve deres synspunkter og hva som savnes, mens andre kommenterte at de anså tema som viktig.

Jeg synes det er en veldig spennende oppgave. Gleder meg til å lese den. Det er veldig viktig å ha fokus på. (6)

Intervjuene ble gjennomført i barnevernsansattes egne kontorer, og jeg mener at det var positivt at intervjuene ble gjennomført i denne konteksten. Siden intervjuene var av en slik karakter der barnevernsansatte skal fortelle om sine opplevelser i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit, ble det vurdert i forkant av intervjuene at barnevernsansattes kontorer var mest hensiktsmessig å bruke ved gjennomføring av intervjuer. Tjora (2017, s. 121) hevder at for å legge til rette for en avslappet stemning er det vanlig å gjennomføre dybdeintervjuer på steder der informanten kan føle seg trygg, gjerne på sin egen arbeidsplass dersom undersøkelsen er knyttet til informantens arbeid. Det ble i informasjonsskrivet beskrevet at det er ønskelig med gjennomføring av intervjuer i barnevernsansattes kontorer (Se vedlegg). Jeg observerte at informantene framstod mer

profesjonelle i denne konteksten, enn hvis jeg hadde valgt å gjennomføre intervjuer i private hjem eller kaféer. Informantene framstod også tryggere i konteksten, og det var en måte å ivareta informantene på. Det opplevdes også mer effektivt at jeg kom på deres kontorer.

Det neste steget var prosedyren som skulle til for å gjøre informasjonen i samtalene tilgjengelig for videre analyse (Kvale og Brinkmann, 2018).

3.8 Transkribering

Det videre arbeidet etter de direkte interaksjonene, var å transkribere intervjuene fra lydopptakeren. Det positive med å bruke en lydopptaker var at jeg kunne gå tilbake og lytte, for eksempel på ordbruk, tonefall, pauser og liknende. mens jeg transkriberte.

Transkripsjonen hjalp meg med å forstå innhentet data på en bedre måte, enn hvis jeg bare hadde hørt på intervjusamtalene en gang. Blant annet begynte jeg allerede å analysere, og få en oversikt over hvilke funn jeg har innhentet mens jeg transkriberte. Det å få intervjusamtalene nedskrevet skriftlig var til stort utbytte, og datamaterialet ble bedre egnet til analysen.

I transkripsjonen har jeg skrevet ordrett fra intervjuet, og anonymisert direkte informasjon som kunne gjenkjenne eller identifisere noe eller noen. Deretter har jeg gjort om den ordrette transkripsjonen til en formell skriftlig stil, slik at alt av «hmm», «ehh», «njaa», «ikke sant», pauser, hosting, at informantene ler og liknende er tatt bort i den videre analysen. Jeg valgte å normalisere transkripsjonene, for å anonymisere og ivareta at ingenting blir identifiserbart (Tjora, 2017). Derfor er alt blitt transkribert på bokmål, uten dialekter. En innvending til transkripsjonene jeg har gjort, er at en del informasjon kan forsvinne når informasjon blir skrevet ned (Tjora, 2017, s. 174). Kvale og Brinkmann (2018, s. 205) hevder at å transkribere betyr å transformere, skifte fra en form til en annen. Transkripsjoner er oversettelser fra talespråk til skriftspråk (Kvale og Brinkmann, 2018, s. 205), som kan gjøre at noe av informasjonen forsvinner. Jeg har likevel prøvd å ta med det viktigste av informasjonen. Ifølge Tjora (2017, s. 175) er det viktigste tapet av intervjuer til transkripsjonen dog tapet av visuelle ledetråder, og informasjonen om stemningen i løpet av intervjuet. Fordelen er at det er jeg selv som intervjuet, og derfor kunne jeg se for meg kroppsspråket og uttrykk som hørte i situasjonen på en bedre måte da jeg transkriberte, og tapet av ledetråder ble kanskje ikke like store, hvis for eksempel en annen forsker skulle ha transkribert de intervjuene jeg

gjennomførte (Tjora, 2017).

3.9 Kunnskapsproduksjon

Gjennom kvalitative dybdeintervjuer ble det innhentet rådata, og med den innhentende informasjonen ble det nødvendig å velge ut tekstelementer med potensiell kunnskapskraft for den videre analysen (Malterud 2017, s. 84). Slik Malterud (2017, s. 84) hevder er hensikten med kvalitative studier å utvikle ny kunnskap, og ikke gjenfortelle og reprodusere gammel innsikt. Med dette som hovedregel, ble det enklere å trekke ut temaer som kunne utvikle ny kunnskap og ikke gjenfortelle gammel innsikt. Samtidig var det også fint å kunne gjenfortelle gammel innsikt, men ved å gi den gamle innsikten en ny innsikt ved å utvikle ny kunnskap på ett og samme område. Det er slik Malterud (2017, s. 86) hevder, at man kan bruke sine empiriske data til å utvikle nye beskrivelser av et område som allerede har et kjent navn.

Analysen begynte allerede fra det første intervjuet – blant annet ga hvert intervju meg ideer. Neste steg var å transkribere intervjuene. Da jeg transkriberte intervjuene spolte jeg mye fram og tilbake. Under transkriberingen ble min for forståelse nyansert gjennom tolkning av datamaterialet. Jeg hadde en haug av transkriberte ark, og med mange spennende temaer var jeg usikker på hvor jeg skal begynne. Derfor valgte jeg å benytte meg av kode og å kategorisere for å tydeliggjøre det som var spesielt relevant og interessant for dette prosjektet. Kvale og Brinkmann (2018, s. 226) hevder at den vanligste formen for dataanalyse er i dag å kode eller kategorisere intervjuuttalelser. Ved å bruke dette som fremgangsmåte etter transkriberingen, fikk jeg bedre oversikt over hvilke funn som er relevante å ha med videre i den senere analysen.

For å få mest mulig induktiv førstefase i analysen som mulig valgte jeg å bruke SDI-modellen, dvs. Stegvis-deduktiv induktiv metode til Tjora (Tjora 2017, s. 19). Kodingsarbeid basert på empirisk finlesning bidrar til en så induktiv førstefase i analysen som mulig (Tjora, 2017, s. 197). Tjora (2017, s. 197) hevder at ved å rendyrke induktiv empirinær koding er det mulig å redusere påvirkningen av ulike forventninger og teorier som man mer eller mindre eksplisitt vil trekke med seg inn i analysen. Tjora (2017, s. 197) hevder at målet med kodingen i SDI-modellen er tredelt: (1) å ekstrahere essensen i det empiriske materialet, (2) å redusere materialets volum, (3) å legge til rette for idégenerering på basis av detaljer i empirien. Etter å ha opprettet ord, frase, setninger, del av setninger, utsagn, dialog og avsnitter i dokumentet med empirinære koder, fikk jeg mye bedre oversikt over datamaterialet. Sidene

med transkribering ble forkortet ved at jeg la det som var irrelevant for problemstillingen til siden, og denne fremgangsmåten hjalp meg med å ivareta det helt spesifikke i datamaterialet. Kodene ga også bedre oversikt over hva som faktisk framkom i intervjuene. Fordelen med å opprette empirinære koder var at nå hadde jeg et godt grunnlag for interessante aspekter i den videre analysen, og jeg slapp å gå tilbake til dokumenter med transkripsjonene (Tjora, 2017, s. 197). For å kvalitetssikre om at det var gjennomført en god empirinær SDI-koding, spurte jeg meg selv spørsmålene Tjora (2017, s. 203) påpeker er nødvendige for å sikre god koding. Det ene er om man kunne laget koden før kodingen, og hvis svaret var nei betyr det at kodingen min var vell gjennomført. Det andre var å spørre seg selv hva forteller koden? Det som gjenspeilet et konkret innhold var en god koding (Tjora, 2017, s. 203).

Neste steg var å fordele kodene inn i kodegrupperinger. Det vil si at jeg grupperte de betydelig antall kodene tematisk for å begynne å forme en struktur for analysen (Tjora 2017, s. 207). Kodegrupperingen ble også gjennomført induktivt, og jeg samlet de relevante kodene i grupper og la resten av kodene som ikke hadde sammenheng til siden. Det var en utfordring å se hvilken koding som hadde sammenheng, da det var en haug av betydelig antall koder. Jeg følte at alt var viktig, samtidig var jeg nødt til å avgrense empirien i henhold til problemstilling. For å gjøre dette enklere for meg selv ble jeg nødt til å skille mellom det som er viktig for feltet forøvrig, og det som er relevant for å besvare masteravhandlingens problemstilling. Dette var tidskrevende, men også spennende med tanke på den strukturen jeg fikk for analysen.

Det endte opp med åtte relevante kodegrupper som ble følgende: *de direkte møtene, samtalene, hjelp med det praktiske, minoritetsfamilier som ikke møter opp, minske mistilliten internt, ansattes kompetanse, videreutdanninger, manglende informasjon om minoritetsfamilienes kultur og tilhørighet.*

3.10 Hovedtendenser i materialet

Gjennom de overnevnte kodegrupperingene i forrige avsnitt, fikk jeg dannet utgangspunkt for temaer i analysen (Tjora, 2017, s. 208). Gjennom de åtte overnevnte kodegruppene fikk jeg fem hovedtemaer som var følgende: *barnevernsansattes forståelse av tillit, dialog og kommunikasjon, samarbeid med viktige instanser, nettverkstilhørighet, minoritetsrådgivere.* Etter at hovedtemaene ble identifisert, valgte jeg å gå over til Malterud (2018) da den er godt egnet for analysen min. Blant annet ble systematisk tekstkondensering (Malterud (2018) mer

sentralt å bruke, siden den bedre belyste fenomenene i analysen fremfor kategoriene. Malterud (2018, s. 97) hevder at systematisk tekstkondensering (STC) er en pragmatisk metode for tematisk tverrgående analyse av kvalitative data. Siden jeg allerede hadde laget koder og kodegrupperinger med fremgangsmåten til Tjora (2017), valgte jeg å se om hovedtemaene jeg kom fram til egnet seg for den videre analysen til Malterud (2018). Det gjorde de. Jeg valgte fortsatt å benytte meg av de fem overnevnte hovedtemaene som jeg kom fram til gjennom kodegrupperingen med fremgangsmåten til STD (Tjora, 2017). Nå kalte jeg hovedtemaene for kodegrupper slik Malterud (2018, s. 105) beskriver. Disse fem kodegruppene av meningsbærende enheter kan forhåpentligvis belyse informantenes muligheter og utfordringer i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet (Malterud, 2018).

Malterud (2018) vektlegger kondensering, der vi gir kodegruppene et meningsinnhold. Malterud (2018, s. 106) hevder at kondensatet er et artefakt forankret i data som skal bære med seg det konkrete innholdet fra de enkelte meningsbærende enhetene ved å omsette de til en mer generell form. Jeg fulgte denne fremgangsmåten, og laget 2-3 subgrupper under hver kodegruppe, og fikk utviklet meningsinnhold i hver av de meningsbærende enhetene. Deretter fulgte jeg det fjerde og siste steget til systematisk tekstkondensering, som er syntesen. Det var i dette trinnet jeg fikk satt sammen bitene, og fikk utviklet beskrivelser, begreper og resultater (Malterud, 2018, s. 108).

Hovedtendenser i materialet ble som følgende:

Barnevernsansattes forståelse av minoritetsfamilier med lav tillit, anerkjennelse som et viktig perspektiv, økonomisk omfordeling og representasjon.

Deretter gikk jeg over til en mer deduktiv fase, der teorier og tidligere forskning ble sett i tråd med analysens funn. Etter å ha analysert datamaterialet, kom jeg fram til at problemstillingen «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*» best kan belyses ved hjelp av rettferdighetsteorien til Nancy Fraser. Dette blir utdypet i senere kapittel.

4. BARNEVERNANSATTES FORSTÅELSE AV MINORITETSFAMILIER MED LAV TILLIT

Innledningsvis ble det understreket at tillitsbegrepet kan defineres og forstås på ulike måter, og begrepet kan ha mangetydig betydning. Det er ifølge oppgavens formål nødvendig å få innsyn i hvordan barnevernsansatte selv identifiserer og forstår lavtillitsgrupper for å belyse barnevernsansattes muligheter og utfordringer i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Hvis man velger å se forbi hvordan informantene selv forstår minoritetsfamilier med lav tillit, kan man risikere å få et mer tilfeldig resultat. Hvordan barnevernsansatte selv forstår fenomenet kan ha betydning for det arbeidet barnevernsansatte utfører, som videre kan medvirke om det øker eller forsterker mistilliten til barnevernet hos minoritetsfamilier med lav tillit. Det er derfor viktig å se hvilke briller informantene har på når de tematiserer minoritetsfamilier med lav tillit. Med henhold til dette blir det i de påfølgende avsnittene belyst hvordan barnevernsansatte identifiserer og forstår lavtillitsgrupper.

4.1 Dyptliggende og strukturell mistillit

Deltakerne ble spurt om å dele erfaringer fra møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Deres delte erfaringer sa ingenting direkte om hvordan de visste at familiene hadde lav tillit til barnevernet, men det var noen erfaringer som ble identifisert med den lave tilliten til barnevernet.

4.1.1 Familienes uttrykte redsel

To av informantene ga uttrykk for at hvis de ikke kom i posisjon til en familie, eller fikk til noe endringsarbeid ble det identifisert med at minoritetsfamilien hadde lav tillit til barnevernet:

Det er jo igjen de mest skeptiske som jeg snakker om. Som man ikke kommer i posisjon til. (8)

For informant 8 kom lav tillit til uttrykk ved at minoritetsfamiliene ikke kom til møter, og dette hang sammen med redselen for barnevernet:

Det er veldig vanskelig å få de inn til første møte. Rett og slett fordi at de ikke forstår. Enten at de er redde, eller at brevet blir sendt ut på norsk og de er dårlig i norsk og språket. Så har vi slitt med å få de inn. (8)

Informant 8 identifiserer den lave tillit minoritetsfamiliene har til barnevernet med at de er redd for at barnevernet skal ta barna fra de. Dette sammenfaller med forskningen til Berg et al. (2017) som ble presentert i tidligere kapittel. Berg et al. (2017, s. 68) hevder at mange av minoritetsfamiliene var svært redde for at barnevernet ville ta barna fra foreldrene. Det at barnevernet kommer og tar barna er en kjent myte, og man skal heller ikke overse at barnevernet faktisk etter barnevernloven har makten til å gripe inn hvis det handler om barnets fare for helse og liv. Barnevernsansatte uttrykker at den lave tilliten kommer fra blant annet medias kritikk mot barnevernet og de omtalte mytene:

Og forklare de nøyaktig hvordan en saksgang er. Forklare de at vi kommer ikke og tar barna dine bare fordi de får gammelt brød. Vi tar ikke barna dine for at du slår de så vidt her på hånda. Er det mild oppdragervold tar vi de ikke. Vi veileder. Sånn som jeg sier til mine, er at jeg er ærlig. Er det noe jeg blir bekymret for så får du vite det med engang. Jeg holder ikke noe hemmelig. Jeg kommer ikke på døren din og sier nå skal barna dine være med meg. Det skal mye til. Så jeg prøver å trygge de best mulig på det, og sier at ikke google oss, ikke se på youtube, ikke tro på det. (8)

4.1.2 Kultur og religion

Informant 8 delte en annen erfaring hvor hun identifiserte den lave tilliten til barneverntjenesten med at mor ikke møtte opp til avtalte tider:

Jeg har en mor som er veldig vanskelig å få i tale og få på møter. (8)

Den lave tilliten blir uttrykt verbalt der informanten forteller at mor i møtene har uttalt at barnevernet ikke forstår hennes muslimske samfunn, og at barnevernet ødelegger hennes sosiale liv, fordi ingen vil leke med barna hennes på grunn av at det kommer hvite kvinner hjem til henne. Den barnevernsansatte forsto dette som at moren hadde lav tillit til henne som saksbehandler, og tok derfor med seg en medarbeider som har muslimsk bakgrunn for å effektivisere saksgangen. Da saksbehandleren tok med seg sin muslimske medarbeider, følte mor seg alliert med informantens muslimske medarbeider, og fortsatte å påpeke at de norske saksbehandlerne ikke forstår henne. Uavhengig av om det var hvite eller brune kvinner som

saksbehandlere, var det fremdeles høy skepsis til at barnevernet ikke vil forstå hennes religiøse bakgrunn. Det at mor hadde satt seg på vranglås dreide ifølge den barnevernsansatte om den lave tilliten til det norske barnevernet:

Hun tror at barneverntjenesten er ute etter henne rett og slett på grunn av bakgrunnen hennes og hvor hun kommer fra. Så hun har nå byttet etternavn i håp om at hun får fred fra barnevernet. I møter så er hun veldig på det at vi norske forstår ikke det muslimske samfunnet, at det går rykter. Vi har ødelagt hennes sosiale liv, og ingen vil leke med barna hennes fordi barnevernet er inne, fordi det kommer hvite kvinner hjem til henne. Og så jeg har på en måte forsøkt da, med tanke på at vi var jo to hvite kvinner som var saksbehandlere, så i et møte tok jeg med meg en saksbehandler som er muslim. Det hjalp ikke, fordi da følte hun at hun fikk en alliert, så hun på en måte, hun dro ikke rasisme kortet, men hun var litt mer sånn at norske forstår ikke, du forstår ikke. Da sa jeg til de at greit nok jeg ikke forstår helt, men jeg forstår barnets utvikling og deres behov. Og det er det samme uansett om du er kristen, attist eller muslim. Men den moren der setter seg helt, hun er helt i vranglås. Så det er andre undersøkelsen vi har på henne, fordi i første undersøkelse var hun like vanskelig. Så gjenåpnet vi etter seks måneder, og hun er like vanskelig nå. (8)

I likhet med overnevnte informant, mente informant 7, som er en saksbehandler med minoritetsbakgrunn, at mistilliten kan handle om minoritetsfamilienes fordommer om at de profesjonelle med norsk bakgrunn ikke forstår minoritetsfamilienes kulturelle og religiøse ståsted, og at det kan være selvfølge at minoritetsfamiliene har lav tillit hvis de møter på nordmenn. Innledningsvis ble det presentert at tiltak som øker forståelsen for minoritetsfamilienes bakgrunn og religion er blant annet noe som ble anbefalt å styrkes.

4.1.3 Fremmedgjøring gjennom hudfarge

Det er imidlertid interessant hvordan barnevernsansatte beskriver at hudfargen kan ha noe å si, og hvordan barnevernsansatte selv kjenner på opplevelsen av fremmedgjøring. Erfaringene deres samsvarer med definisjonen av tillit som ble introdusert innledningsvis, at den lave tilliten kan komme til uttrykk gjennom tillit til bestemte mennesker. Det kan virke som at lav tillit for informant 7 dreier seg om mistilliten til de hvite barnevernsansatte, eller de ansatte som ikke deler samme kultur og religion:

Jeg opplever selv at jeg personlig får til å skape tillit og få en relasjon med de fleste minoritetsfamiliene som kommer inn hit. Jeg tror at når de kommer inn og ser et brunt fjes, så kan de på en måte oppleve; okey kanskje den personen kan være litt, forståelsesfull eller vite hvordan vi egentlig har det. At man ikke møter på enda et hvitt fjes. Fordi systemet er veldig hvitt, saksbehandlere er veldig hvite, både her og på NAV. At når de kommer hit og ser et fjes som de kan på en måte kjenne seg igjen. Det beroliger mange når de kommer inn hit. (7)

Informanten uttrykker at minoritetsfamiliene føler at hvis de møter ansatte med minoritetsbakgrunn så vil de ansatte kanskje være på lag med de, men de som ikke har samme bakgrunn vil ikke forstå deres kulturelle og religiøse ståsted. Den lave tilliten kan derfor ut ifra informantenes uttalelser handle om at minoritetsfamiliene opplever seg misforstått av det norske barnevernet, og spesielt av de norske ansatte. Betyr det at uansett hvor kultursensitive man er i møte med lavtillitsgrupper, vil utseende og bakgrunnen til saksbehandleren hindre et godt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamiliene? Gulbrandsen (2019) hevder at individet vil lete etter ytre tegn ved den andre som kan fortelle om denne fortjener tillit. Betyr det at for å bygge tilliten må det inn en med erfaringsbasert representasjon av minoriteter i form av en kropp, språk og symboler? Ifølge Gulbrandsen (2019) kan symboler dreie seg om væremåte, klesdrakt og liknende. Gulbrandsen (2019) hevder at for noen vil kanskje personer som snakker samme dialekt som de selv oppleves som mer tillitsverdige enn andre (Gulbrandsen, 2019).

4.1.4 Skjult frykt

Informant 3 forteller om erfaringer fra familier som han har trodd har hatt tillit til barnevernet, men så har de ikke hatt det. Informantens forståelse av den lave tilliten kommer i uttrykk av en skjult frykt som ikke har vært synlig til å begynne med. Dette er motsatt av de første eksemplene, der familiene klarte å si ifra at de ikke vil ha barnevernet på døren eller ha hvite saksbehandlere tilstede:

Så har det kanskje kommet fram på en måte at de har vært reddere enn det de har vist uttrykk for. Men jeg opplever at de har hatt uttalt tillit, eller om det handler om frykt for å si hva de egentlig tenker, eller om det er reell tillit. Det er jo vanskelig å vite. (3)

Det kan forstås at denne informantens erfaringer gir uttrykt for at lav tillit kan sees i sammenheng med skjult mistillit. Informanten påpeker også at det kan være viktig å diskutere om familiene har lav tillit eller ikke til barnevernet, og hvordan usikkerhet om det er lav tillit eller ikke kan komme til uttrykk.

4.2 Forståelse av den lave tilliten

Informantenes erfaringer ga uttrykk for hvordan barnevernsansatte forsto minoritetsfamiliene med lav tillit til barnevernet.

4.2.1 Felles forståelsesplattform

Flere forsto minoritetsfamilienes lave tillit til barnevernet i sammenheng med at de har for lite kunnskap om barneverntjenesten. Dette samsvarer med tidligere forskning der blant annet Haugen et al. (2018) mener at informasjonsformidling bør være blant flere tiltak som iverksettes for å øke samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Hvis barnevernsansatte mener at den lave tilliten til barnevernet hos minoritetsfamiliene er forårsaket av lite informasjon om hvem barnevernet er og hva de kan tilby, kan dette være en motstridende forklaring til det overnevnte, der informantene uttrykker at minoritetsfamilienes lave tillit kan forårsakes av at minoritetsfamilier opplever at de hvite ansatte i barnevernet ikke har nok forståelse for deres religiøse og kulturelle ståsted. Det at man vet for lite om hverandre kan medføre uenigheter mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet. Kanskje blir begge parter for opptatt av at den andre skal forstå mer om den ene eller den andre. Informant 5 delte erfaring om en familie som hadde lav tillit til barnevernet der de ikke kom til enighet fordi de ikke hadde felles forståelsesplattform:

Så jeg tenker at i den familien har vi ingen felles forståelsesplattform for hva som er viktig for et barn. Også blir jeg jo ydmyk fordi vi kanskje ikke er enige da for hva som er viktig for et barn. Også faller på en måte våre faglige vurderinger litt bort i den tolkningen mellom kulturer for eksempel. Da blir det vanskelig fordi da blir det på en måte bare uenighet. (5)

Informanten uttrykker at den lave tilliten handler om at barnevernet og minoritetsfamiliene ikke er enige, og den uenigheten medfører lavere tillit. Med andre ord handler minoritetsfamilienes lave tillit til barnevernet om at barnevernet ikke forstår deres kulturelle og religiøse forståelsesrammer rundt barnets beste, mens de barnevernsansatte tenker at minoritetsfamiliene ikke har nok informasjon om barneverntjenesten og deres rettsvern for å

ivareta barnets beste. Dette kan tenkes som et 9-tall og 6-tall, der begge tall kan være både «9» og «6», men det kommer an på hvilken side av teppe du står på. Det kan omhandle at begge parter trenger å vite mer om hverandre. Det samsvarer med tidligere forskning der flere studier har påpekt nødvendigheten av dialogrettede tiltak. Det samsvarer også med forskningen om at dialog mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier kan styrke samhandlingen (Berg et al. 2017). Monolog er det motsatte av dialog, og kan hindre at det utvikles god kommunikasjon i samtaler. Derfor kan det tenkes at barnevernets innsats kombinert med minoritetsfamiliens medvirkning og deltakelse kan være nødvendig for å skape dialog, felles forståelsesplattform og unngå uenigheter og misforståelser (Berg et al., 2017).

4.2.2 Mistillit i minoritetsmiljøene

Informant 4, 7 og 5 uttrykker at familiene som har vært i direkte kontakt med barnevernet ikke nødvendigvis har lav tillit til barnevernet, men det kan være kollektiv mistillit; det vil si at deres kollektive samfunn kan ha mistillit til barnevernet. Det kollektivistiske livssynet er det motsatte av det individualistiske livssynet som handler om selvstendighet (Hofstede, 2001). Det er et kjent fenomen at minoritetsfamilier har tilhørighet til kollektivistiske grupper, og familiene i slike grupper kan være preget av medlemmenes oppfatninger. Noen av informantene hevdet blant annet at familiene har oppsøkt sine egne miljøer for å finne ut hva innkallingen fra barnevernet betyr – det kan være kollektiv mistillit i disse miljøene:

Også har de møte om to uker. Så går de i miljøet sitt, også skaper det masse... (3)

Før barnevernet har rukket å møte familiene, kan familiene ha fått informasjon fra sitt eget miljø, som kan være forbundet med negative stereotyper om barnevernet. Dette sammenfaller med undersøkelsen til Fylkesnes et al. (2015, s. 80) om etniske minoritetsforeldres oppfatninger som viste i analysen at frykten for barnevernet ikke primært ble relatert til informantenes negative erfaringer, men til en rekke oppfatninger og representasjoner av barnevernet som informantene beskrev som vanlige blant etniske minoritetspersoner generelt. Berg et al. (2017, s. 68) hevder at foreldrene i deres studier også bekrefter i stor grad barneverntjenestens beskrivelser av at det er en utbredt frykt for barnevernet i innvandrer miljøer.

Informant 4 sin erfaring fra en mor var at denne moren i utgangspunktet kunne takket ja til

hjelpetiltak, men takket nei på grunn av at hun ikke ville miste anseelse innad i sin interne kollektivistiske gruppe. Det kan hende denne moren anså det som nødvendig at hun opprettholder god profil innad i sin gruppe for å ikke bli utstøtt. Killén (2009) hevder at tap av sosialt nettverk kan utløse sorg og krisereaksjoner. Det kan hende at for denne moren var hennes kollektivistiske gruppe eneste sosiale nettverket hun hadde tilhørighet til:

Jeg tenker det er ikke lett heller for noen av de foreldrene å takke ja til hjelpetiltak fordi de mister anseelse innad da i sin gruppe. Og noen mødre har jo faktisk begrunnet det overfor meg. Jeg husker en mamma jeg jobbet med hvor vi kom inn i forhold til en foreldrekonflikt, hvor vi fikk rolle i å få foreldrene til å samarbeide bedre rundt barna. Jeg tror at hvis jeg bare på en måte kunne forholdt meg til den mammaen uten at kanskje nettverket rundt visste at vi var inne, så tror jeg vi kunne klart å selge inn et tiltak. Men det ble for vanskelig for hu rett og slett å si ja til, fordi hun ble sett ned på. Det sa hun jo, hun ble sett ned på fordi hun hadde kontakt med barneverntjenesten (4)

Minoritetsmiljøene kan ha høy mistillit til barneverntjenesten, og det kan for noen være tabubelagt å få veiledning eller annen type hjelpetiltak fra barnevernet grunnet tilhørighet til den kollektivistiske gruppen. Det understreket erfaringen til informant 4, der mor ikke ønsket å miste anseelse innad i sin gruppe. Informant 7 sa følgende:

Det er jo igjen de mest skeptiske som jeg snakker om som man ikke kommer i posisjon til, fordi det er store minoritetsmiljø som igjen er splittet i de forskjellige etniske gruppene og nasjonalitetene, og der er det ekstremt mye skepsis. Folk er veldig knyttet til naboene og til miljøet, også får de høre mye skremsel propaganda. Uansett hvor hardt du jobber her på kontoret så har de miljøet der ute som skremmer de da, og som har disse skrekkhistoriene (...) hun ble jo fratatt barna etter da og da. Altså det er vanskelig å ignorere det da. Vi kan være så gode vi vil, jobbe så hardt vi vil, prøve å overbevise, og fortelle hva vi mener er best, men så kommer man likevel ikke i posisjon. Så jeg har nok hatt et par av de. (7)

Informantene opplever at de ikke kommer i posisjon til familiene på grunn av mistilliten internt. Dette påpeker informant 5 som deler erfaringen sin om en familie hun jobbet med, der hele deres omgangskrets var veldig skeptiske til barnevernet. Siden barnevernet var i kontakt med familien, fikk de beskjed av sine venner om at de måtte slutte å besøke familien, og at

barna heller ikke fikk besøke de. Selv hadde familien fått økt tillit til barnevernet, men var preget av sitt sosiale nettverk:

Og som nok har en opplevelse av at barneverntjenesten er lik makt og kontroll, hvor denne familien da får beskjed av sine venner at da må vi slutte å besøke dere. Våre barn får ikke besøke dere lenger. Mens den familien har nå egentlig blitt såpass godt kjent med oss og andre instansene rundt de, ved at vi har hatt mye felles møter, felles informasjon, og avklaring. Ved gjennomsiktede nok prosesser til at de er trygge på at det vi tilbyr de er frivillig, og kun ment som hjelp. (5)

Ifølge Berg et al. (2017, s. 67, referer til Marthinsen, Clifford, Fauske, Lichtwarck og Kojan 2013) viser flere studier at foreldrene som er i direkte kontakt med barnevernet vurderer barnevernet mer positivt enn de som ikke har kontakt. Det vises også i forskningen at de som aldri har vært i kontakt med barnevernet har størst mistillit til barnevernet (Berg et al., 2017, s. 68). Det påpekes at denne frykten gjerne kommer fra minoritetsfamilienes egne miljøer, og fra kritikken mot barnevernet på medier (Berg et al., 2017, s. 68-69). Informantenes svar samsvarer med forskningen til Berg et al. (2017) om at familier som har direkte erfaring med barnevernet får et positivt inntrykk av barnevernet. Ulempen er at dette begrenser det barnevernet kan tilby av hjelpetiltak grunnet minoritetsfamilienes frykt for sitt eget miljø.

4.2.3 Mistillit til samfunnet

I motsetning til de overnevnte uttalelsene om tillit, var det en annen ting som kom til uttrykk om barnevernsansattes forståelse av familier med lav tillit. Det ene var at det kan være en selvfølge at familiene som har kommet fra land som har systemer de ikke kunne ha stolt på, automatisk vil ha lavere tillit til barnevernet. Dette sammenfaller med studiene til Berg et al. (2017) om flyktninger, og rapporten *Tillit over grensene* (Korzeniewska et al. 2019) som ble presentert i tidligere kapittel. Tillitsbegrepet ble også definert som systematisk tillit eller samfunnstillit som er tillit til hele samfunnssystemet og dets deltakere, for eksempel sivilisasjonen (Korzeniewska et al., 2019, s. 09). Informantens forståelse av tillit kan forståes i denne sammenheng. Her behandles fenomenet tillit som en sannhet, der minoritetsfamilien som kommer fra land med negative erfaringer til det politiske systemet fra opprinnelseslandet, automatisk har lav tillit til barnevernet:

Den familien der de var veldig engstelige, hadde utelukkende hørt negative ting. Kom fra en typisk forfulgt folkegruppe med lav tillit til myndigheter i det hele tatt,

offentlige myndigheter. Altså man kommer til Norge, et demokrati som har et system som fungerer, som hvert fall de fleste av oss tenker. Men så kommer man fra et land, et system med mye korrupsjon, erfaring med å bli fengslet og torturert bare fordi du mener noe annet enn det politiske styre i det landet. Så er det ikke så veldig rart at man er skeptisk da når man kommer i kontakt med offentlige myndigheter i Norge. (4)

Informant 4 uttaler at tillit kan avhenge av hvordan man lever i bosettingslandet, og hvordan deres tidligere og nåværende erfaringer av samfunnssystemet påvirker tilliten til hele systemet. Det at familien var ressursvake og hadde dårligere økonomi, ikke kunne språket, og heller ikke fikk hjelp fra systemet for å forbedre levekårene kunne forstås som lav tillit til hele det norske samfunnet.

Informant 9 uttrykker i likhet med informant 4 at mistillit henger sammen med at familier ikke har ressurser til å leve et godt liv. Mistilliten kan sees i tråd med perspektivet til Andenæs (2004, s. 31) der hun mener at barnevernsansatte bør fokusere på utviklingspsykologiske modeller som er egnet til å knytte forbindelser mellom levekår, dagliglivets praksiser og utvikling. Kanskje kan levekår forklare de komplekse problemene familiene har – da hjelper det lite med råd og veiledning basert på psykologisk og vitenskapelig forskning:

Det er egentlig det å kunne snakke om familiestrukturene. Om de er sultne og ikke har strøm. Så det er det å få ryddet oppi alle disse tingene som virker inn i familielivene deres, og komplekse problemer. (9)

Informant 7 uttalte også at tilliten bør forstås ut ifra minoritetsfamiliene grunnleggende behov som ikke er tilfredsstilt. Før man kan vurdere og iverksette forebyggende tiltak på et individnivå, bør det først og fremst ryddes i andre ting som kan virke inn i familielivene. Hun sa følgende:

Min mening er at vi må få til noe når det gjelder de grunnleggende behovene som folk har. Økonomi, bolig. Det hjelper lite med en som skal komme og snakke med deg to ganger i uka om mentalisering og hvordan du skal se barna dine, når dere bor der dere bor, når økonomien er så trang som den er. Du har ikke overskudd til å ta til deg den veiledningen som du får. Da må man fikse det som er ødelagt i bunnen. (7)

Informant 4, 7 og 9 forstår mistillit som et fenomen som har utviklet seg på bakgrunn av den posisjonen i samfunnet minoritetsfamilier har, og deres erfaringer fra opprinnelseslandet og bosettingslandet. De sistnevnte informantene mener at det hjelper lite å sette i gang tiltak som foreldreveiledning, bruke dialog som metode og liknende hvis det som er ødelagt i bunnen ikke er fikset. Dette kan illustreres som et knust glass; hvis de knuste bitene på glasset ikke er limt på plass, vil vannet renne ut igjen:

Ja, det er mange som ikke anser snakking som hjelp. De har prøvd ut råd og veiledning. Også er det sånn vi møtes, vi snakkes, også får de ikke så mye ut av det. Også etterpå ser man ikke helt de endringene, og vurderer at de kanskje ikke er veiledningsbare. Men for de var ikke det hjelp. Det var ikke det som skulle til for å få til de endringene på en måte. Og jeg skjønner det, og jeg synes råd og veiledning er litt sånn spesielt tiltak egentlig. Spesielt hvis man skal bruke tolk for eksempel. Det er jeg litt sånn skeptisk til, fordi det er veldig mye som forsvinner i kommunikasjonen der, i oversettelsen og det å ha en tredjeperson som alt skal gå via-via. Det er ikke det tiltaket som jeg er mest fan av. Men det er jo det vi har å tilby da. (7)

Informantens uttalelser kan likne på det som ble presentert i tidligere kapittel om at utviklingspsykologien kan ha inntatt dominerende plass, og beslutninger i barnevernet kan være mer basert på psykologi og andre samfunnsvitenskapelige disipliner (Andenæs, 2004, s. 29). Det interessante i informantenes uttalelser er at det å tilby hjelpetiltak med råd og veiledning ikke nødvendigvis er løsningen, og i samsvar med forskningen til Andenæs (2004) ser det ut som fattigdomsproblematikken også kan være avgjørende for den mistilliten minoritetsfamilier har til barnevernet og samfunnet forøvrig (Korzeniewska et al., 2019).

Det er viktig å poengtere at det også finnes minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, men som er økonomisk veletablerte. Det betyr derfor ikke nødvendigvis at dårligere levekår og mistilliten til opprinnelseslandet og bosettingslandet er forklaringen på mistilliten til barnevernet. Imidlertid er det interessante at informant 7 gir uttrykt for at den lave tilliten minoritetsfamilier med gode levekår har, kan være enklere å forebygge gjennom kommunikasjon og dialog:

Noen familier har bedre utgangspunkt enn andre. Noen har bodd lenger i Norge, noen snakker bedre norsk, noen har litt mer tillit til systemet. Noen har nesten ikke vært i

kontakt med systemet fra før, så det er veldig forskjellig utgangspunktet de har. Og det gjør at noen er enda mer skeptiske enn andre. (7)

Det kan virke som erfaringen informantene har, er at hun har fått til et bedre samarbeid med minoritetsfamilier som har hatt bedre utgangspunkt med tanke på hvor godt etablerte og integrerte de er, enn de som nesten ikke har vært i kontakt med systemet. Her kan det diskuteres om minoritetsfamiliens klasse og status i samfunnet medfører ulike grader av tillit. I tidligere kapittel ble det presentert nyeste forskningen som viser at unge og personer med høyere utdanning har mer tillit til systemet, og den samme statistiske sammenhengen ble funnet i undersøkelsesdataene fra 2014 (Skivenes 2011, referer til Juhasz & Skivenes 2016).

4.3 Avsluttende betraktninger

Barnevernsansatte identifiserer den lave tilliten med det som blant annet kommer til uttrykk gjennom minoritetsfamiliens redsel for å bli fratatt barna, frykten minoritetsfamiliens har for at barnevernsansatte ikke vil ta hensyn til deres kulturelle, religiøse bakgrunn som kan ha betydning for hva minoritetsfamiliene selv anser som bra for barna sine, og gjennom at barnevernsansatte føler seg fremmedgjort fordi minoritetsfamiliene mener at de norske barnevernsansatte ikke forstår minoritetsfamiliene. Videre tematiserer informantene at mistilliten kan være synlig eller skjult.

Hvordan barnevernsansatte forklarer hvorfor minoritetsfamiliene har lav tillit er faktorer som at minoritetsfamiliene har manglende informasjon om barnevernet, at det er økt mistillit i minoritetsfamiliens egne miljøer og at det kan være på grunn av negative erfaringer fra sitt opprinnelsesland som påvirker tilliten til alle systemer i Norge – og ikke kun barnevernet. Informantene gir også uttrykk for at tillit kan bevege seg mellom ulike nivåer. Det kan være fra personlig tillit til systematisk tillit eller samfunnstillit. Dette samsvarer med definisjonen til Korzeniewska et al. (2019) som ble introdusert innledningsvis. Barnevernsansatte understreker også at det er vanskeligere å bygge tilliten hos minoritetsfamilier som har dårlige levekår.

4.3.1 Barnevernsansattes antydninger av lav tillit

Tillit er ikke statisk, og informantenes erfaringer er ikke sannheter, men antydninger av at det har vært lav tillit. Det kan være vanskelig å vite når minoritetsfamilien har lav tillit og ikke, og barnevernsansattes erfaringer er idealiserte ut ifra familier de tror har hatt lav tillit til

barnevernet. Hvordan informantene identifiserer begrepet tillit kan også være idealisert. For eksempel kommer ikke den ene minoritetsfamilien på møter, og det tolkes av informanten som at det forårsakes av den lave tilliten til barnevernet. Hvordan kan man være sikker på at dette er tilfelle? Kan det være uheldig å møte alle minoritetsfamilier med en forforståelse om at siden det er en minoritetsfamilie man ikke kommer i posisjon til, så er det fordi minoritetsfamilien har lav tillit til barnevernet? Informant 3 sa følgende:

Så det er veldig viktig å spørre seg om er dette kulturelt eller er det mangel på endringsvilje, eller er det kognitive vansker, hva er det dette handler om da? Og da kan det og gå litt på, hva slags type overføring motoverføring som kan skape mistillit. At de opplever at det blir en avstand mellom barneverntjenesten og minoritetsfamiliene om hva på en måte, finne en felles forståelse da. Og at det kanskje kan være mangel på kunnskap rundt dette, er utrolig viktig for å kunne, kanskje kan det være lurt å kunne drøfte litt mellom familiene» (3)

Det idealet om å møte hver familie med åpenhet og nysgjerrighet uavhengig av bakgrunn kan antas faller noe bort. Det kan også tenkes at barnevernsansattes antagelser gjør minoritetsfamiliene mer ulike majoriteten enn de egentlig er?

5. TEORETISK PERSPEKTIV

Underveis i arbeidet med analysene, ble det vurdert at rettferdighetsteorien til Nancy Fraser ansees nyttig for å belyse problemstillingen «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*». Rettferdighetsteorien har blitt brukt som ramme for den videre analysen.

5.1 Rettferdighetsteorien

Rettferdighetsteorien til Nancy Fraser belyser blant annet nødvendigheten av å føle seg som en del av det store samfunnet for å lykkes, sett fra både et mikronivå gjennom et kulturelt perspektiv, men også gjennom makronivåer som klasser og status. Rettferdighetsteorien til Nancy Fraser kan minne noe om *Bellys modell* som ble presentert i tidligere kapittel. Blant annet fokuserer rettferdighetsteorien til Nancy Fraser på viktigheten av å oppnå sosial rettferdighet for å lykkes som en samfunnsborger, og det innebærer i likhet med *Bellys modell*, perspektiver sett fra både samfunnsnivå og individnivå. Samtidig kan rettferdighetsteorien til Nancy Fraser sees i tråd med definisjonen av tillitsbegrepet til Korzeniewska et al. (2019) som ble introdusert i tidligere kapittel, og som samsvarte med hvordan informantene selv identifiserte og forsto lavtillitsgrupper.

Hvordan kan teorien der målet er å oppnå sosial rettferdighet belyse et bedre samarbeid mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier med lav tillit? Fjørtoft (2016, s. 25) hevder at Frasers teori på mange måter er utarbeidet som et svar på Axel Honneths teori om anerkjennelse, som bygger på en oppfatning om at alle former for urettferdighet kan spores tilbake på mangel på anerkjennelse eller en eller annen form for krenkelse. Axel Honneths teoretiske perspektivet kan også belyse «*Hvilke muligheter og utfordringer barnevernsansatte møter med minoritetsfamilier som har lav tillit?*». Honneths teoretiske perspektiv innebærer tre anerkjennelsesformer som erfares i tre ulike sfærer: Kjærlighet i familiesfæren, rettigheter i den juridiske sfæren og solidaritet i det større sosiale fellesskapet (Hasle 2013, s. 70). Hasle (2013, s. 71) referer til Honneth (2007) som hevder at anerkjennelse gjennom erfaring av kjærlighet er en forutsetning for at de andre anerkjennelsesformene kan erfares som anerkjennende. Foreløpig påpekes det at teorien til Honneth kun belyser de direkte interaksjonene mellom barnevernsansatte og minoritetsfamiliene med lav tillit, og nevner ikke noe om betydningen av blant annet levestandard og representasjon. Derfor dekker ikke anerkjennelsesteorien til Honneth hele analysen.

I analysen tematiserer informantene betydning av anerkjennelse gjennom praktiske handlinger og forslag om endringer på et politisk nivå, som kan sees i tråd med Nancy Fraser sin rettferdighetsteori. Til forskjell fra Axel Honneth sin anerkjennelsesteori, har Nancy Fraser utviklet teori om rettferdighet med flere krav om sosial rettferdighet enn bare anerkjennelse, som også dreier seg om omfordeling og representasjon (Kojan, 2016, s. 54). På denne måten styrker rettferdighetsteorien til Nancy Fraser analysen i større grad, fordi den også tar for seg mer enn bare anerkjennelse på et mikronivå.

Ifølge Fjørtoft (2016, s. 26) hevder Nancy Fraser at Honneths tilnærming om anerkjennelsesteorien ikke gir kriterier som kan gjøre mennesker i stand til å vurdere om anerkjennelse er et legitimt rettferdighetskrav, og når det ikke er det. Fraser støtter anerkjennelsesteorien til Honneth, men hun vektlegger i tillegg til de mellommenneskelige relasjonene også samfunnsbetingelser på et makronivå som kan dreie seg klasse og status i samfunnet, herunder økonomisk fordeling og politisk representasjon som viktige dimensjoner for at sosial rettferdighet kan oppnås (Fjørtoft, 2016). Nancy Fraser sin rettferdighetsteori påpeker at det å sikre representasjon for enkelte grupper bestemt ut ifra familienes kulturelle identitet ikke er nok, og at familienes sosioøkonomiske forhold også bør bli tatt hensyn til i like stor grad, for å ikke bryte prinsippet om sosial rettferdighet (Kojan, 2016, s. 56). Kojan (2016, s. 56) har laget en tabell som gir en bedre oversikt over rettferdighetsteorien til Nancy Fraser:

TABELL 1. Rettferdighetsteori:

Område	Dimensjon	Urettferdighet i form av	Handlingsnivåer (på tvers av dimensjoner)
Økonomi	Fordeling	Økonomisk utnyttelse Økonomisk marginalisering Gis ikke rett til adekvat levestandard	Affirmativ
Kultur	Anerkjennelse	Kulturell dimensjon Miskjennelse Krenkelse	Transformativ

Politikk	Representasjon	Misrepresentasjon Misinnramming	Representasjonspolitik (the all- subjected principle)
----------	----------------	------------------------------------	---

Problemstillingen blir belyst ved at det blir tatt utgangspunkt i rettferdighetsteorien sine 3 dimensjoner. Den første dimensjonen, fordeling av økonomiske goder tar utgangspunktet i den materielle klassestrukturen i samfunnet (Kojan, 2016, s. 57). Videre hevder Kojan (2016, s. 57) at dimensjonen til fordeling av økonomiske goder omhandler at noen mennesker i samfunnet ikke gis tilgang til de økonomiske godene som er nødvendige for en likeverdig deltakelse i samfunnet. Slik som vist på tabellen til Kojan (2016, s. 56) blir den økonomiske urettferdigheten skilt mellom tre former: Økonomisk utnyttelse av mennesker som enten arbeidskraft eller tvang, økonomisk marginalisering dvs. dårlig eller manglende betaling for arbeid, og det siste omhandler mennesker som nektes eller ikke gis rett til en adekvat materiell levestandard. For eksempel kan det sistnevnte være gatearbeidere som nektes å tigge (Kojan, 2016, s. 57).

Den andre dimensjonen dreier seg om institusjonaliserte statushierarkier som gjør at noen mennesker ikke anerkjennes, utfra visse verdsett som anses å være gode eller dårlige i et samfunn (Kojan, 2016, s. 57). Det er denne dimensjonen som likner på Axel Honneths anerkjennelsesteori. Kojan (2016, s. 57) deler også denne dimensjonen inn i 3 former som viser urettferdighet: Det første er kulturell dominans som dreier seg om at ett syn domineres av den andre. For eksempel kan samfunnets verdier og normer dominere over enkelte menneskers oppfatninger av hva en god barndom er. Det andre er usynliggjøring, for eksempel at man overser eller ignorerer innsigelser eller motargumenter i møter (Kojan, 2016, s. 57). Den siste formen for urettferdighet innenfor denne dimensjonen omhandler krenkelser. Ifølge Kojan (2016, s. 57) kan det være fordomsfullhet eller å bruke stereotyper for og karakteriserer for eksempel innvandrere.

Den siste dimensjonen Kojan (2016, s. 58) presenterer av Nancy Fraser sin rettferdighetsteori er politisk representasjon. Ifølge Kojan (2016, s. 58) mener Fraser at mennesker kan fremme krav om de overnevnte dimensjonene, rettferdig økonomisk omfordeling og kulturell anerkjennelse, gjennom representasjonen ved for eksempel konstituering av statlige, juridiske spørsmål og offentlige beslutningsregler. Kojan (2016, s. 58) referer til Fraser (2007, s. 20) som kaller dette for «the boundary setting aspect of the political». Denne dimensjonen handler

om hvem som defineres som innenfor eller utenfor, hvem som gis representasjonen og hvem som ikke gis dette, og ulike grader av manglende muligheter til representasjon (Kojan, 2016, s. 58). Denne dimensjonen blir delt inn i 2 former: Den første er misrepresentasjon dvs. mennesker som kan bli ekskludert i en eller flere arenaer i samfunnet. Den andre er misinnramming, som dreier seg om der mennesker blir ekskludert i form av at de ikke gis status i politiske beslutninger eller rettigheter (Kojan, 2016, s. 58).

Slik det vises på tabell 1 (Kojan, 2016, s. 56) har Fraser tre nivåer for håndtering av sosial urettferdighet. Det ene er affirmative tiltak, dvs. settes i gang for å kompensere for urettferdighet i form av negativ diskriminering (Kojan, 2016, s. 60). Målet i dette nivået er å rette opp negativ diskriminering. Det kan være alt fra diskriminering knyttet til økonomisk ulikhet, eller diskriminering knyttet til etnisitet, kjønn eller utdanning og liknende. Det neste nivået er transformativ tiltak, og målet er at de progressive tiltakene skal bidra til frigjøring av urett og sosiale problemer. Det siste er representasjonspolitikken, som omhandler at alle mennesker skal bli hørt, selv mennesker som selv er offer for urett skal få fremme krav (Kojan, 2016, s. 60).

6. ANERKJENNELSE SOM ET VIKTIG PERSPEKTIV

I dette kapitlet blir det belyst hvordan barnevernsansatte tematiserer betydningen av å anerkjenne minoritetsfamiliene gjennom en respektfull holdning. Det andre som blir belyst i dette kapitlet er hvilken betydning anerkjennelse kan ha for å øke tilliten. Sist, men ikke minst blir det belyst hvordan barnevernsansattes maktposisjon kan fremheve et godt samarbeid mellom barnevernsansatte og minoritetsfamiliene gjennom dialog.

6.1 Anerkjennelse gjennom respektfull holdning

Noen av informantene vektla hvor viktig de første møtene med minoritetsfamiliene er, og hvordan de kan påvirke tilliten. Blant annet sa en av informantene følgende:

Det er første møte egentlig som legger premissene for veien videre. (1)

Barnevernsansatte ønsker å imøtekomme familiene for å øke tilliten til barnevernet. Informanten vektla blant annet hvor viktig det er å møte familiene med et åpent syn, og å ivareta familiene gjennom anerkjennelse både verbalt og nonverbalt. Hvis familien for eksempel ikke vil håndhilse, skal den barnevernsansatte respektere dette:

Altså både fra møterommet – hvordan du møter de der, hvordan du håndhilser som legger premissene for videre arbeid og tilliten. Det er på en måte sånn at jeg alltid er bevisst på hva jeg gjør, hvem jeg skal snakke med og hvordan jeg går og tar de imot på venterommet. Observerer om det er noen som ønsker å håndhilse eller ønsker de ikke. Noen vil ikke gjøre det, og det har jeg respekt for. Da sier jeg bare hei, også tar jeg med de inn på kontoret. (1)

Utsagnet over påpeker viktigheten av å respektere familiene uavhengig av barnevernsansattes egne uformelle normer og regler. Dette kan minne om fokuset som har vært sentralt innen barnevernets beslutningsarbeid i mange år; å utøve kultursensitivitet. Det å vise forståelse og respektere andres verdier, og å ivareta disse er å utøve kultursensitivitet (Qureshi, 2009).

Informant 5 og 4 sa det slik:

Man kan jo møte hvilken som helst person hvis man er ydmyk og respektfull. Og at vi er nysgjerrige på dem, og har respekt for det de mener er riktig. (5)

At der må vi være nysgjerrig da. Fordi der ligger det mye viktig informasjon for oss, for å få innpass, for at de skal få tillit til oss. (4)

Informant 6 sa det samme, men satt ord på hvordan den nonverbale kommunikasjonen kan påvirke tilliten i de første møtene:

Den generelle kunnskapen om at vi vet minoritetsfamilier har lavere tillit til barnevernet. Hvis du bare har det med deg så klarer du kanskje til en viss grad å møte de med litt sånn kroppsspråk og mimikk. (6)

Informantene uttrykte at det å være respektfull i møter med minoritetsfamilier betyr å være nysgjerrig, medmenneskelig og forståelsesfull. En slik respektfull holdning kan omhandle at barnevernsansatte er opptatt av å anerkjenne familiene i den konteksten de befinner seg i. Informant 6 hadde god erfaring med å ha en respektfull holdning i konteksten:

Du tuner deg jo inn på at nå skal jeg møte noen som kanskje er redd for hvem jeg representerer da. Så jeg tror det også kan gjøre mye. Det med å bare ha medmenneskelighet, at man viser respekt og forståelse for den situasjonen folk er i som kommer til oss. (6)

Informant 9 mente at en slik holdning gjør at man unngår misforståelser, segmenterte oppfatninger og forforståelser. Det kan tenkes at informanten var kulturrelativistisk i møte med familier, der han i likhet med overnevnte informantenes erfaringer valgte å ikke dømme familiene ut ifra ens egen kultur, men møtte familiene med nysgjerrighet:

Så den nysgjerrigheten den tenker jeg, den er kjempe viktig. Fordi den kan unngå misforståelse eller segmenterte oppfatninger som forforståelse kan danne grunnlag for da. (9)

Informantenes erfaringer med å forebygge mistilliten og øke samarbeidet med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet samsvarer med yrkesetikken til sosialarbeidere som er å fremme likeverd og respekt, møte menneskers behov og bidra til at de får brukt sine ressurser (FO, u.å.). Østby (2011, s. 67) refererer til Fellesorganisasjonen, punkt 3.1 i yrkesetikken til sosialarbeidere fra 2002 at å vise respekt, åpenhet, tillit og omsorg krever etisk klokskap og et bevisst, profesjonelt forhold til egne motiver og verdier. Hvordan

vet man at man har en respektfull holdning i disse møtene, og hvordan vet man at man ikke har klart å krenke familienes kulturelle verdier? Informantene tematiserer betydningen av å være bevisst sine egne holdninger i yrkesprofesjonen for å kunne møte familiene med respektfull holdning og unngå krenkelser.

Informant 3 fortalte om hvor viktig det er å tilpasse seg hver enkelt minoritetsfamilie som har lav tillit til barnevernet:

Måten å tilpasse seg på en annen måte, kan kanskje endre ting bedre. (3)

Man skal heller ikke se bort ifra at barnevernsansatte kan ta skjønnsmessige feilvurderinger. Informanten sa følgende:

Også er det jo dessverre at vi er mennesker som jobber i barneverntjenesten, og du kan møte på saksbehandlere som ikke er bevisst sine egne fordommer, bevisst sin egen fremmedfrykt, bevisst sine egne bakgrunnskunnskaper og det kan jo skje. (3)

En annen informant sa det samme, men med følgende ordlyd:

Det handler om å bli kjent. Hvis jeg hadde vært låst i at de kjenner jeg, hadde jeg stått i veien for å skape tillit og skape det rommet. (9)

Informanten påpeker at det å være fastlåst i at «de kjenner jeg» kan påvirke tilliten negativt. Innledningsvis ble det presentert begrepene makt og avmakt sett i tråd med modellteori. Det overnevnte kan sees i tråd med modellmakt som fører til at barnevernsansatte fremstår som modellsterke. Det kan være uheldig og føre barnevernsarbeideren inn i en ekspert rolle, der barnevernsarbeideren vet best. En av informantene sa at noe av det viktigste som ansatt er at man aldri blir ferdig utlært, og at man også kan ta feilvurderinger. Derfor er det viktig å være bevisst på hva en bruker gjør med deg som hjelper, og hvordan den ansatte kan bli mer bevisst sine fordommer hvis dette er tilfelle:

Du blir aldri utlært på det. Jeg tenker at du kan ta mange feilvurderinger da, hvis du ikke er bevisst på hva en klient gjør med deg som hjelper. Så kan du også fatte feil beslutninger, fordi du farger ditt bilde, eller ditt syn eller din vurdering. (3)

Informant 6 uttrykte hvordan barnevernsansatte kan mangler kunnskap om minoritetsfamiliene:

Vi kan ikke på en måte tenke at det er bare de som mangler kunnskap om hvordan vi gjør det her, men vi mangler også kunnskap om hvordan de gjør det. Man må kunne møtes på midten. (6)

Informantene ga uttrykk for at de ønsker å spille hverandre gode som barnevernsansatte, ved å gjøre hverandre mer bevisst sine egne holdninger i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit. De var svært opptatt av å reflektere over sin egen praksis. Informantene uttalte viktigheten av å bruke seg selv som verktøy:

Jeg tenker jo fortsatt at jeg er mitt viktigste verktøy på en måte. (5)

Dette utsagnet gjør alle andre verktøy irrelevante, og gir uttrykk for at barnevernsansatte selv er det viktigste verktøyet for å bidra til økt tillit blant minoritetsfamilier.

6.2 Anerkjennelsens betydning i direkte samhandling

Informant 3 ga uttrykk for at årsaken til at det ble godt samarbeid var å finne andre alternativer for å møte familien enn dem de hadde vurdert i utgangspunktet. I en av sakene informant hadde, framkom det at mor var livredd for å miste barna sine fordi det var noe som trigget henne på grunn av traumer fra landet de kom fra. Informanten beskrev at før de visste om denne informasjonen hadde de bestemt å møte mor og far sammen med barna, for å effektivisere undersøkelsen. Denne informasjonen gjorde at informant valgte å løse dette på en annen måte enn det han er vant til å gjøre med familier. Blant annet innkalte han far alene, ba far ta med seg samtykkeskjema hjem før far og mor signerte under den. Videre hadde informant valgt å møte foreldrene uten ungene første gangen. Tanken var å hjelpe barnet gjennom å bygge tillit med foreldre først. Det å ta med ungene i samme møtet var derfor ikke løsningen når foreldrene selv trengte å bli kjent med barnevernet. Ut ifra denne erfaringen kan det tenkes at det å ha den samme fremgangsmåten med alle familier ikke er løsningen, og at man bør finne alternativer til hvordan man bør gå fram og bygge tillitsfull relasjon til familiene. Informant 3 sa dette:

De opplevde da å bli imøtekommet, fordi far var da veldig fornøyd med måten vi hadde på en måte møtt de på da. (3)

Informant 8 fikk ikke til et godt samarbeid med den ene familien, og etter flere forsøk prøvde hun andre alternativer i møte minoritetsfamilien som førte til noe fremgang i prosessen:

Sånn jeg har jobbet med henne, er å møte henne mest mulig på opplevelsene hennes, og på en måte bekrefte de. Forklare henne at vi prøver å gjøre dette her på en mildest mulig måte. Så hun skriver ikke under på samtykke, men hun gir oss det muntlig. Så det er det jeg har gjort i møtene med henne, å trygge henne. (8)

Siste eksemplet som informant 8 ga, formidler i likhet med informant 3 viktigheten av å gjøre ting på en mildere måte. Hva vil det egentlig si at man gjør ting på en mildere måte? For informant 9 betyr det å gjøre ting på en mildere måte, å være varsom i fremgangsmåten og unngå krenkelser. Informant 9 sier følgende:

Det gikk mer på en holdningsendring hos oss som arbeider med familiene. Hvordan vil vi møte de. Vil vi møte de med idé om at hver gang de kommer og snakker med oss blir det et nytt nederlag. De får en bekreftelse på at de ikke strekker til som foreldre – eller skal vi snu om på det her. Se på hva er det de får til, og heller jobbe oss inn som en alliert; en idé om at det er noe annet som må tas tak i først og fremst. (9)

Det kjente utsagnet til Aadnesen (2012) om at jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge, men de må også skjønne at min bakgrunn er en del av meg har relevans. Hvis minoritetsfamiliene ikke føler seg anerkjent for sin kulturelle tilhørighet, kan det forsterke mistilliten. Et etisk dilemma her er om barnets beste blir lagt til siden hvis man velger en slik anerkjennende fremgangsmåte for å bygge tilliten? Derfor kan en fallgrube i informantenes erfaringer føre til fokuset blir for mye på foreldrenes perspektiv enn på barnets stemme. På den andre siden er barnevernsansattes maktposisjon avmektig til en viss grad, fordi de har et lovverk, strukturer og rammer å forholde seg til (Rugkåsa et al., 2017, s. 28).

Barnevernsansatte kan derfor ikke anerkjenne det som kan være skadelig for barn og unges oppvekst og utvikling. Informant 9 sa at det er nødvendig være oppmerksom på hva som kan aksepteres:

Fordi det er noe med det å ha deler av oppdragelsen selv der vold har vært en del ut av det, av de strategiene foreldrene har blitt brukt overfor seg selv. Også er du i

situasjonen der du blir frarøvet en av de hovedstrategiene dine selv til oppdragelse, og da må noen kanskje stå på for å hjelpe og finne andre strategier. Jeg forstår godt at du synes at det er kjempe vanskelig at ungene dine ikke hører på deg, men det er fortsatt ikke sånn at du får lov til å slå de. Vi må heller prøve å finne ut i lag hvordan vi kan gjøre det lettere for deg å være forelder, men det her med å slå er vi ferdig med. (9)

Informant 9 bekreftet at han ønsket familien det beste ved å hjelpe familien med å finne andre strategier istedenfor fysiske avstraffelser. En slik tilnærming kan tenkes dreier seg om både kulturell relativistisk tankegang der man aksepterer familiens situasjon og viser forståelse for kulturen, men samtidig understreker informanten en etnosentrisk holdning om hva som er lov og ikke ifølge det norske lovverket. I erfaringen til informant 9 tolkes det at det bør være balansegang mellom en kulturell relativistisk tankegang og en etnosentrisk holdning i møte med minoritetsfamilier for å unngå krenkelser. Det vil si at barnevernsansatte viser forståelse for deres kulturelle verdier og normer på den ene siden, og ivareta barnets beste på den andre siden. Dette dilemmaet berører også barnets rettigheter. Informant 1 sa følgende:

Jeg tenker det å være tydelig. Fortelle hva barneverntjenesten er for noe. A de både kan bruke makt, men også at de kan hjelpe. Forklare forskjellen på dette her. Og at det er lov å sette grense for ungene sine. Gjør man ikke det, så er det også bekymringsfullt. Du skal sette grense for ungene, men hvordan gjør du dette her? Og den oppdragelsesvolden, som er veldig vanlig da. Man har ikke andre måter å gjøre ting på, man har ikke noe verktøy. Så det å fortelle de at det finnes andre måter å gjøre det på, man trenger ikke å slå fordi de har gjort noe gærent eller kom en time for sent. Lære de helt konkret og fortelle de hvordan man kan gjøre det annerledes da. Det er også hvordan man kan oppnå tillit. Ofte så skjønner de at du er ute etter å hjelpe meg faktisk. Jeg har sagt hva tenker du rundt det? Hva betyr det for ungen. Jeg må gå inn i dybden og forklare at når du drar ungene i øre, vil ungen føle seg sånn og sånn. Så har jeg opplevd at folk har gråtet, og sagt det er ikke sånn jeg har ønsket at ungene skal ha det. Jeg vet ikke hvordan jeg skal gjøre det, de hører ikke på meg. (1)

Informanten fikk fram barnets stemme, samtidig som hun stilte åpne spørsmål om hvordan familiene tenker rundt situasjonen for å få en forståelse av familiens ståsted.

6.3 Barnevernsansattes maktposisjon

I denne delen av kapittelet belyses hvordan maktposisjonen til barnevernsansatte kan skape

rom for dialog og samarbeid. En god samtale gjennom dialog, der begge parter får sagt sitt, kan åpne muligheter for et bedre samarbeid, og dette sammenfaller med tidligere forskning (Berg et al., 2017) og erfaringer fra brukerorganisasjoner (Ali, 2015). Dialog vil si at man deler sitt personlige perspektiv på en situasjon eller et problem med andre involverte, og forutsetter at man forsøker å se verden gjennom andres øyne (FO, 2019, s. 9). Målet er å komme til en felles beslutning om veien videre som kan ivareta verdiene til de ulike berørte, og aksepteres av alle (FO, 2019, s. 9).

For informantene var det sentralt at relasjonen mellom barnevernet og minoritetsfamiliene med lav tillit bør bygges på gjensidighet. Barnevernsansatte tematiserte hvordan de kan nøytralisere maktskjevheten i samtaler:

Vi møter de som mennesker og ikke byråkrater, er hvert fall min beste erfaring. Ja, fordi jeg tenker jo at barneverntjenesten er ulikt for alle som mottar hjelp fra oss. Noen opplever at det bare er tvang og makt, mens andre opplever at det er et støtteapparat da. Og det er jo en helt reell opplevelse for de. Og når det er helt nytt så tenker jeg de kan være med på å forme sin opplevelse av det fra starten da. (5)

Informant 5 påpekte at barnevernsansatte kan bruke makten sin til å la minoritetsfamiliene få innflytelse og medvirke sin egen situasjon fra begynnelsen av, slik at man unngår at minoritetsfamiliene forbinder barnevernet med tvang og makt, og isteden opplever barnevernet som et støtteapparat. Hvis de viktige avgjørelsene blir tatt i lag sammen med familiene kan det minske den avmektige posisjonen til minoritetsfamiliene, fordi familiene kan oppleve at de får medvirke sin egen livssituasjon. Informant 9 sa følgende:

Og at vi ikke kommer inn som en overstyrende instans, men heller prøve å finne ut hva er det dette her kan være. Hvordan skal vi jobbe i lag fremover. (9)

En slik fremgangsmåten kan minske barnevernets maktposisjon, oppheve modellmakten som ble beskrevet innledningsvis, og videre kan dette utjevne maktforskjellene mellom barnevernet og minoritetsfamiliene. Barnevernet beholder fortsatt sin maktposisjon, men barnevernsansatte kan ta beslutninger på et bedre grunnlag, gjennom at de kanskje har økt forståelse for familiens situasjon som følge av at dialog blir vektlagt. En slik fremgangsmåte gir minoritetsfamiliene muligheten til medvirkning gjennom at minoritetsfamilien opplever å

bli sett og hørt. Videre kan det vurderes om dialog som metode fører til at minoritetsfamiliens avmektige posisjon oppleves mindre avmektig, som eventuelt kan påvirke minoritetsfamiliens tillit til barnevernet positivt. Informant (7) oppsummerte det slik:

Barneverntjenesten har mye makt, og det er synlig. Det kjenner de på kroppen, og det gjør alle familier som kommer inn hit. Til og med de mest ressurssterke som kommer med advokatene sine. Den mistilliten, den vil nok ikke forsvinne med det første, men hvis du er god, hvis du er transparent, hvis du er ærlig og respektfull, og passer på at du ikke trenger deg helt innerst inn i den familiens privatliv, at du passer på de grensene og er et medmenneske da – så tror jeg du kan i hvert fall binde tillit og få en god relasjon som kan hjelpe deg å jobbe med den familien. Du får kanskje ikke til store endringer, men noe er bedre enn ingenting. Det er mange når de går herifra, så vet de at jeg fikk ikke gjort noe denne gangen, men nå vet de at barneverntjenesten er litt ufarlig. At jeg tvang de til ingenting, de fikk velge selv. De fikk si nei og jeg klarte å respektere det, så jeg vet at neste gang så har jeg en enda bedre mulighet. (7)

Informantenes erfaringer belyste at å la minoritetsfamiliene medvirke sine egne saker, kan være et godt utgangspunkt for økt tillit:

Spurte mor om hvordan har du opplevd undersøkelsen, føler du at du på en måte har blitt ivaretatt eller er det noe du vil klage på? Og da sa hun at hun var veldig glad for at hun hadde meg som saksbehandler fordi hun følte seg ivaretatt. At jeg hørte på henne. Hun følte seg trodd, og det var det som var det viktige for henne. Så hun har da den fra å være skeptisk til å få positiv opplevelse. (8)

Gjennom å bruke dialog som metode kan barnevernsansatte oppheve modellmakten til en viss grad. Det ble i innledningsvis presentert at sosiologien Max Weber (Engelstad, 2016) hevder at makt betegner enhver sjans til å gjennomføre sin vilje innenfor en sosial relasjon, også på tross av motstand uansett hva sjansen beror på. Selv om minoritetsfamiliene får medvirke i saker og oppleve anerkjennelse gjennom samtaler, vil maktskjevheten fortsatt foreligge. Barnevernsansatte vil framstå modellsterke i relasjonen blant annet ved at det er barnevernsansatte som har makten til å la minoritetsfamilier få medvirke i sakene, og det er barnevernsansatte som har makten til å anerkjenne minoritetsfamiliene.

7. ØKONOMISK OMFORDELING

I dette kapitlet blir det belyst hvordan noen av informantene beskriver at familiene får mer tillit til barnevernet når barnevernet blir med på å hjelpe minoritetsfamiliene med praktiske ting – det kan dreie seg om forhold som står i veien for at familiene klarer å utøve god nok omsorg.

7.1 Praktisk anerkjennelse

Flere av erfaringene barnevernsansatte hadde var at de best klarte å gi familiene virksom hjelp de gangene barnevernsansatte ble med minoritetsfamiliene i prosesser, som for eksempel at de hjalp familiene med fritidsordninger, økonomisk støtte, ble med på skolemøter og liknende:

Fordi det har egentlig endt med at den familien nå opplever at det er barneverntjenesten som kjemper deres sak. Og de føler at vi er på laget deres på en måte. (5)

Dette tyder på hvilken betydning retterferdig fordeling av goder kan ha for minoritetsfamiliene:

Fordi problematikken de står i er ganske omfattende. Det er veldig mye fattigdom, mange sosiale problemer, dårlig levekår, mange som bor veldig trangt, og veldig dårlig. Hvis man tilbyr for eksempel råd og veiledning, men så strever de også med samarbeidet med NAV for eksempel, eller samarbeidet med skolene eller andre ting da. Hvis man kan bidra med de tingene også, så opplever jeg det litt enklere å kanskje få et ja på råd og veiledning. (7)

Informanten mente at det å bare gå inn for å gi råd og veiledning ikke nødvendigvis fører til samarbeid, og derfor kan man sette spørsmålsteget bak forskningen som har blitt gjort til nå hvor man ber om bedre dialog og samarbeid i direkte interaksjoner. Dette kan samsvare med noe av det vi presenterte av perspektivet til Andenæs (2004) som påpeker at utviklingspsykologien har tatt en dominerende plass, og fattigdomsproblematikken blir underpriviligert. Anerkjennelse gjennom dialog som ble presentert i forrige kapittel kan derfor ansees å være positivt, men det kommer til kort. Det er ikke nok. Istedenfor å fokusere på tiltak basert på samtaler, mente informanten at man først må hjelpe minoritetsfamilien

gjennom praktiske handlinger, og hjelpe familiene med å få det grunnleggende på plass. Dette samsvarer med forskningen til Haugen et al. (2018) og Berg et al. (2017) om at barnevernet bør gjøre en innsats gjennom at de bruker tid og er fleksible i møter med minoritetsfamilier. Til forskjell fra informantens utsagn, er fokuset i tidligere forskning basert på informasjonsformidling, og forskningen bruker gjerne å vise til det dialogiske metode som fremgangsmåte. Disse informantene mente at det skal noe mer til før man kan bruke dialog som tilnærming. En tilnæringsmåte gjennom praktiske handlinger kan være tidskrevende, men dette er strategi som har fungert for informantene i praksis. Informanten 7 referer til begrepet «ekte hjelp» som et fenomen som er med på å bygge tilliten til barnevernet:

Du har ikke overskudd til å ta til deg den veiledningen som du får. Da må man fikse det som er ødelagt i bunnen, for å ta til seg det som blir sagt da. Vi brukte veldig mye tid på å løse opp de knotene rundt familiene med bolig, med NAV, med skoler, med politiet, kanskje til og med regninger. Man hjelper til med sånne ting før vi engang kan begynne å snakke om de tingene som barnevernets mandat sier. Det skaper også tillit, fordi det er mange klienter som sier til meg, ja men barneverntjenesten har ikke, dere tilbyr ikke ekte hjelp, det er ikke noe ordentlig hjelp å få. Altså det er jo ikke hjelp, det er jo snakking. Det er veldig mye snakking i barneverntjenesten, og det tiltaket vi bruker mest av er jo råd og veiledning. Og det er veldig mye snakking for andre kulturer hvor snakking ikke er ansett som hjelp. Vi snakker, hvor fører det hen på en måte? Mens hjelp er noe mer praktisk, noe mer håndfast. (7)

Det som er viktig å legge merke til i informantens utsagn er at de utelukker ikke at de må inn med råd og veiledning, men de hevder at dette bør skje på et senere tidspunkt når de har fått ryddet opp i det som kan stå i veien for å gi råd og veiledning – det kan være forebygging av levestandard, økonomisk marginalisering og flere faktorer som gir et bedre grunnlag for likeverdig deltakelse i samfunnet og veien til å leve et bedre liv. Det er først da minoritetsfamiliene vil oppleve å få «ekte hjelp». Familiene får på denne måten økt tillit til barnevernet fordi familiene har opplevd at barnevernet har hjulpet de. Informant 9 hevder også at det hjelper lite med familierapi, hvis de andre bitene ikke er på plass. Han sa at de små og store problemene ligger i lag med alle de andre som påvirker familiedynamikken, og det er noe barnevernsansatte må ta tak:

Det er noe som står der i veien for hvordan man vil være som familie. Jeg har lagt vekt på ting som kan stå i veien for å få til forandring. Kontakt med skole, kontakt med NAV, fritidsaktiviteter. Prøve å stille opp på å hjelpe til på flere områder av livet enn bare det som handler om det som ikke fungerer i relasjonene. (9)

Den andre informanten fortalte om en mamma hun fulgte opp som hun lyktes i å gi virksom hjelp til:

Og da følte jeg egentlig at vi kom ganske langt stykke fordi jeg strakk meg litt ekstra. (6)

Informanten brukte samme strategi som overnevnte informant. Hun hjalp denne moren i prosessen med NAV for å forbedre den økonomiske situasjonen hennes. Informant 9 hevdet også at der han har lyktes er der han har gitt tilbud til minoritetsfamiliene om å hjelpe de med å få det grunnleggende på plass:

Så hvis man på en måte skaper det rommet som å tilby hjelp som reelt sett hjelper. Begrenser hva familieterapi hjelper, når du ikke har mat i kjøleskapet, eller hvor mye barnevernet hjelper. Det er egentlig det da, å kunne snakke om familiestruktur, og om de er sultne og ikke har strøm, så det er det å få ryddet opp i alle disse tingene som virker inn i familielivene deres og komplekse problemer. Også blir det å synliggjøre det. Hva er det som er lett å gjøre for meg og familiene. Noen ganger kan det å være med på skolemøter være kjempe vanskelig grunnet annet språk, ideer om mistenkeliggjøring, hvordan vi blir sett på skolen som foreldre, hvordan krav setter man, alle disse bitene. Hva er det vi kan gjøre noe med. Hva er det som reduserer stresset på en helhet. (9)

Tre av informantene fortalte også om familier som kom til Norge som flyktninger, og som fikk positive opplevelser av barnevernet ved at barnevernet fysisk hjalp familiene med det praktiske:

Bare det å sette seg inn i alle de offentlige kontorene man skal forholde seg til, er ganske overveldende når man samtidig er veldig preget av flukten og traumene. Så det

var vel mer det å bare være sammen med de i den prosessen. Og hjelpe de med en del praktiske ting, som de ikke hadde overskudd eller mulighet til der og da. (4)

Hjelpen barnevernsansatte ga med å få de grunnleggende behovene på plass, medførte økt tillit til flere systemer enn bare barnevernet. Det at tilliten øker gjennom slik tilnærming samsvarer også med Korzeniewska et al. (2019, s. 10) som referer til Dinesen (2012) som hevder at det er flere som har oppdaget at institusjonene i bosettingslandet er viktigere for den sosiale tilliten enn kulturen de kommer fra. Med en slik tilnærming kan det hende minoritetsfamiliene opplever at barnevernet er her for å hjelpe, og frykten minker. En utfordring imidlertid er at barnevernsansatte ikke kan gå like mye inn å hjelpe hver enkelt familie på denne måten, da tiden barnevernsansatte har til å hjelpe med slike prosesser kan være begrenset. Det er slik informant 4 hevder:

Det er så utrolig mye hjelp de burde fått andre steder. (4)

Dette prosjektet viser at praktisk anerkjennelse er en fremgangsmåte som har fungert i praksis for barnevernsansatte. Kanskje kan det hende myten om at handlinger sier mer enn ord faktisk stemmer? Det at informantene strekker seg ekstra, og kanskje utenfor barnevernets mandat kan medføre at informantene faller noe utenfor sine egne rammer. Det bør derfor diskuteres endring på politisk nivå, der systemene kan øke det tverretatlige samarbeidet.

8. GI ROM FOR REPRESENTASJON

Representasjon vil ifølge rettferdighetsteorien definere de mulighetene minoritetsfamiliene kan få i bosettingslandet for å leve et rettferdig liv. Det ble i kapittelet om rettferdighetsteori presentert at misrepresentasjon kan medføre at mennesker blir ekskludert i en eller flere arenaer, og misinnramming betyr at mennesker blir ekskludert i form av at de ikke gis status i politiske beslutninger eller rettigheter (Kojan, 2016, s. 58). I dette kapittelet belyses representasjon som et spørsmål om minoritetsgruppers representasjon i barneverntjenesten av barnevernsansatte, representasjon i lys av hvordan barnevernet kan formidle kunnskap om barnevernet – herunder tiltak som settes i gang på gruppenivå, og tiltak som settes i gang i uformelle nettverk rundt minoritetsfamilier. Sist, men ikke minst blir det belyst hvordan informantene tematiserer betydningen av tiltak i forhold til formelle samarbeidspartnere.

8.1 Minoritetsfamilienes representasjon i barneverntjenesten

Noen av informantene var usikre på hva som kunne anerkjennes og ikke. Slik det ble beskrevet i forrige kapittelet, kan det å anerkjenne familienes kulturelle verdier og normer bidra til å øke tilliten til barnevernet blant minoritetsfamiliene.

Når vi skal vurdere foreldre-barn-tilknytning, må vi ta hensyn til at tilknytning uttrykkes og tolkes ulikt i forskjellige kulturer (Jávo 2010, s. 142). Det er nødvendig at barnevernsansatte har et helhetlig blikk i hvordan for eksempel en afrikansk mor ønsker å utøve omsorgen for barnet sitt, og om oppdragelsesstilen fremmer eller hemmer barnets utvikling før den barnevernsansatte kan anerkjenne dette. Berg et al. (2017, s. 05) hevder at det kan være fordeler at den barnevernsansatte innehar en større spisskompetanse som dreier seg om det barnevernfaglige, de kulturelle og minoritetsrelaterte aspektene for å utvikle en god relasjon. En av anbefalingene «Norsk Innvanderforum» var også blant annet å styrke barnevernets flerkulturelle kompetanse i barnevernet (Ali, 2015).

I forskningsintervjuet framkom det at det er veldig få barnevernsansatte som har spisskompetanse som dreier seg om de kulturelle og minoritetsrelaterte aspektene. Flere brukte de ansatte med minoritetsbakgrunn for hjelp i saker med minoritetsfamilier:

Ja, hvis det er ansatte med samme nasjonalitet, så kan jeg på en måte for å få bekrefte eller avkrefte mine hypoteser. (3)

Trenger den ansatte erfaring med å være en minoritet selv for å kunne opptre på en anerkjennende måte? Barnevernsansatte som ikke har minoritetsbakgrunn hadde til forskjell fra ansatte med minoritetsbakgrunn mer usikkerhet rundt hvordan de skulle gi minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet virksom hjelp:

Hva slags hjelp ønsker de? Hvordan skal jeg nå de, og gjøre det på en annen måte enn med en vestlig familie eller ikke vestlig, men type en familie som er kjent med systemet i Norge da? (3)

Barnevernsansatte med minoritetsbakgrunn opplevde at det ble satt for høye forventninger til de:

Men av og til kan jeg oppleve at de har alt for høye forventninger til hva jeg kan bidra med, fordi jeg sitter ikke på all fasiten selv om jeg har den samme bakgrunnen, men absolutt jeg bidrar og jeg svarer så godt jeg kan om noe de tenker at jeg kan noe om. Det hender jo at det er noe jeg kan mye om, som de får utbytte av. (2)

Fokuset til informantene var mindre på å øke kompetansen til barnevernsansatte eller ansatte flere med minoritetsbakgrunn. Informant 4 uttrykte at hun har vært på kurs, men disse kursene ga ikke nødvendigvis det barnevernet ønsket av hjelp i de vanskeligste sakene med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet:

Jeg har jo vært på noen kurs, men jeg føler vel ikke at jeg har hatt noe særlig utbytte av en eller to dagskurs (4)

Informant 3 og informant 6 sa det med følgende ordlyd:

Jeg tror at vi aldri kan få nok kompetanse. Jeg tenker at i barneverntjenesten burde det nesten vært ideelt sett et eget sånn, minoritetshatter oppe hele veien. At det er et eget fag. Noen som har dette som fagfelt i barneverntjenesten. (3)

Også vet jeg ikke om det nødvendigvis handler om at man skal ta en videreutdanning, men at man hvert fall har for eksempel en kontakt som ikke jobber i selve barneverntjenesten, men kanskje innenfor forskjellige kulturer. Sånn at man har en person man kan søke råd hos. Litt sånn som kulturtolker, bare at de på en måte kan

svare på spørsmål på bestilling. Jeg vet ikke om de kunne vært noe kanskje. Også må vi vite hvordan vi kan benytte oss av den kompetansen da. (6)

Ifølge informantene kan kulturtolker/minoritetsrådgivere hjelpe til med å øke tilliten til barnevernet, ved at de hjelper barnevernsansatte med å forstå de kulturelle forskjellene der de er i tvil – herunder slik at barnevernsansatte kan anerkjenne minoritetsfamiliens kulturelle verdier og normer som ikke motstrider med lovverket, samtidig ivareta barnets stemme og sist, men ikke minst kan kulturtolker/minoritetsrådgivere muligens hjelpe minoritetsfamiliene til å bli tryggere i den gitte konteksten:

Ja, jeg synes egentlig at hver eneste barneverntjeneste burde faktisk nesten ha en eller to kulturtolker ansatt. For å sikre familiene på en mye bedre måte. Nei, jeg vet ikke hvem som har det. Jeg vet det finnes, men det finnes for få og er for dyre. Så det er det som er problemet. (8)

Informant 6 uttalte at man kan ikke få svar på alt gjennom kulturtolker – et slik mellomledd handler mer om å gi barnevernsansatte større forståelse i situasjonen hvis man sitter fast i saker som omhandler usikkerhet rundt hva i kulturen som kan anerkjennes og ikke:

Så kan man ikke google alt fordi det blir tatt helt ut av kontekst, fordi det blir det samme hvis vi skal google hvordan møte en somalisk familie på en god måte, eller google somalisk kultur. Det blir samme som at en somalisk person googler hvordan er kulturen i Norge, også møte alle nordmenn basert på det man leser på google. Det er ikke alle som liker å gå på ski, og spise brunost på en måte. Så man må jo se det i kontekst, og for å se det i kontekst må du jo snakke med noen som kan noe om det. Også kan man heller ikke snakke med noen som har en fasit på at dette er en somalisk familie, så da må du møte den og den familien på den og den måten. Fordi alle mennesker er forskjellig uavhengig av kultur. Men det å ha en viss grunnforståelse er selvfølgelig viktig. (6)

Hvilke verdier og holdninger foreldrene har kan ifølge Hofstede (2001) avhenge av «mental programmering» av kulturen de har internalisert som samfunnsmedlemmer i opprinnelseslandet sitt. Skytte (2008, s. 74) hevder at hvis barnevernspedagoger skal inngå i en samtale om barns utvikling og oppdragelse med foreldre som oppdrar ut ifra en annen kultur, er det nødvendig å oppnå et mer detaljert innblikk i kulturens holdning til barnets

utvikling. To av informantene hevdet at for de fungerte det å bruke kulturtolker/minoritetsrådgivere. Ene informanten opplevde det å bruke minoritetsrådgiver som positivt for å forstå minoritetsfamilienes bakgrunn:

Hennes rolle, det er å være spøringspartner overfor sånne som meg, som har utfordringer eller ikke klarer helt å sette konteksten på det som vi ser foregår. Og se om det er andre måter å forstå det på. Men også til det å kunne være med inn i samtaler med familiene, bruke sin egen bakgrunn og forståelse i de samtalene. For å se om det kan skape noe annen tilnærming. (9)

Informant 6 fortalte også at hun opplevde bedre hjelp fra kulturtolker enn fra språktolker:

Man kan ikke bare tolke ord for ord, fordi kulturforskjellene kan være så store at man ikke ha kapasitet eller mulighet til å forstå hverandre i en sånn type setting da, fordi det er ikke universelt å ha et barnevern, og hvert fall ikke sånn som det fungerer i Norge da. Alle vet hva en lege er og hvordan leger jobber, men det gjør man kanskje ikke på lik linje med barnevern. Vi har mange faguttrykk da og fremmedord som ikke nødvendigvis finnes på andre språk engang, hvert fall ikke direkte oversatt. Også tror jeg kanskje at familiene selv kan oppleve, det vet jo ikke jeg da, men det er bare en antakelse, at de kanskje kan føle seg enda tryggere i den settingen fordi de føler at de har en tolk som forstår litt mer enn bare ord for ord. (6)

Oppsummert er barnevernsansattes anbefalinger å bruke minoritetsrådgiver de kan rådføre seg med som et tiltak i barnevernet.

8.2 Representasjon ved at barnevernet formidler kunnskap om egen tjeneste

Fylkesnes et al. (2015, s. 81 referer til Paulsen, Thorshaug, og Berg, 2014; Salimi og MIRA senteret, 2012) som hevder at det hersker en utbredt mistillit til at barnevernet kan bistå etniske minoritetsforeldre i deres utfordringer. Den informasjonen som ble innhentet fra informantene tyder på at det er manglende informasjon og feiloppfatninger av barnevernet innad i de ulike miljøene som gjør at skepsisen forblir eller øker. Den ene informanten uttrykte at redselen handler om at folk ikke kan nok om systemet, og det medfører enda mer skepsis:

Jeg mener jo at mye av den redselen handler om at man ikke kan nok om systemet. (6)

Denne anbefalingen sammenfaller med tidligere forskning der Haugen et al. (2018) påpeker å jobbe forebyggende på ulike nivåer; med direkte enkeltindivider (indisert), grupper (selektiv) og alle i samfunnet (universell), og der Berg et al. (2017) anbefaler å informere mer om barnevernet i innvandrer miljøer som kan sees i sammenheng med det Haugen et al. (2018) definerer som grupper (selektiv). Økt kunnskap om barnevernet fra barnevernet selv, kan føre til økt tillit uttaler informant 2:

Og forstå at denne frykten kommer av mangel på informasjon. Man må virkelig gå inn for å gi folk informasjon, fordi eller så får de informasjon fra sin egen gruppe. Det er dem de har tillit til, enn autoriteten barnevernet har. Fordi de kommer jo fra land der autoriteten ikke vil deres beste alltid, så de kommer hit med litt mere skeptisk holdning til autoriteten og det offentlige. Dette med at familien på en måte er en privatsak også kan være noe nytt – at man kommer hit også har man en offentlig instans som har makten til å gripe inn i familien. (2)

En informant uttalte at man bør snakke mer om disse mytene som er der ute. Det er forskjell på sannheter og myter, derfor er det viktig å få fram fakta i informasjonen man deler ut:

Ja, snakke om disse mytene som er der ute. (4)

Informanten påpeker det samme som forskningen til Berg et al. (2017) kom fram til. Det kan blant annet være fordel å fortelle om alle sakene som har vært vellykket der både barn og foreldre har det godt i dag på grunn av barnevernet. Det er viktig å få fram dette også i den informasjonen som gis hvis man skal ufarliggjøre barnevernet.

Informant 5 hadde forslag om at de formelle samarbeidspartnere rundt familiene kan øke tilliten ved å prate positivt om hverandres instanser:

Også handler det om å på en måte utdanne og informere nok til de samarbeidende instansene våre om det samme språket som vi bruker om våre tjenester, sånn at de også kan snakke med en annen sjargong om våres hjelpefunksjon. Fordi at jo flere rundt disse sårbare familiene som kan snakke faktisk og positivt om hjelpeinstansene våres, ikke bare barneverntjenesten, men også andre hjelpeinstanser som det er skepsis rundt. Jo flere som kan snakke positivt om det, jo lettere er det på en måte å få til hjelp da. (5)

Det kan tolkes at informant 5 sin uttalelse påpeker at hvis de formelle samarbeidspartnerne rundt minoritetsfamiliene er med på å prate positivt om barnevernet, kan dette være en fremgangsmåte som ufarliggjør systemet.

8.3 Tiltak på gruppenivå

Noen av informantene hevdet at minoritetsfamilier de har jobbet med selv har etterspurt kurs:

De etterspurte kurs om barnevernet, tilgjengelig for deres minoritetsgruppe. (2)

Det at familiene har etterspurt dette er en bra inngangsbillett for å realisere dette i virkeligheten, og faktisk sette i gang kurs der man informerer og gir innsyn i barnevernet som hjelpeapparat og systemer forøvrig. Dette er også en god mulighet til å svare minoritetsfamiliene på alle spørsmål de søker svar på. Informant 2 sa:

Såne ting som den norske lovgivningen, foreldresynet og synet på foreldreskap i Norge, barnevernet lovgivningen der, undersøkelse, tiltak, alt sammen. Og også instansene rundt, institusjonene rundt som er i samfunnet, NAV, skole, barnehage, alt sammen. En grundig gjennomgang av det. Og hvor det er rom for at de kan komme med spørsmål etterpå. Fordi jeg synes det er bedre at de får informasjonen derfra enn i sitt eget miljø basert på foreldre som har dårlig erfaring med barnevernet. Så blir det hauset opp, så tror man at det er den dårlige erfaringen den ene familien har, det er sånn barnevernet jobber, også faller alt annet bort. Alt annet av hjelpetiltak og den hjelpen de kunne fått. Så, informasjon gjennom kurs da. (2)

Det spiller ingen rolle hvor lenge familiene har bodd i Norge, men påmelding til slike kurser gir familiene mulighet til å bli bedre kjent med både det norske barnevernet, men også andre systemer i Norge. Gjennom kurs, utdeling av brosjyrer og andre tiltak kan man klare å gi mer informasjon om hva barnevernet kan tilby, samtidig kan barnevernet svare minoritetsbefolkningen på det de er skeptiske til ved barnevernet.

8.4 Tiltak i forhold til uformelle nettverk rundt minoritetsgrupper

Det må ikke nødvendigvis kun handle om å gi informasjon, men også ferdes på de arenaene for å vise at barnevernsansatte er bare vanlig mennesker som ønsker å hjelpe familier:

Nok informasjon, og tilstedeværelse, og vise fram at vi er bare folk som jobber her. Å være tilstede på de arenaene hvor barn, ungdom og familier også fra minoritetsfamilier

er da, at ikke vi bare er der hvor typisk majoriteten befinner seg (...). Så det er vel det jeg kommer til å jobbe mer med da, synliggjøre oss som mennesker og støtteapparatet på en annen måte i noen arenaer som vi kanskje ikke egentlig har visst så mye om at har fantes i kommunen vår på en måte. (5)

Informant 4 fortalte at det blant annet kan være foreninger. Informanten har allerede god erfaring fra å ha prøvd å dra innom en forening. Hun både informerte og synliggjorde seg gjennom foreningen:

Også mer opp mot ulike religiøse grupper eller foreninger. For eksempel somaliske foreninger, tyrkiske. Vietnamesere har jo både katolske kirker og templer. Ja, bruke foreninger for å snakke om barnevernet da. Vi gjorde jo det i den ene foreningen, og det kan vi gjøre mer av tenker jeg. (4)

En annen informant nevnte at for henne var det viktig å jobbe med imaget av barnevernet. I likhet med de overnevnte informantenes erfaringer, hadde henne også den samme erfaringen om at barnevernet må bli mer synlig ved å vise seg mer fram som individer, og reklamere mer for hva barnevernet egentlig er og hva barnevernet faktisk tilbyr av hjelpetiltak. Barnevernet kommer ikke nødvendigvis for å ta barna dine, men for å hjelpe familiene med å løse utfordringer familiene kan stå i. Barnevernet kan reklamere seg slik informantene overnevnte, gjennom samme arenaer/nettverket til minoritetsfamiliene, men også blant annet ved å dele ut brosjyrer for eksempel. Informanten sa følgende:

Vi må virkelig jobbe med det imaget vi har der ute. Og se hva slags tiltak sammen med bydelen man kan settes inn for å ufarliggjøre oss litt, og gjøre kontakten med barneverntjenesten mer ufarlig. (7)

Det kan være avgjørende å møte minoritetsfamilien som en del av den sammensatte befolkningen. Å møte minoritetsbefolkningen på en måte som ikke fører til større gap mellom barnevernet og minoritetsfamiliene, men som bygger broer. Det er ingen selvfølge at en minoritetsfamilie alene som har opplevd å få god hjelp fra barnevernet klarer å spre ordet til miljøet sitt, men ved at familien får hjelp av de profesjonelle til å ufarliggjøre barnevernet innad i de ulike kollektive systemene, kan en hel minoritetsgruppe få økt tillit. Kanskje kan det hende mammaen som gjerne kunne ønsket veiledning, takker ja til veiledning neste gang fordi hun ikke lenger er redd for å miste anseelse innad i nettverket sitt?

8.5 Tiltak i forhold til formelle samarbeidspartnere

Det andre som stod sentralt blant barnevernsansattes var forslag om å øke tilliten blant annet gjennom koordinering med formelle samarbeidspartnere. Informant 5 uttrykte at det er viktig å synliggjøre seg blant annet de formelle samarbeidspartnerne også:

Passe på å komme seg ut i tiltak som for eksempel flyktningtjenesten har. Å delta der og bare vise meg fram, har jo allerede vært ganske fruktbart med tanke på informasjon og trygging. (5)

Informant 7 mente at for minoritetsfamiliene som strever mest i samfunnet, vil koordineringshjelp bidra til økt tillit:

Jeg tenker vi må satse mye mer på å samarbeide med instansene rundt en familie, spesielt de mest problematiske familiene. For noen familier så er de så oppegående at det å ha en å snakke med kan være løsningen på alt, men familier som virkelig strever med mye annet, så trenger de mest koordineringshjelp da. Få på plass de viktige elementene, de grunnleggende behovene. (7)

Informant 4 mente at det bør foretas endringer på et høyere politisk nivå, der endringene bør begynne allerede før det blir en barnevernssak:

Man kunne unngått at det hadde blitt en barnevernssak hvis man hadde tatt et større ansvar for de som blir bosatt i kommunen. (4)

Informanten mente også at hvis Norge hadde klart å ta imot familiene på en annen måte, så hadde det kanskje ikke trengt å bli en barnevernssak. Informanten kom med idéen om hvordan voksenopplæringen kan være en samarbeidende instans allerede fra da foreldrene kommer til Norge. Det at informanten kom med forslaget om at man bør begynne med veiledning allerede i voksenopplæringen, kan tenkes omhandler at det å lære seg norsk er like viktig som det å få grundigere innføring i hvordan være foreldre i Norge, og om samfunnets systemer som deriblant er barnevernet:

Jeg har tenkt en del på de som kommer til vår kommune, og som skal gjennom et program gjennom voksenopplæringen. Jeg tror at det er viktig med å begynne allerede der, tenker jeg. Og der er jo ikke barnevernet, men jeg tenker den informasjonen man

gir om samfunnets oppbygging, og hvordan det norske samfunnet fungerer. Det har jeg hørt av mange foreldre som har etterlyst også, at det er for snaut det du lærer om samfunnets oppbygging. Bare det at hvordan skal du kle barnet ditt når du kommer til kalde Norge. Det er så mange temaer man kunne hatt i den opplæringen som jeg tror kunne ha hjulpet. Kanskje hadde gjort at man visste litt lettere hvordan man skal finne frem i systemet, hvem man skal henvende seg til, hvilke plikter man har som borgere, om innbyggere i Norge og den kommunen, hva forventer vi av deg som forelder, hva kan du forvente av oss. Hvis man kunne begynt allerede der. Men det handler en del om politisk styre, politisk vinner på nasjonalt nivå. Hvor mange timer norsk opplæring man får for eksempel. (4)

Informant 9 tematiserte at barnevernsansatte alene ikke er nok for å øke tilliten. Det kan funke til en viss grad, men det er mye mer som må til. De formelle samarbeidspartnerne må komme mer på banen:

Jeg tenker at jeg alene eller bare kollegaer her er ikke godt nok rustet alene til å kunne møte den kompleksiteten som er. Så vi er nødt til å samarbeide med de som er rundt, for eksempel Barne – og ungdomspsykiatrien, NAV, skole, minoritetsrådgiver eller hvem enn det er som vi kan bidra til at de familiene vet at vi samarbeider med også de som vil at de også skal lykkes som familie. Og da er det våres ansvar også vite hvem som kan bidra i en sårn prosess til at de skal lykkes. (9)

For informant 9 sa videre:

Det å gjøre oss kjent med, og det å ha et nettverk og profesjonelle som vi kan spille på i sånne situasjoner blir fortsatt viktig da. (9)

Informant 5 tematiserte også hvordan godt samarbeid med andre instanser kan påvirke tilliten til minoritetsfamiliene. Blant annet mente informant 5 at man bør skape bedre dialog med samarbeidspartnere. Dette kan indikere på at informanten mente at den dialogen som finnes i dag ikke er god nok:

Det å skape en annen dialog rundt hjelpetjenestene våres. (5)

Informantene fremhever at tiltak i forhold til formelle samarbeidspartnere kan være forebyggende på den måten at det muligens ikke rekker å bli en barnevernssak, og på den

andre siden at det vil gjøre det enklere for barnevernsansatte å utføre den jobben de i utgangspunktet skal gjennomføre. Med andre ord kan et slikt tiltak bidra til at hvis det blir en barnevernssak i framtiden, ansees det positivt at familiene allerede har de grunnleggende behovene på plass, fordi det kan gjøre det lettere for barnevernsansatte å gå inn med andre type hjelpetiltak og heller bruke tid på det.

Lav tillit kan blant annet repareres gjennom at minoritetsfamiliene opplever barnevernet som rettferdig system ved at det foretas innføringer og endringer på et politisk nivå ved at minoritetsfamiliene gis muligheter til representasjon. Gjennom koordineringsarbeid kan det hende tillit til barnevernet – men også tillit til systemene i Norge øker, deriblant gjennom at minoritetsfamiliene opplever seg rettferdig behandlet av de ulike systemene.

9. OPPSUMMERENDE DRØFTING AV HOVEDFUNN

Hensikten med denne masteroppgaven har vært å undersøke «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*». Det har blitt forsøkt å komme nærmere besvarelsen ved å følge underproblemstillingene; «*hvordan forstår barnevernsansatte minoritetsfamiliene som har lav tillit til barnevernet?*», «*hvilke strategier anvender barnevernsansatte i møter med disse familiene?*», «*hva savner barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*» og «*kan et sosialt rettferdighetsperspektiv fremme minoritetsgruppers tillit til barnevernet?*».

Det første hovedfunnet er anerkjennelse av minoritetsfamilienes kulturelle verdier og normer ved innføring av minoritetsrådgivere. Gjennom anerkjennelse av familienes kulturelle verdier og normer, kan minoritetsfamiliene føle seg møtt med rettferdighet fra barnevernet. En minoritetsrådgiver kan hjelpe barnevernet der de er usikker eller ikke får minoritetsfamiliene til å komme i posisjon til et godt samarbeid grunnet misforståelser eller misoppfatninger. Det krever politisk representasjon ved innføring av minoritetsrådgivere i hver eneste kommune.

Det andre hovedfunnet dreier seg om den økonomiske fordelingen som omhandler rettferdig fordeling av økonomisk status, og i tillegg til levekår, omhandler det også god levestandard; blant annet rett til å lære seg språket og få jobb eller utdanning og liknende. Dette kan forbedres gjennom representasjon på et politisk nivå, der tettere samarbeid med formelle samarbeidspartnere styrkes slik at minoritetsfamiliene får en rettferdig fordeling i samfunnet, og føler seg behandlet på lik linje med majoriteten. På denne måten kan tilliten økes til både barnevernet, men også til det norske samfunnet forøvrig.

Det tredje hovedfunnet er at barnevernet gjennom å synliggjøre seg kan ufarliggjøre seg ved å aktivt delta på arenaer minoritetsfamilier er aktive deltakere av. Det krever også det som kan forstås som politisk representasjon, der barnevernets mandat gir tid og rom for barnevernsansatte til å gjennomføre denne nettverkstilnærmingen. På denne måten kan barnevernsansatte minske frykten for barnevernet ved å synliggjøre seg; det er rettferdig at minoritetsmiljøene har den riktige informasjonen om barnevernet, og at minoritetsfamiliene som sårt trenger hjelp får den uten å miste status i sitt eget miljø.

I de påfølgende avsnittene blir hovedfunnene drøftet i lys av relevant teori og forskning.

9.1 ANERKJENNELSE

Rettferdighetsteorien til Nancy Fraser om kulturell dominans innenfor dimensjonen anerkjennelse har en gyldighet. Ifølge Berg et al. (2017, s. 05) bør møtet mellom innvandrere og barnevernet forstås som noe rasjonelt, der forklaringer på mistillit, konflikt eller misforståelser ikke bare må søkes hos den ene parten. Når barnevernsansattes syn domineres over minoritetsfamilienes syn, kan en slik maktskjevhet forsterke mistilliten. En ensidig formidling av viten kan være utviklet på den modellsterkes ståsted, som i dette tilfelle er barnevernsansatte (Bråten, 2004). I henhold til rettferdighetsteorien til Nancy Fraser er det nødvendig at norske verdier og normer ikke dominerer minoritetsfamilienes kulturelle verdier og normer. Det kan antas at hvis barnevernsansatte kun har fokus på at minoritetsfamiliene skal tilpasse seg, kan barnevernsansatte stå i fare for å overse noe av det som også kan være betydningsfullt for minoritetsfamiliene. Dette kan medføre at minoritetsfamiliene føler seg krenket fordi deres kulturelle verdier og normer blir oversett. Den lave tilliten kan derfor repareres gjennom at minoritetsfamiliene opplever rettferdighet ved bli møtt med anerkjennelse for deres kulturelle bakgrunn av barnevernsansatte.

9.1.1 Dialogiske metoden

I analysen ble det tematisert at barnevernsansatte prøver å bruke strategier som dialog i samtaler for å fremme et bedre samarbeid. Det påpekes at dialog som et perspektiv i kommunikasjonen er relevant for å øke samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier med lav tillit. Ifølge Gjems (2009, s. 85) er dialog der sender og mottaker sammen bygger en forståelse og konstruerer kunnskap. Monolog er det motsatte av dialog, og kan føre til ensidig formidling av viten (Bråten, 2004). Det ble introdusert innledningsvis at både fagfolk og brukerorganisasjoner har påpekt at de ønsker bedre dialog. Det hevdes at kommunikasjon er sentralt for å bygge tilliten, og det bidrar til å forme oppfatninger og misoppfatninger på grunnleggende måter (Korzeniewska et al., 2019, s. 07). Hagve (2019) hevder at man må vise åpenhet og sette ord på den mistilliten eller oppfatningene foreldre noen ganger har i møtet med barneverntjenesten, og at i de fleste tilfellene greier de å skape godt samarbeid og tillit med litt tid. Besvarelsene til barnevernsansatte sammenfaller med verdiene i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet hvorav det ene er tillit, åpenhet og redelighet (FO, 2019, s. 5). Det ble hevdet at profesjonsutøveren kan bidra til at tillit oppstår gjennom åpen kommunikasjon, forståelige informasjon, tydelige begrunnelser og ivaretagelse av

konfidensialitet (FO, 2019, s. 5). Gjennom dialog kan barnevernet og minoritetsfamilier både gi og motta viktig kunnskap om hverandre. Drugli og Onsøyen (2010, s. 40) hevder at dialog gir rom for felles utforskning og refleksjon mellom to likeverdige parter, og fremmer en utvidet og felles forståelse.

Gjems (2009, s. 19) hevder at felles for teoretikere og forskere i tradisjonen om det dialogiske perspektivet er synet om at kunnskap blir konstruert gjennom samhandling mellom mennesker i kulturelle kontekster. Den gitte konteksten i dette tilfelle er der barnevernet og minoritetsfamilier møtes; hovedsakelig i barnevernets egne kontorer. I en slik kontekst kan minoritetsfamiliene som har lav tillit til barnevernet føle på en avmektig posisjon som kan forsterke følelsen av frykt. For å minske denne frykten, kan minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, få økt tillit til barnevernet ved at barnevernsansatte formidler kunnskap om hvem barnevernet er og hvorfor de er inne med en sak. Når barnevernsarbeideren formidler denne kunnskapen, kan det hende at minoritetsfamiliene tilegner seg ny viten. Drugli og Onsøyen (2010, s. 14, referer til Georgiou, 1999) gir eksemplet om at foreldrene som først ikke viste interesse, involverer seg mer i aktiviteter på grunn av den økte kunnskapen de har mottatt gjennom samtalen om for eksempel barnets utvikling. Gjennom dialog med barnevernet kan minoritetsfamilier få bedre innsyn i hvorfor de har en sak inne hos barnevernet, og barnevernsansatte kan unngå å forsterke opplevelsen av den avmektige posisjonen i den gitte konteksten.

Videre kan dialog som metode føre til økt brukermedvirkning. Barnevernsarbeideren kan gjennom det dialogiske perspektivet gi informasjon i samtaler slik at minoritetsfamilier tar tilbake problemet som drivkraft for endring. Eide og Rohde (2009, s. 27) hevder at «Empowerment» innebærer å styrke og gi støtte til en utvikling som påvirker relasjoner til nære andre, og kompetanse til å påvirke egen livssituasjon. Selvhjelp og egenkraftmobilisering handler om å ta problemet tilbake som drivkraft for endring (Eide og Rohde, 2009, s. 27). Gjennom dialog gis minoritetsfamiliene i den gitte konteksten, muligheten til å ta kontroll over egen livssituasjon og mestring. Ifølge Gjems (2009, s. 97) resulterer dialog i at talerens ord skaper en indre overbevisning hos mottakeren, og den gir plass for de som deltar, til å skape sin egen mening og konstruere sin egen betydning. Det man kan undre seg over er om minoritetsfamiliene som står fritt for å konstruere egen betydning av det barnevernsansatte formidler, har konstruert betydningen slik barnevernsansatte ønsket? Det kan hende at minoritetsfamilien kan skjule det de ikke har

mottatt av den informasjonen barnevernsansatte har prøvd å formidle om hvem barnevernet er, mens barnevernsansatte kan tro at minoritetsfamilien har mottatt det som ble formidlet. Dette kan i verstefall føre til misforståelser og ensidig viten. Når vet man om kommunikasjonen har utviklet seg til å bli en dialog eller monolog? I analysen ble det tematisert at noen ganger hender det at barnevernsansatte ikke klarer å komme i posisjon til familiene gjennom direkte samhandling i den gitte konteksten. Hva med disse familiene som barnevernsansatte ikke kommer i posisjon til? Hvordan skal tilliten økes her? Man kan undre seg over om minoritetsfamiliene faktisk er klare for å motta det barnevernsansatte ønsker å formidle – hvis de ikke er det, hvor stort utbytte har barnevernsansatte av å bruke dialog som metode i samhandlingen?

Det å skape dialog mellom barnevernet og minoritetsfamilier er ingen selvfølge, og derfor bør det heller stilles spørsmålet om hvordan man skal klare å komme i posisjon til minoritetsfamilien før man diskuterer om det dialogiske perspektivet. Hvordan vet man om kommunikasjonen har medført oppnåelse av gjensidig forståelse? Dialog som metode høres ut som en god metode når man leser det i tekstene, forskningen og i anbefalinger fra fagfolk og brukerne selv, men hvordan er dette i praksis? Selv om man kan oppnå felles forståelse gjennom det dialogiske perspektivet i kommunikasjonen, kan det også føre til misforståelser og ulike oppfatninger av en og samme sak. Derfor kan en stille spørsmålet om dialog i de direkte interaksjoner er nok for å oppnå tillit når man ikke vet om samtalene har ført til felles forståelse? Det er slik den ene barnevernsansatte uttalte; da har de ingen felles forståelsesplattform og forblir uenige.

9.1.2 Anerkjennelse av kulturelle verdier og normer

Innledningsvis ble det introdusert *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) som hevdet at for å bygge tillit er det noen faktorer som er viktig å ha med i kartleggingen av samarbeidet. I modellen ble det hevdet at for å få til tillit bør man bygge på multikulturalisme, som vil si at man verdsetter minoritetsfamilienes kultur i like stor grad som majoritetens kultur og som resulterer i mangfold. I *Berrys modell* ble det også presentert begrepet assimilering, som dreier seg om en smeltedigelstrategi der det forventes at innvandrere tilegner seg bosettingslandets verdier og etterlever de i dagliglivet. Det ble også nevnt at segregering forekommer når majoriteten ikke ønsker overføring av verdier fra innvandrerbefolkningen. Segregering er det motsatte av integrering, og betyr å skille enkelte menneskegrupper vekk fra andre innen samme samfunn (Tjora, 2018). Segregering fører med andre ord til kategorisering

av grupper, og kan skape større skille mellom majoriteten og minoritetene. Dette er interessant, fordi skal barnevernsansatte satse på multikulturalisme eller assimilering, og når vet barnevernsansatte at beslutningene kan ha ført til segregering og i verste fall ekskludering?

Kulturforståelsen og oppdragsstiler har fått økt oppmerksomhet de senere årene, og minoritetsfamilier selv har uttrykt at de ønsker å bli forstått for deres kulturelle og religiøse ståsted. Det ble også presentert i tidligere kapittel om forskningen til Eide og Rugkåsa (2015, s. 78) som hevder at foreldre og innvanderorganisasjoner har tatt til orde for at barnevernet ikke forstår eller tar hensyn til deres kultur og oppdragsstrategier, og at derfor fatter barnevernet beslutninger på feilaktig grunnlag. Selv om analysens funn viser at barnevernsansatte er nysgjerrige, ønsker å forstå og anerkjenne minoritetsfamiliens kulturelle og religiøse ståsted, er det ikke gitt at barnevernsansatte klarer dette, og da kan barnevernsansatte stå i fare for å ta feilaktige beslutninger. For barnevernsansatte kan det være utfordrende å øke tilliten hvis minoritetsfamiliene er kjent med helt andre normer og verdier enn det som er vanlig i det norske samfunnet, og spesielt hvis minoritetsfamiliene føler seg misforstått eller i en avmektig posisjon i møter med barnevernet.

Rettferdighetsteorien til Nancy Fraser beskriver at man kan stå i fare for å usynliggjøre ved at man overser eller ignorerer innsigelser eller motargumenter i møter (Kojan, 2016, s. 57).

Dette kan sees i tråd med modellmakt. Bråten (2004, s. 114) hevder at grunnlaget for modellmakt blir lagt når et saksområde blir avgrenset eller forutfastsatt slik at den ene parten fremstår som rik på relevante begreper og forestillinger, mens de andre finner seg fattige på relevante modellressurser. I den gitte konteksten kan minoritetsfamiliene opptre som de modellsvake deltakerne, og kan bli fattige på begreper og forestillinger de ønsker å formidle. En slik maktteori kan føre til at minoritetsfamiliens avmektige posisjon bidrar til at den lave tilliten opprettholdes, eller forsterkes. Bråten (2004, s. 117) hevder at slagordet fra dagligliv om at kunnskap gir makt til den som tilegner seg kunnskap, ikke gjelder om det er et lukket og sterkt avhengighetsforhold til den som har utviklet og tilbyr kunnskapen.

Minoritetsfamiliens forhold til barnevernsansatte kan være et avhengighetsforhold, blant annet fordi det er barnevernsansatte som i samhandlingen har makten til å anerkjenne eller avvise minoritetsfamiliens kulturelle verdier og normer. Med den etnosentriske holdningen kan barnevernsarbeideren stå i fare for å rangere minoritetsfamiliens kulturelle verdier etter hvor mye den likner dem selv. En slik holdning kan risikere å forsterke barnevernsansattes maktposisjon, og denne maktskjevhet kan være føre til at barnevernsansatte går inn i en

ekspert rolle istedenfor en profesjonell rolle.

Oppsummert kan det påpekes at hvis barnevernsansatte ensidig fokus på å formidle kunnskap om barnevernet og om bekymringen, og i tillegg møter minoritetsfamiliene med for lite kultursensitivitet, risikerer barnevernsansatte å utøve en ren etnosentrisk holdning i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Det at sosialarbeidere generelt har en etnosentrisk holdning i møter med brukere er et kjent fenomen: “Social workers in Sweden, a geographical neighbour of Norway with a similar welfare state structure and child welfare system (sitert av Hort, 1997), tend to be more ethnocentric” (Kriz & Skivenes, 2009, s. 06). Thomassen (2006, s. 175) referer til Gadamer som sier at forståelse begynner når noe henvender seg til oss; moralsk praksis forutsetter at jeg åpner meg for den andres henvendelse i en mottagelighet for hva han eller hun fra sin situasjon har å si meg. Når minoritetsfamiliene ikke oppnår anerkjennelse ifølge Nancy Fraser, fører det til krenkelser. Ifølge *Berrys modell* fører det til segregering, som igjen kan forsterke mistilliten. Bråten (2004, s. 117) viser til eksemplet om at jo bedre B lykkes med å tilegne seg As modeller, uten samtidig å utvikle modeller på egne premisser, jo mer kommer B under As kontroll. En slik type modellmaktteori forklarer fallgruvene; minoritetsfamiliene får ikke medvirkning eller innflytelse over egen sak, og kan føle seg krenket over å ikke bli anerkjent for sine kulturelle verdier og normer. Rettferdighetsteorien sett i lys av Nancy Fraser ansees derfor å være relevant på den måten at barnevernsansatte unngår å bli for etnosentriske, og anerkjenner forskjellene. Dette sammenfaller også med analysens funn. For å oppheve modellmakten bør barnevernsansatte derfor bli mer bevisst makten de besitter, og møte minoritetsfamiliene på deres opplevelser.

9.1.3 Kan alt anerkjennes?

Forskningen til Geert Hofstede (2001) belyser hvordan forskjellige land kan ha internalisert forskjellige syn. Hofstede (2001) har utviklet empirisk modell av kulturelle dimensjoner. Dimensjonene ansees ikke nødvendig å presenteres i denne masteroppgaven, men det relevante er at Hofstedes teori har forsket og sammenlignet kulturer i ulike land. Det interessante er at Hofstedes teori tar utgangspunkt i hvordan kulturen i det landet man selv er født og oppvokst preger menneskets holdninger, tanker, følelser og atferd og hvordan det manifester seg i menneskets sinn. Hofstede bruker ordlyden «mental programming» som en metafor for å forklare hvordan kulturen i et land kan påvirke menneskets bevissthet (Hofstede, 2001). Han illustrerer dette som «software of the mind», et datasystem. «Mental

programmering» utvikles i familien i en tidlig alder, og forsterkes gjennom deltagende arenaer (Hofstede, 2001). Det kan derfor tolkes at barn og unge som er født og oppvokst i Norge, kan tilegne seg en annen bevissthet enn foreldrene som er født og oppvokst i andre land. Noen av de familiekonfliktene som oppstår i minoritetsfamiliene, spesielt med barn i ungdomsalderen, kan handle om at kulturen i det norske samfunnet har formet barna som er født og oppvokst i Norge, og at foreldrene ikke har rukket å tilegne seg den samme bevisstheten.

En kritisk innvending til anerkjennelse av minoritetsfamiliens kulturelle verdier og normer er at en slik tilnærming kan medføre at barnets stemme blir svakere, og foreldreperspektivet sterkere. Det å anerkjenne alt som gjøres i en annen kultur, kan bidra til at barnevernsansatte risikerer å utøve en ren kulturel relativistisk holdning i møte med minoritetsfamilier, som kan være uheldig for barnets sårbare situasjon. Det ble i tidligere kapittel presentert at ifølge forskningen til Haugen et al. (2018) og Berg et al. (2017) bør det brukes mer tid og innsats for å få til et bedre samarbeid med minoritetsfamiliene. Det å bruke tid og innsats er nødvendig, men har barnet tid til å vente? En fallgrube er derfor at man tar familiens perspektiv, og glemmer barnet i den sårbare og vanskelig situasjonen. Kriz & Skivenes (2009, s. 09 referer til sosialarbeideren Sissel) gir eksemplene om foreldrene som ikke forstår at sosialarbeiderne er bekymret for deres 15 år gamle sønn som skal tjene penger for foreldrene hvis ikke faren selv tjener penger. Skal barnevernsansatte tenke på foreldrenes og anerkjenne dette perspektivet, eller skal barnevernsansatte hjelpe sønnen med å ivareta hans beste? Å anerkjenne minoritetsfamiliens kulturelle verdier og normer vil nødvendigvis ikke si at man kan anerkjenne det som er skadelig for barn og unges oppvekst og utvikling. Hvordan kan barnevernsarbeideren tilrettelegge for dette i praksis?

Barnevernsansatte sin posisjon er selv avmektig, fordi de har et lovverk, strukturer og rammer å forholde seg til (Rugkåsa et al., 2017, s. 28). Det er gjennom disse strukturene, rammene og lovverket at barnevernsansatte kan kjempe barnets sak, og gjennom dette forebygge det som kan være skadelig for barnet. I analysen ble det beskrevet at barnevernsansatte hevdet at det er viktig å sette ord på foreldrenes opplevelser av hvordan de har tenkt rundt måten de har utøvd omsorgen på, samtidig forklare foreldrene at det ikke er lov med oppdragervold ifølge norske lover. Barnevernsansatte anerkjente foreldrenes opplevelser og tanker, men de anerkjente ikke handlingen rundt hvordan foreldrene valgte å utøve omsorgen. Barnevernsansattes tilnæringsmåte var at de valgte å hjelpe foreldrene med å finne andre strategier for å utøve

omsorgen på – men før de gikk inn for å gjøre dette, valgte de å anerkjenne familienes opplevelser ved å sette ord på det. På denne måten avviste, overså eller ignorerte ikke barnevernsansatte minoritetsfamilienes innsigelser eller motargumenter. Barnevernsansatte opplevde et godt samspill med foreldrene. Det er derfor flere måter å forstå anerkjennelsen på. Hvis det for eksempel hadde vært kulturelle faktorer som ikke er skadelig for barnet, blant annet at barnet sover i samme seng som foreldre, eller at barnet drikker varm melk fra tåteflaske til han er 3 år, hadde situasjonen sett annerledes ut.

Oppsummert kan det påpekes at en med ren etnosentrisk holdning kan få barnevernsarbeidere til å forstå handlinger som kan være til fare for helse og liv, mens kulturell relativistisk tankegang kan få barnevernsansatte til å møte minoritetsfamiliene med anerkjennelse for deres kulturelle verdier og normer. Barnevernsansatte bør vektlegge begge deler i sin praksis. Barnevernsansatte bør både ha etnosentrisk holdning og kulturell relativistisk tankegang i møte med minoritetsfamilier, der begge holdninger bør vektlegges i like stor eller liten grad avhengig av saken.

9.2 RETTFERDIG OMFORDELING

En av de mest interessante hovedfunnene er at barnevernsansatte mente at de minoritetsfamiliene som fikk anerkjent sin sårbare og vanskelige livssituasjon på områder som levestandard og økonomiske forhold, fikk fortere tillit til barnevernet. Dette tyder på at informantene som inngår i dette prosjektet, «ser fattigdom» og hvordan sosioøkonomiske forhold innvirker på familielivet og omsorgsmiljø. Dette gjaldt spesifikt de minoritetsfamiliene som hadde dårlige levekår, og som barnevernsansatte ikke greide å øke tilliten til gjennom tiltak basert på samtaler. Strategiene som derfor fremmet et godt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamiliene med lav tillit, var de gangene barnevernet gjennom praktiske handlinger hjalp familiene. Ifølge besvarelsene til barnevernsansatte, anså ikke disse minoritetsfamiliene det å snakke som «ekte hjelp», men å hjelpe minoritetsfamilier ved å vise gjennom handlinger at man ønsker de alt godt var «ekte hjelp». Dette hovedfunnet sammenfaller med Herfjord (2019, s. 64) sin masteravhandling *Kultur eller levekår?* som konkluderer med at tiltak for å kompensere for dårlige levekår er viktige ved siden av å øke foreldrenes foreldrekompetanse. Ifølge Herfjord (2019, s. 65) er det behov for mer kunnskap om hvilke tiltak som fungerer best for familier med dårlige levekår, kanskje særlig for familier med innvandrerbakgrunn. Barnevernsarbeideren må blant annet ha kunnskap om fattigdom og marginalisering (Bufdir, 2016, s. 19).

9.2.1 Gir hjelpetiltak gjennom samtaler økt tillit?

Ifølge besvarelsene til barnevernsansatte var det minoritetsfamilier som barnevernsansatte ikke kom i posisjon til, og erfaringene til barnevernsansatte viser at flere minoritetsfamilier hadde motstridende følelser til å motta hjelp gjennom råd og veiledning fra barnevernet. Bufdir (2020, s. 1) hevder at i 2018 var råd og veiledning til familien det mest benyttede hjelpetiltaket, fulgt av deltakelse i ansvarsgruppe, samarbeidsteam, tilbud om besøkshjem og avlastningstiltak. Ifølge barnevernloven, § 4-4 første ledd, skal barneverntjenesten bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak. Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien (Barnevernloven – bvl., 2019). Hjelpetiltaket råd og veiledning, baserer seg på samtaler.

En hypotese er at barnevernsansatte som bruker hjelpetiltaket råd og veiledning, fremtvinger foreldrene til å endre sine holdninger, tanker, følelser og atferd. Slik det ble hevdet i forrige avsnitt, kan kulturen i landet foreldrene er født og oppvokst i ha manifestet seg i foreldrenes kropp og sjel (Hofstede, 2001). Det kan derfor antas at minoritetsfamiliene opplever hjelpetiltaket råd og veiledning som inngripende. Å forvente at noe som har manifestet seg i foreldrenes kropp og sjel, og som kan ha blitt en del av foreldrenes «mental programmering», skal endres etter noen timer med råd og veiledning kan virke urealistisk. Det kan påpekes at hjelpetiltaket råd og veiledning fra minoritetsfamiliens ståsted oppleves som et stort angrep mot deres identitet. Videre kan det slik det fremstår i *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) fungere assimilerende. Dette kan sammenfalle med rettferdighetsteorien til Nancy Fraser, der det kan antas at hjelpetiltaket råd og veiledning, kan for minoritetsfamiliene oppleves som urettferdig behandling fra barnevernet. Imidlertid kan man undre seg over om barnevernsansattes mandat og rammeverk er mer tilpasset nordmenn enn minoritetsfamilier? Ifølge SWCARES (2020, referer til Elizabeth Beck) har det konsekvenser for måten sosialt arbeid konstruerer og forstår sosial rettferdighet på: We need to evolve our understanding of social justice (SWCARES, 2020 referer til Elizabeth Beck). En slik urettferdighet overfor minoritetsfamilier kan tenkes å forsterke skille mellom majoriteten og minoriteten. Barnevernsansatte bør derfor være kritisk til de fremgangsmåtene de bruker i møtene med tanke på hva som fremmer eller hemmer sosial rettferdighet overfor minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet.

En ontologi er derfor at minoritetsfamiliene kan oppleve å bli møtt med urettferdighet av barnevernsansatte når de prøver å endre minoritetsfamiliens vanskelige livssituasjon

gjennom samtaler. Det ble drøftet i tidligere avsnitt at barnevernsansatte kan bruke dialog som metode for å forebygge mistilliten blant minoritetsfamilier med lav tillit. Det fremkommer i besvarelsene til barnevernsansatte at dialog i direkte samhandling med minoritetsfamilier kan virke for noen familier, men ikke alle – fordi ikke alle føler at det å snakke er ekte hjelp. I likhet med råd og veiledning, er dialog som metode også benyttet i direkte samhandlinger der man snakker. Det interessante er at besvarelsene til barnevernsansatte indikerer på at hjelpetiltaket råd og veiledning ikke var det eneste som begrenset samarbeidet, men at minoritetsfamilier hadde motstridende følelser til å motta hjelpetiltak, og bli møtt med fremgangsmetoder som innebar samtaler. På den ene siden ønsker barnevernsansatte å hjelpe barn, unge og foreldre i den sårbare livssituasjonen gjennom samtaler med foreldrene, blant annet ved å iverksette hjelpetiltaket råd og veiledning som er basert på utviklingspsykologien, og norske verdier og normer forøvrig. På den andre siden viser besvarelsene til barnevernsansatte at dette ikke nødvendigvis fungerer i praksis, likevel fortsetter barnevernsansatte å bruke hjelpetiltak og metoder basert på samtaler i sin yrkesutøvelse.

Et interessant funn er at barnevernsansattes erfaringer understreket at å bruke hjelpetiltak og metoder basert på samtaler er lettere med minoritetsfamilier som har gode levekår; utdanning, jobb, gode norskkunnskaper og har andre styrker med seg. Det var i minoritetsfamilier som framstod som dårlig etablert med lavere levekår, som hadde mest utfordringer med å ta imot hjelp gjennom blant annet hjelpetiltaket råd og veiledning. Muligens kan en underliggende årsak samsvare med teorien til Hofstede (2011) som hevder at «mental programmering» kan påvirkes gjennom deltagende arenaer. Det kan hende familier med gode levekår er aktive deltakere i samfunnet forøvrig, og derfor har lettere for å tilegne seg verdier og normer fra det norske samfunnet. Ifølge Nygren (2008, s. 40) vil individets kompetanseutvikling finne sted gjennom deltakelse i bestemte sosiale praksiser innenfor bestemte kontekster. Familier som enda ikke har fått deltatt like mye i det norske samfunnet, kan holde fast på det de har tilegnet seg i arenaer fra opprinnelseslandet sitt. Denne problematikken blir nærmere drøftet i påfølgende avsnitt.

9.2.2 Forskjell på gode og dårlige levekår

Det ble innledningsvis presentert at ifølge Andenæs (2004) rettes barneverntjenestens sin oppmerksomhet ofte direkte mot relasjoner, samspill og generelt omsorgssituasjonen, men det økonomiske kan være underpriviligert. Ifølge Nystad (2017, s. 2) er bare halvparten av de ikke-vestlige flyktingene og innvandrerne i arbeid, en andel som ligger langt lavere enn hos

nordmenn og innvandrere fra Europa og andre vestlige land. Nystad (2017, s. 2) hevder at den lave yrkesdeltakelsen hos denne gruppen henger sammen med at de ofte har lite utdanning og dårlige språkkunnskaper, samt manglende etterspørsel etter lavproduktiv arbeidskraft i arbeidsmarkedet. Christiansen og Kojan (2016, s. 26) hevder at det er viktig å være seg bevisst at når vi har informasjon som er kompleks og entydig, er den like fullt bare en del av den totale virkeligheten. Forfatterne sammenligner dette med at det er som å ta et bilde når man ser igjennom kameranlinen. Christiansen og Kojan (2016, s. 26) viser til eksemplet om at når man skal ta et bilde av noe man gjerne vil gjengi, velger man hva som skal være klart og fokusert og hva som skal være mer diffust og utenfor fokus. Det kan risikeres at det som fort kan bli diffust og utenfor fokus blant barnevernsansatte er faktorer som rettferdig fordeling av økonomi eller andre goder som er nødvendige for en god levestandard, og som kan ha betydning for minoritetsfamiliens vanskelige livssituasjon.

For minoritetsfamilier kan utdanning bidra til integrering, fordi det gir kunnskap om og tilhørighet til det norske samfunnet (Fekjær, 2006). Ifølge *Berrys modell* (Korzeniewska et al. 2019, s. 09) kan tilliten påvirkes ved at minoritetsfamiliene opplever ekskludering gjennom en holdning som nekter de å ha kontakt med bosettingslandet og opprinnelseslandet. Når minoritetsfamiliene bor i Norge, er det begrenset hvor mye kontakt de kan ha med opprinnelseslandet sitt grunnet de fysisk ikke bor der lenger. Samtidig er det begrenset hvor mye kontakt minoritetsfamiliene har med det norske samfunnet, når de verken har utdanning, jobb, kan språket eller er aktive deltakere i det norske samfunnet på andre måter. Det antas at når minoritetsfamilier har gode levekår, er de mer integrerte gjennom inkludering i det norske samfunnet, mens minoritetsfamilier med lave levekår kan være ekskludert fra samfunnet. Siden minoritetsfamiliene med gode levekår kan ha tilegnet seg noe av det norske samfunnet, og har økonomien rettferdig fordelt, kan det antas at de ikke føler påkjenningen av urettferdig behandling i møter med systemer til den grad som minoritetsfamiliene med lavere levekår gjør. Det holder derfor ikke å ha ensidig fokus på hjelpetiltak og metoder basert på samtaler som fremgangsmåte for å bygge tilliten med alle minoritetsfamilier. For å øke tilliten til barnevernet vil det være av betydning at barnevernsansatte fokuserer mer på levekårsfaktorer og ikke gjør de diffust. Spørsmålet er foreløpig hvordan barnevernsansatte på denne måten kan øke tilliten? Dette blir drøftet nærmere i neste avsnitt.

9.2.3 Hva er ekte hjelp?

Hovedfunn i analysen påpeker at foreldrenes opplevelser av å bli møtt med rettferdighet

ifølge dimensjonen fordeling kan reparere den lave tilliten til minoritetsfamilier. Ekte hjelp for minoritetsfamilier med utfordrende levekår, kan i sammenheng med det som ble presentert i tidligere avsnitt, defineres ved hjelp av rettferdighetsteorien til Nancy Fraser. I Nancy Fraser sin rettferdighetsteori er opplevelsen av rettferdig omfordeling nødvendig for å oppnå sosial rettferdighet. Barnevernsansattes erfaringer var at minoritetsfamiliene fikk økt tillit til barnevernet de gangene barnevernsansatte hjalp minoritetsfamiliene med det praktiske, fordi det bidro til å forebygge den urettferdige fordelingen hos minoritetsfamilier.

Barnevernsansatte iverksatte tiltak som kunne hjelpe minoritetsfamiliene med å forbedre praktiske forhold som stod i veien for å leve et rettferdig liv. Et eksempel er de gangene barnevernsansatte ble med på skolemøter fordi minoritetsfamiliene kanskje strevde med språket. Det at minoritetsfamiliene fikk anerkjent at de hadde vansker med kommunikasjonen på grunn av språket kan tenkes økte tilliten til barnevernet, fordi barnevernsansatte gjennom handling viste at de oppriktig ønsker å hjelpe minoritetsfamiliene. Dette anså minoritetsfamiliene som ekte hjelp.

Noen ganger kan urettferdig fordeling være forhold som hindrer foreldrene i å utøve god nok omsorg overfor barna sine. Når foreldrene på disse områdene får hjelp, kan det påvirke samspillet mellom barn og foreldre positivt. Andenæs (2004, s. 20) referer til Penn & Gough 2002, og hevder at undersøkelse om forskjellige typer familiestøttede tiltak i et geografisk avgrenset område i England viste at de fleste intervensjonene fokuserte på emosjonell støtte og på kvaliteten i relasjonen mellom mor og barn – og særlig på morens væremåte overfor barnet, men som de engelske forskerne påpeker, er dette familier med et dagligliv sterkt preget av fattigdom. Tiltakene fra barnevernet blir dermed for smalspektret i forhold til familienes behov (Andenæs, 2004, s. 20, referer til Penn og Gough 2002). Ifølge rettferdighetsteorien til Nancy Fraser har dimensjonen fordeling innen område økonomi relevans, siden den tar utgangspunkt i den materielle klassestrukturen i samfunnet (Kojan, 2016, s. 57). Et av punktene i det internasjonale grunnlagsdokumentet for profesjonsetikken til Helse- og sosialfaglig arbeid, innebærer anerkjennelse av ulikhet og ikke diskriminering. FO (2019, s. 3) hevder at helse- og sosialfaglig arbeid skal ta hensyn både til fellesmenneskelige behov og individuelle preferanser, og at profesjonsutøvere skal unngå og bekjempe urimelig forskjellsbehandling av mennesker på grunnlag av etnisitet, kultur, språk, kjønn, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, sosial og økonomisk status, funksjonsnedsettelse, religion, livssyn, politisk syn, alder og andre vesentlige personforhold.

Besvarelsene til barnevernsansatte påpeker at de gangene barnevernsansatte fysisk har valgt å hjelpe minoritetsfamiliene ved å bli med til blant annet møter med NAV, skolemøter og liknende, har det medført til endringer av livssituasjonen til minoritetsfamiliene.

Minoritetsfamiliene har kanskje fått tilgang til goder de ikke visste at de hadde rettigheter eller krav på. Ifølge Kojan (2016, s. 60) handler det om å rette opp urettferdighet for å rette opp negativ diskriminering. Det kan være forhold som økonomisk utnyttelse av mennesker som enten arbeidskraft eller tvang, økonomisk marginalisering som vil si dårlig eller manglende betaling for arbeid, og at noen får adekvat materiell levestandard (Kojan, 2016, s. 56). Derfor kan det antas at før man ikke har rettet opp den negative diskrimineringen, vil det ikke nytte med familiestøttede hjelpetiltak som baserer seg på samtaler. Det kan derimot forsterke den negative diskrimineringen. Når minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet, får økt tillit til barnevernet gjennom at minoritetsfamiliene får hjelp med det praktiske, kan minoritetsfamiliene føle seg rettferdig behandlet av systemet ved at de får anerkjennelse for ulikhetene. På denne måten øker tilliten ved at den negative diskrimineringen retter seg opp. Sett fra teorien til Nancy Fraser, kan dette handle om at når familiene opplever rettferdig omfordeling, kan det føre til at minoritetsfamiliene med lavere levekår erfarer deltakelse i samfunnet, og føler seg som aktører i sitt eget liv på lik linje med majoriteten. Det kan antas at når minoritetsfamiliene opplever likeverdig deltakelse i samfunnet, fører det til at minoritetsfamiliene utvikler sin kompetanse innen det som er vanlig i Norge, og blir i større grad mottakelige for hjelpetiltak fra barnevernet som baserer seg på samtaler.

Oppsummert omhandler en tilnærming gjennom rettferdig fordeling om at minoritetsfamiliene erfarer å bli anerkjent for den urettferdige posisjonen minoritetsfamiliene befinner seg i. En slik tilnærming kan bygge fundamentet for tillit til barnevernet. Derfor kan det sies at anerkjennelse gjennom barnevernsansattes praktiske handlinger, medfører økt tillit til hele barneverntjenesten som enhet. En slik tilnærming fører til at minoritetsfamilier som først uttrykte lav tillit til barnevernet, ikke føler diskriminering og utenforskap lenger. På denne måten kan rettferdighetsteorien til Nancy Fraser bygge grunnmuren for trygghet i konteksten, og forbedre samarbeidet mellom barneverntjenesten og minoritetsfamiliene ved at minoritetsfamiliene som har lavere levekår, opplever anerkjennelse av den skjeve – eller urettferdige omfordelingen ved at barnevernsansatte fysisk hjelper de med disse forholdene.

9.3 REPRESENTASJON

I tidligere kapitler har det blitt drøftet masteroppgavens funn. Det ene er hvordan anerkjennelse gjennom dialog kan øke tilliten til barnevernet, og det andre er hvordan praktisk anerkjennelse kan påvirke rettferdig fordeling og øke tilliten til barnevernet. Ifølge Kojan (2016, s. 58) mener Nancy Fraser innen dimensjonen politisk representasjon at mennesker kan fremme krav om dimensjonene rettferdig økonomisk omfordeling og kulturell anerkjennelse, gjennom representasjonen ved for eksempel konstituering av statlige, juridiske spørsmål og offentlige beslutningsregler. I de påfølgende avsnittene blir det drøftet hvordan dimensjonene anerkjennelse av kulturelle forhold, og rettferdig fordeling i Nancy Fraser sin rettferdighetsteori er sammenvevd med dimensjonen representasjon (Kojan, 2016).

Det første hovedfunnene er at det må innføring av minoritetsrådgivere for å sikre at minoritetsfamiliene får anerkjent sine kulturelle verdier og normer. Det andre hovedfunnet er styrking og koordinering av samarbeidspartnere for å sikre minoritetsfamiliene rettferdig fordeling. Et foreløpig dilemma er at de nevnte strategiene kan muligens øke tilliten til de minoritetsfamilier som er i direkte interaksjoner med barnevernet og barnevernets samarbeidspartnere. Forskningen og besvarelsene til barnevernsansatte hevder at en god del av de som får hjelp av barnevernet, er fornøyde med hjelpen de mottar (Bufdir 2017., Berg et al., 2017). Imidlertid er spørsmålet om mistilliten i minoritetsfamilienes kollektive miljøer vil få økt tillit til barnevernet? Det er ikke gitt at barnevernets negative omtaler endres, selv om de enkelte minoritetsfamiliene får økt tillit gjennom direkte samhandling med barnevernet. Det tredje hovedfunnet er derfor å reparere den lave tilliten ved å ufarliggjøre barnevernet gjennom nettverkstilnærminger blant minoritetsfamilienes egne miljøer.

9.3.1 Innføring av minoritetsrådgivere

Det som foreløpig kan se ut til å være en utfordring er at det fremkommer i analysen mye usikkerhet blant barnevernsansatte om hva som er kulturelt og ikke. Berg et al. (2017, s. 5) hevder at tillit er et sentralt stikkord i alle barnevernssaker, men kan være ekstra utfordrende å etablere i saker der familien kommer fra samfunn som representerer helt andre oppdragelsestradisjoner enn det som er vanlig i Norge. “We found that over half of the Norwegian social workers of those who related a value difference as a communication problem (14 out of 25) considered ethnic minority carers’ perceptions of children’s needs and their child-rearing approaches as a challenge” (Kriz & Skivenes, 2009, s. 09). Denne undersøkelsen sammenfaller med barnevernsansattes usikkerhet, som opplever utfordringer i

kommunikasjonen med minoritetsfamilier som har andre kulturelle verdier og normer. Fylkesnes et al. (2015, s. 81, referer til Paulsen, Thorshaug, og Berg, 2014; Salimi og MIRA senteret, 2012) som hevder at etniske minoritetsforeldres oppfatninger viser at representanter fra etniske minoritetsmiljøer fremholder at mange foreldre erfarer å ikke bli møtt med forståelse for verdiforskjeller i oppdragelse, samt at det hersker en utbredt mistillit til at barnevernet kan bistå etniske minoritetsforeldre i deres utfordringer.

For å reparere den lave tilliten til barnevernet kan det påpekes at barnevernsansatte bør ha relevant fagkunnskap om, og forståelse for etniske minoriteters situasjon i majoritetssamfunnet og deres anerkjennelse av ulike verdier og praksiser (Eide og Rugkåsa, 2015, s. 79). Ifølge Eide og Rugkåsa (2015, s. 79) bør barnevernsansatte ha høy bevissthet om hvordan deres egen bakgrunn og maktposisjon påvirker samhandling og kommunikasjon med etniske minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet. Det fremkommer i besvarelsene til barnevernsansatte at de prøver å være bevisste sine holdninger, og prøver så godt de kan å se sin egen rolle i møter med familier som har lav tillit til barnevernet, men likevel byr det på utfordringer. I Bufdir (2016, s. 25) finner kartleggingen et mønster i at kompetansen i tjenesten ikke er fleksibel og dyptgående nok til å ivareta ulike typer foreldre og utfordringer. Det kan være avgjørende at den enkelte barnevernsarbeideren innehar en større spisskompetanse som dreier seg om det barnevernfaglige, de kulturelle og minoritetsrelaterte aspektene for å utvikle en god relasjon (Berg et al., 2017, s. 05). Stokke (2013 siterer til Ayan Handulle) som hevder at barnevernet ikke er i takt med samfunnsendringene i Norge med økt antall innvandrere, og de må øke sin flerkulturelle kompetanse. Økt flerkulturell kompetanse samsvarer også med «Norsk Innvanderforum» sine konkrete anbefalinger som ble introdusert innledningsvis (Ali, 2015). Videreutdanningen, «Barnevern i et minoritetsperspektiv», er blant annet et tiltak som har blitt iverksatt av offentlige myndigheter. Barnevernsansattes besvarelser påpeker at få av de kjente til – eller var blitt oppfordret til å ta videreutdanningen, men de ble tilbudt andre type videreutdanninger som ikke dreide seg om dette tema. På den andre siden fremkommer det at barnevernsansatte sjeldent spør om å heve kompetansen, og uttaler at det nødvendigvis ikke er kompetansen som bør heves. Barnevernsansattes egen vilje til å utvikle spisskompetanse innen dette fagfeltet viser seg å være minimal. Kanskje det er en grunn til at videreutdanningen sjeldent tilbys når ansatte ikke etterspør den? Informantene har ikke en tro på at mer kompetanse i form av videreutdanning vil løse utfordringene barnevernet har i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit.

Videre viser besvarelsene til barnevernsansatte hvordan mistilliten kan avhenge av om barnevernsansatt har hvit eller brun utseende – som kan være avgjørende for den tilliten som skal bygges. Ifølge uttalelsene til informantene blir det påpekt at mistilliten økes når man ser hvitt fjes som ikke deler samme bakgrunn som minoritetene. Hvis den ansatte har et brunt fjes og for eksempel deler samme religion, kan det for minoritetsfamiliene oppleves som tryggere i den gitte konteksten. Imidlertid kan man undre seg over om kompetanseheving av barnevernsansatte har betydning i saker med minoritetsfamiliene, hvis minoritetsfamiliene på grunn av utseende ikke kommer i posisjon uansett? Spørsmålet blir derfor om man heller bør satse på å ansette flere med minoritetsbakgrunn i barnevernet? I besvarelsene til barnevernsansatte viste det seg at de spurte familienes advokater som tilhørte samme kulturell bakgrunn, hvis de ikke hadde andre i nærheten som kunne avkrefte eller bekrefte deres påstander. Hvis barnevernsansatte var i tvil om noe ved minoritetsfamilienes bakgrunn, brukte de stadig medarbeidere som delte samme bakgrunn som minoritetsfamiliene. Det har vært økt fokus på rekruttering av de med minoritetsbakgrunn for å ta barnevernutdanningen (Sajjad, 2016). Det har også vært diskusjoner om ansettelse av minoritetsrådgivere i barneverntjenesten (Studenter i sosialt arbeid ved HIST og Kojan, 2015). Selv mente ansatte med minoritetsbakgrunn at det var en styrke å tilhøre minoritetsbakgrunn i saker med minoritetsfamiliene, men de opplevde at det ble satt for høye forventninger og krav av medarbeidere om at de skal kunne alt om minoritetenes kulturelle verdier og normer. Den ene barnevernsansatte med minoritetsbakgrunn hadde blant annet sagt at de ikke vet alt om alle minoriteter, men hjelper til der de kan. Dette bekrefter at uavhengig av om man er norsk eller ikke, så vil usikkerheten blant barnevernsansatte fortsatt foreligge. En annen ting som er viktig å merke seg er at, selv om barnevernsansatte fikk utbytte av å ha medarbeidere med minoritetsbakgrunn i saker som angår minoritetsfamilier, var det ingen som eksplisitt sa at å ansette flere med minoritetsbakgrunn er løsningen.

De fleste barnevernsansatte som ble intervjuet uttalte at de ønsker et eget fagfelt, minoritetsrådgivere, som de kan ringe ved bestilling. Da dreier det seg ikke lenger om en spisskompetanse hos barnevernsansatte, men et eget fagfelt som har denne spisskompetansen. Dimensjonen anerkjennelse er sammenvevd med dimensjonen representasjon i rettferdighetsteorien til Nancy Fraser. Dimensjonene framhever at kulturell anerkjennelse kan oppnås gjennom representasjon ved å ansette minoritetsrådgivere. Barnevernet skal ha medarbeidere som setter barns behov i sentrum, som forstår situasjonen familiene er i, som samarbeider med andre tjenester og gir hjelp som gjør en forskjell i barns liv (Barne – og

likestillingsdepartementet, 2017). Ved å ansette minoritetsrådgivere, kan barnevernsansatte få en avklaring i hva som faktisk er kulturelt og ikke, da problemene kan være sammensatte og komplekse på flere områder enn bare det kulturelle. Med hjelp av minoritetsrådgivere kan barnevernsansatte unngå å kategorisere minoritetsfamiliene i bestemte grupper, og barnevernsansatte får muligens et helhetlig bilde av hva som er det unike med den enkelte minoritetsfamilien. Det kan dessuten effektivere saksgangen, og spare barnevernsansatte for tid i den hektiske hverdagen. På den andre siden får minoritetsfamiliene et brunt fjes, eller et «tryggere» fjes å møte i saker som angår de. Videre kan barnevernsansatte gjennom tiltaket minoritetsrådgivere unngå fallgruvene maktskjevheten kan medbringe. Det kan tenkes at dette mellomleddet opphever modellmakten, fordi et slikt mellomledd kan bidra til at man hører minoritetsfamilienes stemmer bedre og derfor unngår krenkelser og avvik.

Dimensjonen representasjon ivaretar minoritetsfamilienes rettigheter ved å ansette et mellomledd i barnevernet, og det ivaretar en rettferdighet i beslutningene som tas, der minoritetsfamiliene lettere kan medvirke sin egen sak gjennom at minoritetsfamiliene får anerkjent sine kulturelle verdier og normer av barnevernet. En hypotese er at minoritetsrådgivere på sikt kan være med på å bygge broer mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier med lav tillit til barnevernet.

9.3.2 Representasjon sett i lys av økt samarbeid mellom samarbeidspartnere

Det at barnevernsansatte strekker seg ekstra for å hjelpe minoritetsfamiliene med det praktiske, samsvarer med forskningen til blant annet Berg et al. (2017) og Haugen et al. (2018) som hevder at man bør legge inn ekstra innsats og tid i saker med minoritetsfamilier. Imidlertid kan man undre seg over om barnevernsansatte har kapasitet og tid til å strekke seg utenfor sin egen mandat? I noen av sakene viste det seg at minoritetsfamilienes livssituasjon ble bedre av at barnevernet hjalp de med det praktiske som resulterte i at minoritetsfamiliene ikke hadde behov for videre hjelpetiltak. Hvis de forskjellige systemene i samfunnet kan komme på banen før barnevernet trekkes inn, kan det hende barnevernet slipper å strekke seg ekstra for å gi virksom hjelp til minoritetsfamilier med lav tillit, og det vil spare barnevernet for tid. Videre kan barnevernet ved hjelp av en minoritetsrådgiver fokusere på foreldrekompetansen, og bidra til endringsarbeid på et mer individuelt nivå med familiestøttene tiltak som baserer seg på blant annet råd og veiledning, fordi tilliten allerede er bygget til systemene gjennom et slikt forarbeid? Samtidig kan en slik effektivisering og tidssparing ivareta barnets beste ved at barna slipper å vente lenge før endringer i

omsorgsbasen skjer. Det kan også antas at det vil ta mindre tid å bygge tilliten til barnevernet, hvis minoritetsfamiliene allerede har fått god erfaring med andre systemer i Norge som har gitt rettferdig hjelp. Det man kan undre seg over er om en slik praksis fører til at flere barn og unge får det bedre hjemme, og om det bidrar til færre henvisninger til barneverntjenesten hvis problemene blir løst gjennom forbedret levekår og levestandard ved hjelp av et tett samarbeid med formelle samarbeidspartnere?

Christiansen og Kojan (2016, s. 32) hevder at i barnets familie kan inntektsnivå, arbeidstilknytning, samspill mellom ulike familiemedlemmer og familiemedlemmenes helse virke inn på behov for hjelp fra barnevernet. Dette samsvarer barnevernsansattes beskrivelser, og hvor viktig det er at de ulike instansene i kommunene samarbeider godt rundt minoritetsfamiliene slik at familiene opplever det Nancy Fraser beskriver om rettferdig omfordeling. Dette krever også i likhet med innføring av minoritetsrådgivere, representasjon på et politisk nivå. Samhandling er uttrykket for helse og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte (Helse – og omsorgsdepartementet, 2009, s. 13). Det bør være fokus på at flere tjenester går sammen for å jobbe mot et felles mål; som kan dreie seg om å bygge tilliten blant minoritetsfamilier gjennom å hjelpe minoritetsfamiliene med lavere levekår. Det bør derfor ikke være ensidig fokus på dialog som fremgangsmåte, men også på å gi minoritetsfamiliene med lav levestandard og økonomisk skjevhet og liknende, en rettferdig omfordeling og rettferdig levestandard i samfunnet.

Profesjonsetikken i det internasjonale grunnlagsdokumentet gjelder for Helse- og sosialfaglig arbeid, som gjelder for både barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere (FO, 2019, s. 3). Det første punktet i dette dokumentet dreier seg om at alle har samme verdi og rett til livets goder. FO (2019, s. 4) hevder at profesjonsutøveren skal forsvare den enkeltes rett til liv og helse, bekjempe bruk av vold og tvang, arbeide for at brukerne skal få så gode levekår og så god livskvalitet som mulig. Det betyr at de nevnte profesjonene har et felles ansvar for å tilrettelegge slik at minoritetsfamiliene får gode levekår. Videre sammenfaller også den nest siste verdien i profesjonsetikken som står nedskrevet i det internasjonale grunnlagsdokumentet med rettferdighetsteorien til Nancy Fraser. En rettferdig fordeling av samfunnets ressurser er et viktig mål i Helse– og sosialfaglig arbeid (FO, 2019, s. 5). Brukernes rettigheter skal alltid ivaretas, og profesjonsutøverne har et særskilt ansvar for å

arbeide for økt rettssikkerhet og bedre levekår for utsatte grupper i samfunnet (FO, 2019, s. 5). Dette er nedskrevet, men hvor godt fungerer dette i praksis?

Det kan hende at hvis de forskjellige profesjonene, hvorav man også kan trekke inn andre profesjoner enn Helse- og sosialfaglig arbeid, for eksempel lærere, norskopplæringen, flyktninghjelpen og andre viktige samarbeidspartnere, tilrettelegger for at minoritetsfamiliene får bedre levekår, kan gi minoritetsfamiliene opplevelsen av rettferdig fordeling i samfunnet. Samarbeid på denne måten kan muligens øke tilliten hos minoritetsfamilier med lav tillit. En ontologi er at en slik fremgangsmåte implisitt kan resultere i at tilliten til hele landet øker. Innledningsvis ble det presentert om rapporten *Tillit over grensene*, som beskrev hvordan den lave tilliten til hele landet kan påvirke tilliten til systemene av det landet. Korzeniewska et al. (2019, s. 10) referer til Dinesen (2012) som er blant flere som har oppdaget at institusjonene i bosettingslandet er viktigere for den sosiale tilliten enn kulturen de kommer fra. For at tilliten skal økes, bør fokuset derfor blant annet være på å øke tilliten til disse systemene. Det kan påpekes at hvis et godt samarbeid med samarbeidspartnere som har felles mål om å hjelpe minoritetsfamiliene med rettferdig fordeling i samfunnet, også bidrar til at den lave tilliten repareres til hele Norge hvis dette er tilfelle. Drugli og Onsjøen (2010, s. 13) hevder at deres erfaring av at når foreldre som blir bedt om å vurdere en profesjonell enhet, har fokus på enkeltpersoner av disse enhetene og ikke selve enheten. Hvis enkeltpersonene iverksetter de rette tiltak til rett tid gjennom et godt samarbeid med enkeltpersoner av andre systemer (enheter), kan enkeltpersoner til disse systemene bidra til å øke tilliten til enhetene.

Hvor godt et tverretatlig samarbeid fungerer i praksis kan variere veldig, derfor bør blant annet samhandlingsreformen styrkes. Samhandling er uttrykk for helse- og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte (Helse – og omsorgsdepartementet, 2009, s.13). Ifølge Willumsen og Ødegård (2016) har Samhandlingsreformen, St. m. 47 (2008-2009), *Rett behandling – på rett sted – til rett tid*, ført til fornyet fokus på betydningen av samarbeid og et forsterket ønske om at samhandling kan bidra til bedre helse- og velferdstjenester (Willumsen og Ødegård, 2016, s. 24). Willumsen og Ødegård (2016, s. 24) hevder at Samhandlingsreformen vil kreve at kommunene ser etter nye og bedre løsninger for sine brukere og øvrige innbyggere. Det kan antas at systemene i Norge bør begynne å bygge den lave tilliten minoritetsfamiliene har ved å se etter nye og bedre løsninger i lag. Samhandlingsreformen bør derfor bli tatt mer aktivt i bruk.

9.3.3 Representasjon sett i lys av nettverkstilnærming

Slik det ble hevdet i besvarelsene til barnevernsansatte, fikk noen av minoritetsfamiliene tillit til barnevernet, men deres frykt for å miste status i sitt eget miljø siden de var i kontakt med barnevernet medførte at de ikke ønsket samarbeid med barnevernet. Korzeniewska et al. (2019, s. 09) hevder at tillit kan manifestere seg i personlig atferd, og være en egenskap som deles av alle i samfunnet, og slik bli en del av kulturen i samfunnet. På denne måten kan tillit kan være kulturelt bestemt og kulturelt formidlet. Det vil si at tillit kan sees fra kulturelle og nasjonale perspektiver, ettersom tillit på individ- og gruppenivå kan variere fra kultur til kultur (Korzeniewska et al., 2019, s. 09).

Det ble presentert innledningsvis handlingsplanen som har blitt utviklet av Bufdir (2017) som et tiltak for å øke tilliten hos etniske minoritetsmiljøer. I handlingsplanen ble det uttalt at det å bli kontaktet av- eller motta hjelp fra barnevernet er imidlertid tabubelagt for mange, og positive erfaringer kommer, blant annet derfor, ofte ikke frem (Bufdir, 2017, s. 6). Denne problematikken sammenfaller med analysens funn om lav tillit til barnevernet blant minoritetsmiljøer. Bufdir (2017, s. 6) hevder at omfanget av mistillit og frykt for barnevernet i minoritetsmiljøer er ikke kjent, men det er ingen grunn til å tvile på at det preger flere miljøer, selv om ikke alle innad i miljøene opplever det slik. Barnevernsansattes besvarelser var det også flere barnevernsansatte som mente at minoritetsfamiliene takker nei til hjelpetiltak som tilbys, på grunn av frykten for å bli utstøtt fra sitt eget miljø. Fylkesnes et al. (2015, s. 80) sin undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger viste det seg at frykten for barnevernet ikke primært ble relatert til informantenes egne negative erfaringer, men til en rekke oppfatninger og representasjoner av barnevernet som informantene beskrev som vanlige eller gjengse blant etniske minoritetspersoner generelt.

En innvending er at tidligere forskning viser at minoritetsfamilier kan ha mer tillit til andre systemer i Norge, enn til barnevernet. Derfor vil nødvendigvis ikke et tverretatlig samarbeid alene være holdbart for å øke tilliten til barnevernet. Ifølge Fylkesnes et al. (2015, s. 80) fant de at representasjonene av barnevernet kunne kategoriseres i følgende undertemaer: barnevernet tar barn, barnevernet går ikke i dialog med foreldre og at barnevernet diskriminerer. Ipsos (2018, s. 5) hevder at sammenlignet med de andre institusjonene, som politiet, helsevesenet og skolen/barnehagene, er det en høyere andel som svarer «vet ikke» på spørsmål om tillit til barnevernet. Dette tyder på at kjennskapen til barnevernet er lavere enn kjennskapen til de andre institusjonene (Ipsos, 2018, s. 5). Ifølge Ipsos (2018, s. 5) er

kjennskap en forutsetning for at respondentene skal kunne ta stilling til spørsmål om barnevernet og de andre institusjonene, og hevder at dette er en viktig årsak til at andelen som har tillit barnevernet er lavere enn for andre institusjoner. Det kan derfor påpekes at det er viktig at innvandrerfamilier har mer kjennskap til barnevernet for å få økt tilliten. I innvandrerrutvalget har barnevernet den minste andelen som har stor tillit og den største andelen som ikke har noen tillit av alle institusjonene som er målt (Ipsos, 2018, s. 5).

I besvarelsene til barnevernsansatte var det sentralt at de ønsker å ufarliggjøre barnevernet ved at barnevernsansatte synliggjør seg mer i arenaer som minoritetsfamilier er aktive deltakere av. Det kan blant annet være arenaer som trossamfunn, organisasjoner og liknende, eller det kan være skoler, barnehager, flyktningshjelpen og liknende. En slik nettverkstilnærming kan bidra til at minoritetsfamilienes lave tillit repareres gjennom representasjon av barnevernet i minoritetsmiljøene. Det kan også være nødvendig å iverksette kurs tilrettelagt for minoritetsfamilier, og gjerne på minoritetsfamilienes egne arenaer som for eksempel i minoritetsfamilienes egne moskeer eller templer, istedenfor på barnevernets egne kontorer. Konteksten kan på denne måten skape trygge rammer rundt minoritetsfamiliene og jevne ut maktskjevheten. Gjennom at barnevernsansatte er mer synlige, og ved at barnevernsansatte holder kurs og foredrag tilrettelagt for minoritetsfamilienes egne kollektive miljøer, kan gi minoritetsfamiliene muligheten til å både uttale seg uten frykt, samtidig som de får muligheten til å stille spørsmål til barnevernet. Ved en slik nettverkstilnærming kan både barnevernet og minoritetsmiljøer få muligheten til å fortelle om seg og sitt, og utvikle mer kjennskap til hverandre. Det er nødvendig at miljøene tilegner seg kunnskapen om at barnevernet ikke er ute etter å ta barna deres, men ønsker å hjelpe barnet og foreldrene slik at familiesituasjonen forbedres for barnets beste. Muligens kan det hende at en slik nettverkstilnærming gjør at minoritetsfamilier ønsker hjelpetiltak som tilbys, på grunn av at barnevernet kan bli mindre tabubelagt og mindre forbundet med skam i minoritetsmiljøer.

Kanskje kan barnevernsansatte gjennom nettverkstilnærmingen bidra til å gjøre det norske barnevernet mindre «vestlig», men tilpasset minoritetsfamiliene gjennom at minoritetsfamiliene føler seg rettferdig behandlet? (SWCARES, 2020).

9.4 AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER AV HOVEDFUNN

I denne masteroppgaven har det blitt undersøkt «*Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møte med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?*». Det

konkluderes med at barnevernsansattes muligheter og utfordringer kan sees i tråd med rettferdighetsteorien til Nancy Fraser. Den lave tilliten hos minoritetsfamiliene kan påvirkes av forhold som må sees i sammenheng med kulturell dominans, økonomisk skjevhet og politisk marginalisering. Kjerneverdier i sosialfaglig arbeid slik de er formulert i Fellesorganisasjonen (FO) sitt yrkesetiske grunnlagsdokument, er anerkjennelse, ikke-diskriminering, å bekjempe ulikhet, helhetssyn på mennesker, å være kritisk til standardiserte tjenester, å være i dialog om problemer, og å være oppmerksom på skjult maktbruk (Rugkåsa, 2018, s. 184, referer til FO 2015). Det står også beskrevet i yrkesetiske grunnlagsdokumentet som FO har vedtatt, at solidaritet med utsatte grupper, kamp mot fattigdom og for sosial rettferdighet er en viktig del av yrkesgruppens identitet (FO, u.å.). Med sosial rettferdighet kan barnevernsansatte oppnå tillit til barnevernet ved å aktivt bruke dimensjonene i rettferdighetsteorien til Nancy Fraser, som også styrker FOs yrkesetiske grunnlagsdokument for sosialfaglig arbeid (Kojan, 2016).

Hovedfunnene tilsier at lav tillit kan i møtekommes gjennom at minoritetsfamiliene opplever barnevernet som rettferdig overfor de ved å fremme anerkjennelse ved innføring av minoritetsrådgivere, økonomisk fordeling ved å styrke samarbeid mellom barnevernet og formelle samarbeidspartnere. Og representasjon på politisk nivå som kan virkeliggjøre tiltakene for anerkjennelse og økonomisk fordeling, samt ufarliggjøre barnevernet i minoritetsfamilienes kollektive miljøer, som for eksempel trossamfunn.

Barnevernsansatte bekrefter hovedfunnene som muligheter for et bedre samarbeidsklima mellom minoritetsfamiliene med lav tillit til det norske barnevernet og barneverntjenesten, men avkrefter ikke at dette er en utfordring i dagens samfunn. Det er behov for videre forskning på hovedfunnene. Det bør også innhentes mer kunnskap om hva minoritetsfamiliene selv synes om tiltakene som er knyttet til representasjon. Et annet forslag til videre forskning er hvordan tiltak som ufarliggjør barnevernet innad i minoritetsfamilienes egne kollektive miljøer kan forbedre samarbeidsklimaet mellom barnevernet og minoritetsfamiliene.

REFERANSER

- Aadnesen, B. N. (2012). «Jeg kan ikke være afrikanske mammaen i Norge. Men de må forstå at min bakgrunn er en del av meg»: En studie av samhandling i barnevernet mellom saksbehandlere med minoritetsetnisk og muslimsk bakgrunn. (Doktorgradsavhandling). NTNU, Trondheim.
- Ali, A. (2015). Et flerkulturelt barnevern? Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 92(2), 148-150. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2015/02/et_flerkulturelt_barnevern_-_hvordan_fremme_dialog_mellom_
- Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk sosialt arbeid*, 24(1). 19-33. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/33196379/hvorfor_ser_vi_ikke_fattigdommen_fra_en_undersokelse_om_barn_som_bli_plass.pdf
- Andreassen, K. K., Dzamarija, T. M. & Slaastad, T. I. (2013). Stort mangfold i lille Norge. *Samfunnsspeilet/Statistisk sentralbyrå*, 15/2013, 11-19. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/stort-mangfold-i-lille-norge>
- Barne – og likestillingsdepartementet. (2017). *Mer kunnskap – bedre barnevern. Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/mer-kunnskap--bedre-barnevern/id2577134/>
- Barnevernloven – bvl. (2019). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, M.G.D., Garvik, M. & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim: NTNU Grafisk senter
- Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder. En grundbog*. København: Hans Reitzel Forlag
- Brochmann, G. (2017, 17. oktober). Integrering. I *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/integrering>
- Bråten, S. (2004). *Kommunikasjon som samspill – fra fødsel til alderdom*. (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Bufdir. (2017). Handlingsplan for å bedre tillit mellom etniske minoritetsmiljøer og barnevern 2016-2021. Hentet fra <https://kriminalitetsforebygging.no/wp->

content/uploads/2017/04/Handlingsplan_for_a_bedre_tillit_mellom_barnevern_og_etsniske_minoritetsmiljoer_2016_2021.pdf

- Bufdir. (2020, 02. mars). Barnevernstiltak til barn og unge med innvandrerbakgrunn. Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/
- Christensen, A. B., Jørgensen, S., Olesen, P. S. & Rasmussen, T. (2015). *Viden og videnskapsteori i sosialt arbeid*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Christiansen, Ø. & Kojan, B. H. (Red.). (2016). Å fatte beslutninger i barnevernet. B.H. Kojan & Ø. Christiansen (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (19-33). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Drugli, B. M. & Onsøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Eide, G. & Rohde, R. (2009). *Sammen så det hjelper. Metoder i samtaler med barn, ungdom og familier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Eide, K. & Rugkåsa, M. (2015). Barnevern i et minoritetsperspektiv. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 78-79. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2015/02/barnevern_i_et_minoritetsperspektiv?fbclid=IwAR2J1QCzh21txmkdy7RBvOkmJU3Nmp0Lbel1PsHPcjYFiw1GMp9I8edkkjQ
- Engelstad, F. (2019, 20. juni). Makt. *I Store norske leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/makt>
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2015). *Kulturforskjeller i praksis: Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Fekjær, S. N. (2006). Utdanning hos annengenerasjon etniske minoriteter i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 47(01), 57-93. Hentet fra https://www.idunn.no/tfs/2006/01/utdanning_hos_annengenerasjon_etsniske_minoriteter_i_norge
- Fjørtoft, K. (2016). Rettferdighet som deltakelse på like vilkår. *Agora*, 32(02-03), 22-39. Hentet fra https://www.idunn.no/agora/2015/02-03/rettferdighet_som_deltakelsepaalike_vilkaar
- FN-sambandet. (2019, 21. juni). Flyktninger. Hentet fra <https://www.fn.no/tema/flyktninger>
- FO. (u.å.). Yrkesetikk – en sentral del av jobben. Hentet fra <https://www.fo.no/yrkesetikk/>
- FO. (2019). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Hentet fra <https://www.fo.no/yrkesetikk/fo-yrkesetisk-grunnlagsdokument-2019-2023-article6951-1346.html>

- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet. En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 81-96. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2015/02/frykten_for_barnevernet_-_en_undersokelse_av_etniske_minori
- Fylkesnes, M. K. (2018). *Frykt, forhandlinger og deltakelse. Ungdommer og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn i møte med den norske barnevernstjenesten* (Doktoravhandling, Universitetet i Bergen). Hentet fra http://dspace.uib.no/bitstream/handle/1956/17871/Dr%20thesis_2018_Marte%20Knag%20Fylkesnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gjems, L. (2009): *Å samtale seg til kunnskap. Sosiokulturelle teorier om barns læring om språk og gjennom språk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grimen, H. (2009). *Hva er tillit*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Gulbrandsen, T. (2019, 29. Oktober). Hva er tillit? Hentet fra <https://sosiologen.no/essay/essay/hva-er-tillit/>
- Haugen, G. M. D., Paulsen, V. & Caspersen, J. (2018). Barnevernets forebyggende arbeid mot vold i minoritetsfamilier. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 95(1), 4-17. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2018-01-02>
- Hagve, M. (2019, 7. oktober). Det er barna som taper. *Dagsavisen*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/debatt/det-er-barna-som-taper-1.1596930>
- Hasle, B. (2013). Ungdoms deltakelse i lys av makt og anerkjennelse. *Norsk senter for barneforskning, I: Barn* nr. (3 2013), 69 – 81.
- Helse – og omsorgsdepartementet. (2009). *Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid* (St.meld. nr. 47 (2008–2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d4f0e16ad32e4bbd8d8ab5c21445a5dc/no/pdfs/stm200820090047000dddpdfs.pdf>
- Herfjord, A. U. (2019). *Kultur eller levekår? En kvantitativ studie av forskjeller i hjelpetiltak for barn med og uten innvandrerbakgrunn*. (Masteravhandling, Universitetet i Bergen). Hentet fra <http://hdl.handle.net/1956/21130>
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ipsos. (2018). *Tillit til barnevernet blant personer med innvandrerbakgrunn*. Hentet fra <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004497>

- Jávo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Veiden, P. (2011). *Å forstå samfunnsforskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Killén, K. (2009): *Sveket 1: Barn i risiko- og omsorgssviktsituasjoner* (4. utg.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Kojan, B. H. (2016). Er Nancy Frasers rettferdighetsteori nyttig for sosialt arbeid? *FONTENE Forskning*, årgang 9(2), 54-67. Hentet fra <https://fonteneforskning.no/pdf-15.49750.0.3.5131f9d3d1>
- Korzeniewska, L., M, B, Erdal., Kosakowska-Berezecka, N. & Zadkowska, M. (2019). *Tillit over grensene: En gjennomgang av kunnskap om tillit, migrasjon og barnevern*. Hentet fra <https://www.prio.org/Publications/Publication/?x=11336>
- Kriz, K. & Skivenes, M. (2009). 'We have very different positions on some issues': how child welfare workers in Norway and England bridge cultural difference when communicating with ethnic minority families. *In: European Journal of Social Work*, 13(1), 3-18. <https://doi.org/10.1080/13691450903135626>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Molander, A. & Terum L. I. (Red.). (2008). *Profesjonsstudier – en introduksjon*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Nordby, H. (2013). *Etikk i barnevern*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Norsk Innvanderforum (2014). NORSK INNVANDRERFORUM. Hentet fra <http://norskinnvanderforum.no>
- Nygren, P. (2008). Perspektiver på barn og unges kompetanseutvikling. I P. Nygren & H. Thuen (Red.), *Barn og unges kompetanseutvikling* (s. 39 – 53). Oslo: Universitetsforlaget.
- Nystad, J. F. (2017). God integrering – forutsetning for velferdsstaten. *Plan*, 49(01), 2. Hentet fra https://www.idunn.no/plan/2017/01/god_integrering
- Rugkåsa, M. (2018). Etniske minoriteter og sosialt arbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(2), 180-185. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-06>
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (Red.). (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Sajjad, T. A. (2016). Uformell kunnskap og formell kompetanse blant studenter og yrkesutøvere med minoritetsbakgrunn. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(03-04), 278-288. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-03-04-11>
- Skivenes, M. (2020, 8. april). Har befolkningen tillit til barnevernet? *forskning.no*. Hentet fra https://blogg.forskning.no/blogg-stat-og-individ/har-befolkningen-tillit-til-barnevernet/1664888?fbclid=IwAR0NmvMojHGo6cbc70gPB_kV7z3KgGeGAi2Pblho_bo_hPuIrf51CjMtxmWo
- Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (2 utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Statistisk sentralbyrå (2019, 5. mars). Slik definerer SSB innvandrere. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/slik-definerer-ssb-innvandrere>
- Stokke, O. (2013, 28. desember). Innvandrere frykter barnevernet. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/kao4k/innvandrere-frykter-barnevernet>
- Stokke, O. & Olsen, T. (2018, 10. februar). Somaliske foreldre er livredde for det norske barnevernet. Det utnytter barn for å få frie tøyler. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/A2dale/Somaliske-foreldre-er-livredde-for-det-norske-barnevernet-Det-utnytter-barn-for-a-fa-frie-toyler>
- Storhaug, A.S., Kojan, B. H. & Fjellvikås, G. (2019). Norwegian child welfare workers' perceptions of emergency placements. *Child & Family Social Work*, 24(2), 165-172. <https://doi.org/10.1111/cfs.12599>
- Street, B. V. (u.å.). Sir Edward Burnett Tylor, British anthropologist. *Encyclopædia Britannica*. Hentet fra: <https://www.britannica.com/biography/Edward-Burnett-Tylor>
- Studenter i sosialt arbeid ved HIST og Kojan, B.H. (2015, 16. februar) Barnevernet trenger flere innvandrere. *Kronikk, Adresseavisen*. Hentet fra <https://www.midnorskdebatt.no/meninger/kronikker/article10656413.ece>
- SWCARES (2020, 4. mars). Addressing White Supremacy in Social Work Institutions and Curriculum. Hentet fra <https://socialworkhelper.com/2020/03/04/addressing-white-supremacy-in-social-work-institutions-and-curriculum/>
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2018, 20. februar). Segregering. *I Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/segregering>

- Tranøy, E. K. (2015, 12. mai). Intersubjektiv. I *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/intersubjektiv>
- Universitetet i Bergen. (2018, 20. april). Frykt for barnevernet skaper avstand. Hentet fra <https://www.uib.no/nye-doktorgrader/116987/frykt-barnevernet-skaper-avstand>
- Qureshi, N. A. (2009). Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I Eide, K., Qureshi, N. A. & Vike, H. (Red.), *Over profesjonelle barrierer. Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (206-228). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Willumsen, E. & Ødegård, A. (Red.). (2016). *Tverrprofesjonelt samarbeid: et samfunnsoppdrag* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Østby, L. (2011). «Sånn er de». I B. Berg, & T.A. Ask. (Red.), *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid* (s. 57 – 72). Oslo: Universitetsforlaget AS.

VEDLEGG 1

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

13.05.2020, 19:26

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Om barnevernsansattes møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet

Referansenummer

374871

Registrert

16.09.2019 av Simreet Singh - simreets@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Bente Heggem Kojan, bente.h.kojan@ntnu.no, tlf: 93228223

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Simreet Singh, ssj-93@hotmail.com, tlf: 40169062

Prosjektperiode

01.10.2019 - 01.05.2020

Status

09.10.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

09.10.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet

den 09.10.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om etnisk opprinnelse og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.05.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1

d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Jørgen Wincentsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

VEDLEGG 2

Denne filen inneholder informasjonsskriv og
samtykkeerklæring til ansatte i barneverntjenester.

FORESPØRSEL OM DELTAGELSE I STUDIEN

«Om barnevernsansattes møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet».

Dette er et spørsmål til deg om å delta i prosjektet hvor formålet er å få mer kunnskap om hvordan barnevernsansatte erfarer og håndterer møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet. Studien vil også belyse hva som kan fremme et godt samarbeidsklima mellom barnevern og minoritetsfamilier med lav tillit til det norske barnevernet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse innebærer for deg.

Prosjektet er en masteravhandling i studieretningen Sosialt arbeid. Masteravhandlingens omfang er på ca. 100 sider. Temaet er *Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet? Om barnevernsansattes møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet*. Bakgrunnen for valg av tema er at flere studier har vist at enkelte grupper i befolkningen, herunder enkelte minoritetsgrupper, har mindre tillit til barnevernet enn andre (Fylkesnes, 2016). Graden av tillit mellom familier i barnevernet og barnevernets ansatte innvirker på barnevernets beslutningsarbeid, og kan ha stor innvirkning for om barnevernet får gitt virksom hjelp til barn og foreldre som har behov for det.

Jeg er student ved NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelig universitet i Trondheim og veilederen min er førsteamanuensis Bente Heggem Kojan som er ansvarlige for prosjektet.

Ønsker du å delta? Det blir naturlig å spørre deg som jobber i barneverntjenester om å delta, ettersom studiets formål er å få mer kunnskap om hvordan barnevernsansatte erfarer og håndterer møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet.

Din deltakelse innebærer å gjennomføre et kvalitativt forskningsintervju med meg. Det er utformet en intervjuguide som skal være til hjelp under intervjuene. Intervjuene vil kunne variere i omfang, men vil ta ca. 1 time. Det er ønskelig med intervjuer i barneverntjenestens kontorer hvis det lar seg gjøre. Intervjuet vil bli tatt opp med lydopptak og transkribert.

Din deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst i intervjufasen om du finner ut at du ikke vil være deltager likevel uten å oppgi grunn. Hvis du velger å trekke deg blir informasjonen du har gitt i intervjuet slettet, og det gir ingen negative konsekvenser om du trekker deg.

Alle data vil aidentifiseres og anonymiseres under transkripsjon, og jeg erstatter navn og personopplysninger med andre navn og koder. Det innebærer at din identitet blir anonymisert, og opplysningene som blir gitt direkte og indirekte blir bevart slik at de ikke er gjenkjennelige. Det vil si at ingen vil oppdage hvem som har sagt hva. Intervjuene vil lagres i låste dokumenter, slik at det kun er min veileder og jeg som vil ha tilgang til de transkriberte intervjuene. Lydopptaket vil slettes umiddelbart etter transkripsjon. Det vil derfor ikke lagres noen personopplysninger etter dette. Det vil bli spurt om du har innvandrerbakgrunn, og skal du svare noe mer enn ja/nei på dette blir informasjonen ikke transkribert. Vi minner om at du

ikke kan dele opplysninger som kan identifisere enkeltbarn, deres foreldre eller avsløre taushetsbelagt informasjon.

Forventet dato for prosjektslutt er 01.05.2020. Det vil si alt som er innhentet av opplysninger blir anonymisert/slettet innen denne datoen.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Vedrørende spørsmål eller om du ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta gjerne kontakt med enten meg eller min veileder Bente Heggem Kojan, mobil: +47 93228223 og e-post: bente.h.kojan@ntnu.no. Om ønskelig kan du også kontakte NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, telefon: 55 58 21 17 og epost: personverntjenester@nsd.no.

Hvis du ønsker å delta i prosjektet, kan du signere samtykkeerklæringen. Dersom du samtykker, tar jeg kontakt med deg for å gjøre en avtale om intervju.

Med vennlig hilsen

Simreet Singh

mobil: +47 40169062

e-post: ssj-93@hotmail.com

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om masteravhandlingens tema, *Hvilke muligheter og utfordringer opplever barnevernsansatte i møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet? Om barnevernsansattes møter med minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet*, og samtykker til å delta i studien. Det betyr at jeg samtykker til:

å delta i et kvalitativt forskningsintervju

Navn:

Telefonnummer

E-post.....

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektslutt ca. 01.05.2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 3

Intervjuguide

Informantens bakgrunn:

- Hva er din alder?
- Er du mann eller kvinne?
- Har du innvanderbakgrunn?
- Hva er ditt spesialiserte fagområde?
- Hvor lenge har du jobbet i barneverntjeneste?

Informantens erfaringer fra å møte minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet:

- Hvilke erfaringer har du fra å jobbe med minoritetsfamilier?
- Har du jobbet med minoritetsfamilier som har hatt lav tillit til barnevernet?
- Hvis ja, kan du fortelle om dine erfaringer fra denne typen møter?
- Kan du fortelle om en av minoritetsfamiliene som hadde lav tillit til barnevernet, men hvor du opplevde at du lyktes godt med å gi barn og foreldre virksom hjelp?
- Kan du fortelle om en av minoritetsfamiliene som hadde lav tillit til barnevernet, men hvor du opplevde at du ikke fikk gitt god hjelp til barn og foreldre?
- Har du oppsøkt medarbeidere eller ledelsen når du opplever at du ikke har klart å gi god hjelp til minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?
- Hvis ja, hvilket utbytte har dette hatt for deg?

Informantens oppfatninger av barn og foreldre med minoritetsbakgrunn:

- Hvilken kompetanse og informasjon har du om minoritetsfamilier generelt?
- Minoritetsfamilier er innvandrere som gjerne kommer fra andre land, og som kan oppleve den norske lovgivningen som fremmed. Har du noen tanker om dette?

Tilleggsspørsmål

- Har du gjort refleksjoner om hvordan du i ditt videre arbeid som barnevernsansatt kan lykkes i å gi virksom hjelp til minoritetsfamilier som har lav tillit til det norske barnevernet? Hvis du har det, vil du dele det?
- Er det noe annet du vil fortelle eller tilføye om kontakten/møtene med minoritetsfamilier som har lav tillit til barnevernet?
- Hvordan opplevde du intervjuet?

Tusen takk for at du stilte opp til intervju.

